UDHËZIM PËR ZBATIMIN E VLERËSIMIT GJATË SITUATAVE URGJENTE

Црвен крст на Република Македонија

ICRC

International Federation
of Red Cross and Red Crescent Societies

Përmbajtje

Shkurtesa dhe akronime

1. Për udhëzimin

1.1. Pse është e patjetërsueshme metodologjia për zbatimin e vlerësimit
1.2. Kush do ta përdorë këtë udhëzim
1.3. Si përdoret ky udhëzim

2. Koncepti i vlerësimit

2.1. Cikli projektues
2.2. Qëllimi i vlerësimit
2.3. Llojet e vlerësimit
2.3.1. Vlerësim i shpejtë
2.3.2. Vlerësim në detaje
2.3.3. Vlerësim i vazhdueshëm
2.3.4. Dallime mes tre llojeve të vlerësimit

3. Kornizë për mjerueshmëri dhe kapacitete

3.1. Vlerësimi i sektorëve prioritarë

Pjesa 1: Procesi i vlerësimit

4. Hyrje

5. Para zbatimit të vizitës në teren

5.1. Revidim preliminar të informacioneve sekondare (të dorës së dytë)
5.2. A ka nevojë për vlerësim?
5.3. Përgatitja e vlerësimit
5.3.1. Definimi i qëllimeve dhe planit për punë
5.3.2. Vërtetimi i llojit të vlerësimit
5.3.3. Vërtetim se a do të bashkangjitet ndonjë partner në vlerësim
5.3.4. Zbatimi i revidimit detal të informacioneve sekondare
5.3.5. Definim se cilat informacione janë të nevojshme
5.3.6. Sjellje të vendimit se cila pjesë duhet të vizitohen dhe kush do të jetë popullata qëllimore
5.3.7. Organizim të grumbullimit të informacioneve
5.3.8. Organizim teknik të resurseve (resurse njerëzore, aranzhime logjike dhe vërtetim të kornizës kohore)

6. Gjatë vizitës në teren

6.1. Punë në teren: parime
6.2. Punë në teren: aktivitete
6.3. Si grumbullohen informacione
6.3.1. Vëzhgim
6.3.2. Intervista

7. Teknika të vlerësimit

7.1. Mjete participative
7.1.1. Kalendari ditor
7.1.2. Linjë historike kohore
7.1.3. Grumbullim proporcional të informacioneve
7.1.4. Kalendar sezonal
7.1.5. Rangim të çifteve
7.1.6. Analiza e participuesve
7.1.7. Dru “pse – pse”
7.1.8. Kapacitet i organizatave qytetare

8. Pas zbatimit të vizitës në teren

8.1. Analiza
8.1.1. Informacione ndryshuese
8.2. Grumbullimi i informacioneve
8.3. Sintetizimi i informacioneve
8.3.1. Hapi 1
8.3.2. Hapi 2
8.3.3. Hapi 3
8.4. Raport i vlerësimit
8.4.1. Analizë dhe mjete për lajmërim
8.4.1.1. Diagrami i interaksioneve
8.4.1.2. Analiza SWOT
8.4.1.3. Grafikone
8.4.1.4. Harta
8.4.1.5. Shëtitje për definim

Pjesa 2: Përmbajtja e vlerësimit

9. Qasje ekonomike vendore

9.1. Definicion i ekonomisë vendore

9.2. Qasje ekonomike vendore
9.3. Hapa gjatë grumbullimit të të dhënave
9.4. Lista për kontrollimin e vlerësimit

10. Elemente kyçe për të cilat duhet të kemi kujdes pasi të ndodhë katastrofa e shpejtë

Paraqitje

Paraqitja 1	Cikli projektues
Paraqitja 2	Paraqitje me shemë të mjerueshmërisë dhe kapaciteteve
Paraqitja 3	___________________________
Paraqitja 4	Procesi dhe përmbajtja e vlerësimit
Paraqitja 5	Procesi i vlerësimit
Paraqitja 6	___________________________
Paraqitja 7	___________________________
Paraqitja 8	Shembull i orarit ditor të grave (Avganistan)
Paraqitja 9	___________________________
Paraqitja10	___________________________
Paraqitja11	Shembull i kalendarit sezonal
Paraqitja12	Renditja e çifteve – shembull i burimit të ushqimit
Paraqitja13	Matricë për analizën e participuesve – shembull i GDF
Paraqitja14	Dru “pse – pse”
Paraqitja15	Diagrami i interaksioneve
Paraqitja16	matrica e analizës SWOT – shembull i GDF
Paraqitja17	Evaluimi i çmimeve në treg për misër në vitin 2000
Paraqitja18	Zona ekonomike të ushqimit
Paraqitja19	Hartim i rreziqeve
Paraqitja20	Hartim hapësinor
Paraqitja21	Hartim hapësinor
Paraqitja22	Shëtitje për definim – informacione të regjistruara
Paraqitja23	Shëtitje për definim – diagram
Paraqitja24	Proces analitik

Tabela

Tabela 1	___________________________
Tabela 2	Përparësi dhe mangësi për të tre llojet e strukturës ekipore

Shukrtesa dhe akronime

Sin]drom i hasur në mungesën e imunitetit
AIDS acquired immunodeficiency syndrome
Fodni Urgjent për Ndihmë gjatë Katastrofave
DREF Disaster Relief Emergency Fund
Njësia për Përgjigje gjatë Katastrofave
DRU disaster response unit
Qendra Operative për Vprim gjatë Situatës Urgjente
EOC Emergency Operations Centre
Njësia për Përgjigje gjatë Situatave Urgjente
ERU Emergency Response Unit
Mjete të pa eksploduara nga luftërat
ERW explosive remnants of war
Ekipi për Vlerësim dhe Koordinim
FACT Field Assessment and Coordination Team
Shpërndarje të përgjithshme të ushqimit
GFD general food distribution
Sistemi global për pozicionim
GPS global positioning system
Frekuenca e Lartë
HF high frequency
Virusi shkaktarë për mungesën e imunitetit tek njeriu
HIV human immunodeficiency virus
Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të kuq
ICRC International Committee of the Red Cross
Person i Brendshëm i Shpërngulur
IDP internally displaced person
Strategji Ndërkombëtare për Uljen e Katastrofave
ISDR International Strategy for Disaster Reduction
Organizatë Joqeveritare
NGO Non-governmental Organization
Ekipë Rajonale për Veprim gjatë Katastrofave
RDRT Regional Disaster Response Team
Shërbimi për Projekte të Vogla
SMS small message service
Analiza SWOT, anët e fuqishme, dobësitë, mundësitë, kërcënimet
SWOT strengths, weaknesses, opportunities and threats
KB Kombet e Bashkuara
UN United Nations
UNICEF Fondi për Fëmijë të Kombeve të Bashkuara
UNICEF United Nations Children’s Fund
Zhvillim Urgjent për Rehabilitim
URD Urgence Réhabilitation Développement
Vlerësim i Mjerueshmërisë dhe Kapaciteteve
VCA Vulnerability and Capacity Assessment
Frekuencë Shumë e Lartë
VHF very high frequency
Programi Botëror për Ushqim
WFP World Food Programme

1. Për udhëzimin

1.1. Pse është e patjetërsueshme metodologjia për zbatimin e vlerësimit?

Vlerësimi është element vital i procesit të planifikimit të programeve. Siguron informacione në bazë të së cilës do të sjellen vendime të mëtutjeshme. Edhe pse informacionet e mira nuk garantojnë program të mirë, prapë se prapë informacionet e këqija pothuajse sigurisht garantojnë program të keq.

Përdorimi i metodologjisë standrade do të thotë se infromacionet të cilat janë marrë nëpërmjet vlerësimit do të mund të krahasohen me të dhënat të cilat janë të grumbulluara gjatë vlerësimeve të mëparshme.

1.2. Kush do ta përdorë këtë udhëzim?

Ky udhëzim është dizajnuar që ta përdorë secili që zbaton vlerësim, mes cilave:

- Të gjithë anëtarët e Lëvizjes ndërkombëtare të Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe;
- Secili i interesuar me njohuri të përgjithshme, për shkak se nuk nevojitet dituri e caktuar specifike teknike për ta përdorur atë.

Person me njohuri të përgjithshme

Personat me njohuri të përgjithshme janë njerëz pa fushë të caktuar të specializimit, për dallim të ingjinjerit për ujë dhe sanitacion apo nutricionistit.

Personi me njiohri të përgjithshme luan rol të rëndësishëm në zbatimin e vlerësimit, posaçërisht kur nevojitet analizë më e gjërë e përgjithshme të problemeve kryesore dhe ndikimit të cilin e shkaktojnë. Ekipi i personave të tillë që përdorin këtë udhëzim mund të ndahet dhe të mbulojë një fushë të madhe hapësinore për një periudhë të shkurtë kohore. Udhëzimi të ndihmojë anëtarët e ekipit që të grumbullojnë informacione për gjendjen e përgjithshme në sektorë kyç (shëndetësi, ujë dhe sanitacion etj.). Përdorimi i personave të tillë me njohuri të përgjithshmer do ta rrisë fleksibilitetin dhe do ta ulë periudhën e duhur kohore dhe çmimet e shpenzimeve. Por kjo nuk do të thotë se me këtë nuk ka nevojë për përdorimin e specialistëve. Rezultatet e vlerësimit të përgjithshëm do të sigurojnë bazë për dërgim të fokusuar të specialistëve sipas nevojës.

1.3. Si të përdoret udhëzimi?

Ky udhëzim siguron këshilla se të zbatohet vlerësimi. Lëvizja ndërkomëbtare e Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe është involvuar në më shumë situata të ndryshme. Secili vlerësim është ndryshe, që është vetëm dëshmi që më shumë të ekzistojë llojsllojshmëri e madhe në proces. Ky udhëzime nuk e sqaron secilin aktivitet për secilin vlerësim. Megjithatë, udhëzimi siguron kornizë në të cilën duhet të organizohet vlerësimi. Me ndihmën e këtij udhëzimi, do të duhej

të keni mundësi t’i përfshini të gjitha aspektet kryesore të cilat janë të nevojshme për zbatimin e vlerësimit të suksesshëm.

Disa pjesë të udhëzimit do t’ju sjellin më shumë dobi për dallim prej të tjerave, varësisht nga situata me të cilën ballafaqoheni. Propozimet të cilat janë prezantuar këtu mund të adaptohen që të korrespondojnë në situatën tuaj specifike. Për këtë, mund të thuhet se ky udhëzim është dedikuar t’ju ndihmojë ta zbatoni në pajteushmëri me kontekstin e gjendjes urgjente me të cilën ballafaqoheni.

Kaptinat prej 1 deri 3 përfshijnë koncepte të përgjithshme.

Kaptinat prej 4 deri 8 (Pjesa 1) janë fokusuar në procesin e vlerësimit.
Rradhitja e kaptinave është pothuajse ekuivalent me rradhitjen e zbatimit të detyrave gjatë vlerësimit të vërtetë – planifikim, punë në teren, analizë dhe lajmërim. Megjithatë, vlerësimi nuk është proces linear dhe një pjesë më e madhe e këtyre detyrave përshtaten.

Pjesa 1 është adaptuar pjesërisht në pajtueshmëri me Udhëzimin për zbatimin e vlerësimeve urgjente të Federatës ndërkombëtare të shoqatave të Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe (botimi i parë, tetor 2005).

Kaptinat 9 dhe 10 (Pjesa 2) fokusohen në përmbajtjen e vlerësimit.

Pjesa 2 siguron kahje në bazë të elementeve të cilat duhet të merren parasysh me qëllim që më mirë të kuptohet natyra e situatës urgjente. Kjo njihet si “përmbajtje” e vlerësimit.

Komiteti ndërkomëbtar i Kryqit t kuq ka përgatitur rezime udhëzim për qasje ekonomike amvisërie. Federata ndërkombëtare e shoqatave të Kryqit të kuq dhe Gjysmnëhënës së kuqe siguron listë për kontrollim në bazë të punëve në të cilat duhet të ketë kujdes në dy periudha kohore specifike: 24 orë pas ndodhjes së katastrofës dhe 48 – 72 orë pas ndodhjes së katastrofës.

Fillimisht propozojmë që ta lexoni të gjithë dokumentin me qëllim që ta kuptoni strukturën dhe të njiheni me përmbajtjen e udhëzimit. Kur do të duhet ta përdorni dokumentin për zbatimin e vlerësimit të vërtetë, do të shihni se ka nevojë të shkoni mbarapa nëpër dokument me qëllim që të përshtateni në situatën e vërtetë në rastin tuaj.

2. Koncepti i vlerësimit

2.1. Cikli projektues

Cikli projektues përbëhet nga disa faza (shiko Paraqitjen 1) dhe ato faza në mënyrë gjenerale mund të përshkruhen në mënyrën që vijon:

- Vlerësimi: hasje të informacioneve për situatën me qëllim që të identifikohen problemet, burimi i problemeve dhe pasojat të cilat dalin nga ato;
- Planifikim/programim: organizim të aktiviteteve projektuese/programore;
- Implementim: aksione të cilat ndërmerren që të sigurohet përkrahja e popullatës;
- Monitorim: vëzhgim i vazhdueshëm dhe përcjellje e përarimit të realizuar nëpërmjet realizimit të projektit/programit;
- Revidim: kontrollim i përgjithshëm i përparimit t realizuar në bazë të realizimit të projektit / programit të zbatuar nga anëtari relevant i menaxhimit operativ;
- Evaluimi: kontrollimi i pavarur, objektiv dhe gjithëpërfshirës i politikës, programi, shërbimi për përkrahje apo operacioni për sigurimin e ndihmës së shpejtë, duke kyçur aspektin e dizajnimit, implementimit dhe ndikimit të realizuar.

Paraqitja 1

(SLIKA)

CIKLI PROJEKTUES / PROGRAMOR

PROCENA – VLERËSIM

PLANIRANJE PROGRAMIRANJE - PLANIFIKIM/PROGRAMIM

IMPLEMENTACIJA – IMPLEMENTIM

EVALUACIJA – EVALUIM

2.2. Qëllimi i vlerësimit

Qëllimi i vlerësimit është që të kuptohet situata e caktuar me qëllim që të identifikohet problem(e) i caktuar, burimi i problemit dhe pasojat e problemit.

Qëllimi i vlerësimit nuk është që të identifikohet intervenimi por të shqyrtohet se a ka nevojë për intervenim apo jo.

2.3. Llojet e vlerësimit

Ekzistojnë tre lloje të vlerësimit: vlerësim i shpejtë, vlerësim në detaje dhe vlerësim i vazhdueshëm (shiko tabela 1).

2.3.1 Vlerësim i shpejtë

Zbatohet pas katastrofës së madhe siç është për shembull tërmeti apo shpërngulja e madhe e papritur e popullatës. Vlerësimi i shpejtë shërben për grumbullimin e informacioneve për nevojat dhe kapacitetet ekzistuese të popullatës së goditur, pjesët e mundshme të intervenimit dhe resurset e nevojshme. Vlerësimi i shpejtë zakonisht zgjatë deri në një javë. Pas kësaj vijon zbatimi i vlerësimit në detaje.

2.3.2 Vlerësimi në detaje

Vlerësimi në detahje mund të zbatohet për shkak të shkaqeve në vijim:

- Është zbatuar vlerësim i shpejtë, por nevojiten informacione më detale me qëllim që të jepen rekomandimet e nevojshme;
- Lëvizja merr parasysh intervenimin në pjesë të re e për këtë nevojiten informacione detale për shkak të sjelljes së vendimit adekuat;
- Lëvizja dyshon se situata ndryshohet gradualisht (p.sh. vjen thatësirë e ngadalshme) dhe për këtë nevojiten më shumë informacione.

Vlerësimi detal në mënyrë gjenerale zgjatë rreth një muaj por mund të zgjasë më gjatë apo më shkurt varësisht nga madhësia e pjesës, kompleksiteti i problemit dhe resurset e kapshme.

2.3.3 Vlerësim i vazhdueshëm

Vlerësimi i vazhdueshëm zbatohet pasi Lëvizja do të zbatojë vlerëim detal dhe është më operative në atë pjesë. Ky vlerësim nënkupton azhurim të rregullt të informacioneve në bazë të situatës, si dhe informacione reciproke nga përdoruesit me qëllim që të ndihmohet sjellja e vendimeve në bazë të ndërmarrjes së aktiviteteve afatgjate.

Vlerësimi i vazhdueshëm efektiv ndihmon që të detektohet ndodhja e ndryshimeve, e kur të ndodhë, që të inicohet vlerësim i shpejtë apo detal. Informacionet e grumbuluara gjatë vlerësimit t vazhdueshëm përdoren si *informacione sekondare* gjatë kohës së vlerësimit të shpejtë dhe atij detal.

Tregues

Tregues ësht njësia matëse kuantitative apo kualitative e cila duhet të sigurojë bazë të thjeshtë apo të sigurt për vlerësimin e përparimit, ndryshimit apo performansave të realizuara në punë. Përshembull, krahasim të çmimeve të prodhimeve elementare me çmimin ditor të punës mund të japë ide për trendin e varfërisë në pjesë të caktuar urbane.

Qasja me përdorimin e treguesve e ulë nevojën për intervista të gjata dhe rrezik nga marja e të dhënave të gabueshme. Megjithatë, treguesit janë të rëndë për definim dhe përdorimi i tyre i gabueshëm mundet në mënyrë të rrezikshme të shpie në drejtim të gabuar.

2.3.4 Dallime mes tre llojeve të vlerësimit

Të gjitha vlerësimet janë bazuar në procesin e njëjtë (identifikimi i mjerueshmërisë dhe kapaciteteve) dhe të gjithë e përcjellin procesin e njëjtë (vëzhgim, intervistë, dhe grumbullim të informacioneve). Megjithatë, mënyra në të cilën grumbullohen informacionet varet nga lloji i vlerësimit.

- **Numri i lokacioneve të vizituara.** Gjatë vlerësimit të shpejtë krahasuar me numrin e lokacioneve të cilat vizitohen gjatë vlerësimit detal, prandaj është me rëndësi të zgjedhen mirë lokacionet të cilat do të vizitohen.
- **Numri i njerëzve të intervistuar.** Krahasuar me numrin e njerëzve të cilët intervistohen gjatë vlerësimit detal më pak njerëz intervistohen gjatë vlerësimit të shpejtë. Në këtë plan është shumë me rëndësi të konsultohen sa më shumë njerëz nëse ka mundësi.
- **Supozime.** Gjatë vlerësimit të shpejtë, koha e kaluar në teren është e shkurtë. Prandaj, në dise raste, duhet të mbështeteni në supozime. Supozimet bazohen në përvojat e mëparshme nga katastrofat e ngjajshme dhe njohuritë e mëparshme për pjesët e goditura. Gjatë vlerësimit detal apo të vazhdueshëm, më shumë kohë kalohet në teren dhe më pak ka nevojë që të mbështeteni në supozime.
- **Informacione sekondare.** Gjatë vlerësimit të shpejtë, ka më pak kohë për të grumbulluar informacione të dorës së parë, prandaj theksi vendoset në informacionet sekondare apo të dorës së dytë.

Kuptimi i kontekstit

Bile edhe tek vlerësimi i shpejtë, është shumë me rëndësi që të kuptohet konteksti, për shkak se mund të jetë me rëndësi për mirëqenien e poullatës së goditur. Përshembull, nevojat elemntare të personave të shpërngulur ndoshta janë të dukshme. Megjithatë në rrethana të caktuara, shpërndarja e gjërave (p.sh. materiale për strehim) mund ta rrezikojnë mirëqenien e përdoruesve, për shkak se këto materiale mund të tërheqin hajdutë.

Karakteristika	Vlerësimi i shpejtë	Vlerësimi detal	Vlerësimi i vazhdueshëm
Koha	Rreth një javë	Rreth një muaj	Informacionet grumbullohen rregullisht gjatë gjithë periudhës operative
Qasje në burime të informacioneve	**Të kufizuar** Nuk ka kohë të vizitohen të gjithë lokacionet dhe të bisedohet me njeëz me burime të ndryshmetë informacioneve	Ka mundësi të vizitohen mjaft lokacione dhe të flitet me shumë njerëz me burime të ndryshme të informacioneve	Qasje të tërësishme
Burime tipike të informacioneve	Informacione sekondare, shërbime lokale (shëndetësi, furnizim me ujë etj) OJQ, institucione qeveritare, popullatë e goditur / nga vizita e shtëpive (shembull i vogël)	Informacione sekondare, spektër i gjërë i njerëzve me informacione	Informacione sekondare, zgjedhje e selktuar të njerëzve me informacione, tregues, të punësuar dhe vullnetarë të Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe.
Rëndësia e supozimeve	**E madhe** Kohë e pamjaftueshme të grumbullohen informacione. Bëhen supozime në bazë të përvojave të mëparshme.	**E vogël** Mjaft kohë për intervistim të spejktrit të gjërë të njerëzve me informacione.	**E mesme** Supozimet janë të bazuara në tregues dhe infromatorë, por ato mund të verifikohen edhe nga burime tjera.
Lloji i ekipit për vlerësim	Persona me përvojë në njohuri të përgjithshme, me përvoja paraprake për katastrofa të tilla.	Persona me njohuri të përgjithshme, por me përkrahje të mundshme të specialistëve nga fushat e ndryshme.	Të punësuar dhe vullnetarë të Kryqit t kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe të cilët zbatojnë aktivitete të rregullta.

3. Kornizë për mjerueshmëri dhe kapacitete

Të gjitha vlerësimet bazohen në Kornizën për mjerueshmëri dhe kapacitete të Federatës ndërkombëtare të shoqatave të Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe. Ajo përbëhet nga analiza e problemeve dhe kapacitetit të njerëzve që të veprojnë për ato. Intervenimi i Kryqit të kuq / Gjysmëhënës së kuqe ndoshta do të nevojitet nëse kapacitetet e njerëzve nuk janë të mjaftueshme të ballafaqohen me problemet. Procesi është i ilustruar në Paraqitjen 2.

Paraqitja 2

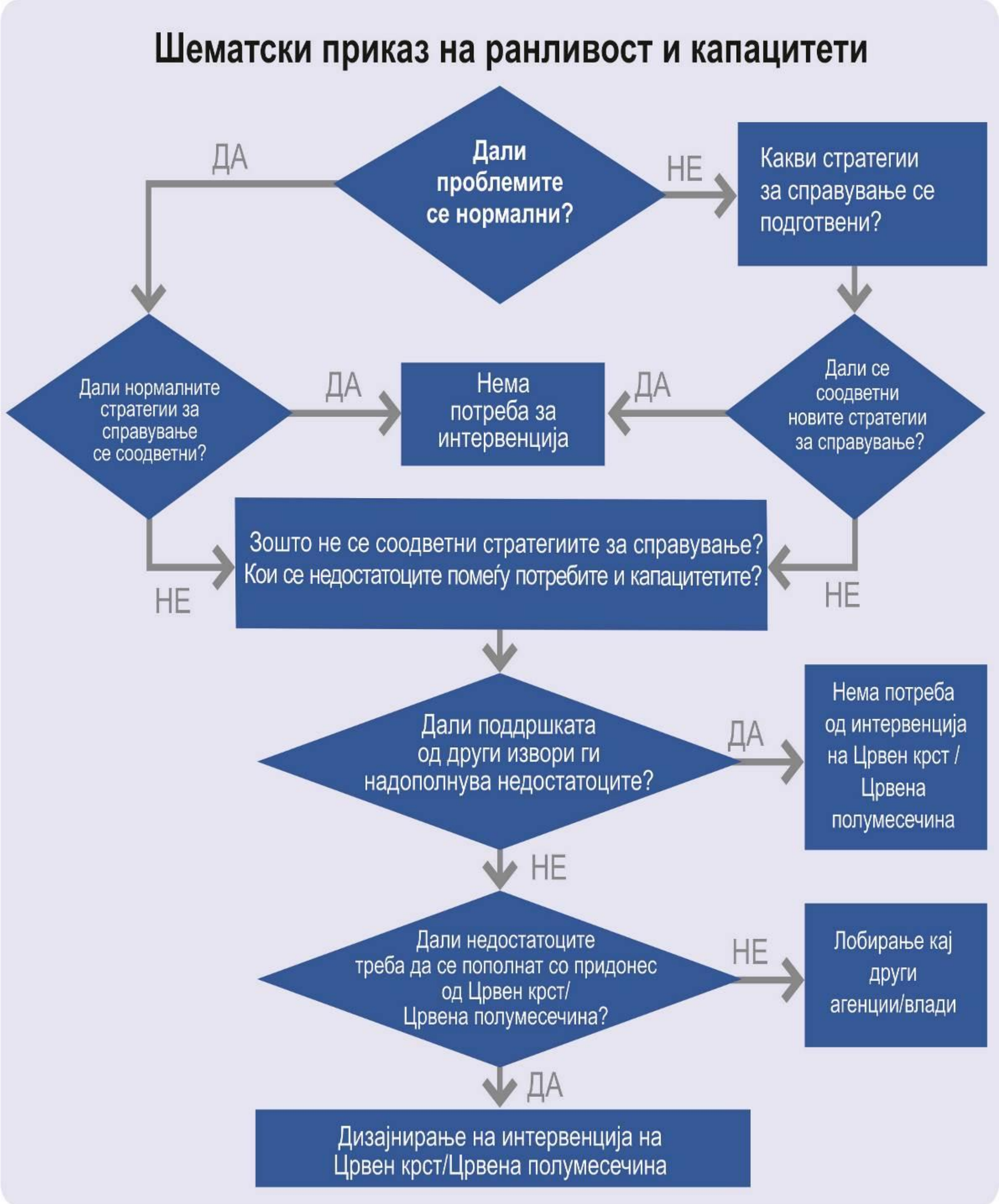

Ранливост

Mjerueshmëria është e definuar si gjendje e cila është e renditur si rezultat i faktorëve apo proceseve fizike, sociale, ekonomike dhe politike të cilat e rrisin mjerueshmërinë e bashkësisë nga dikimi i shok-ut/rreziqeve.

Të gjithë njerëzit janë të mjeruar në diçka (p.sh. bujku varet nga shiu). *Mos nxjerrni supozime për mjerueshmëri të caktuar në bazë të përvojave nga vendet tjera.*

Kapaciteti

Kapaciteti është definuar në mënyrën si në vijim: "Resurse të individëve, fqinjëve, bashkësive, institucioneve dhe vendeve për menaxhim me ndikim të një rreziku/kërcënimi të caktuar".

Mekanizma për menaxhim

Mekanizmat për menaxhim janë strategjitë e pazakonshme të adaptuara të cilat i zgjedhin njerëzit si mënyrë e jetesës në kohëra të vështira të caktuara.

Mekanizmat për menaxhim mund të klasifikohen si:

- Strategji të cilat janë të dëmshme për pasurinë (dieta afatshkurte, grumbullim të pemëve të egra, shitje të pasurisë paesencë, migrimi ekonomik i individëve për shkak të punës, punësim plotësues, mjete solidare etj.) kompensohen dhe rregullohen lehtë.
- Strategji të cilat mund të jenë të dëmshme për pasurinë (p.sh. shitja e pasurisë, shitja e mjeteve për prodhim, prerje të mëdha të pyjeve, punësim të fëmijëve, prostituim, banditizëm). Janë të vështira për t'i rregulluar.

3.1 vlerësimi i sektorëve prioritar

Kur zbatohet vlerësimi, duhet tu jepet përparësi sektorëve në vijim:

- Ndihma humanitare
- Nevoja shëndetësore
- Pasuri
- Ujë, sanitacion dhe promovim të higjienës
- Ushqim dhe të ushqyerit
- Siguri dhe mbrojtje
- Strehim

Paraqitja 3

Rezultatet e vlerësimit duhet ta përmirësojnë kualitetin e intervenimit.

Gjithashtu, është shumë me rëndësi të identifikohen kapacitetet e shoqatës nacionale dhe të shihet se cili është roli dhe mandati gjatë situatës në krizë. Kur grumbullohen këto informacione, duhet të merret parasysh plani për përgjigje gjatë katastrofave dhe situatave të mundshme urgjente të shoqatës nacionale.

4. Hyrje

Në vlerësimin duhet të shikohet nga dy piëvështrime: si proces dhe përmbajtja e saj (shiko Paraqitjen 4). Kaptinat prej 4 deri 8 janë të fokusuara në proces.

Procesi i vlerësimit ka të bëjë me mënyrën në të cilën është zbatuar vlerësimi. Në të janë vërtetuar hapat e ndryshme apo metodat të cilat duhet të zbatohen me qëllim që të përmirësohet kualiteti në punë dhe të realizohen qëllimet e dëshiruara.

Ekzistojnë tre faza kryesore të procesit të vlerësimit:

- Para zbatimit të vizitës në teren;
- Gjatë vizitës në teren;
- Pasi të mbarojë vizita në teren.

Paraqitja 4

Edhe pse para se gjithash vlerësimi zbatohet në teren, puna e cila kryhet para dhe pas vizitës në teren është me rëndësi të njëjtë dhe ka ndikim të madh të kualitetit të përgjithshëm të vlerësimit.

Paraqitja 5 e ilustron procesin e vlerësimit. Merrni parasysh se aktivitete të caktuara nuk është patjetër të zhvillohen në drejtim linear. Për shembull, *analiza dhe revidimi i informacioneve sekondare* duhet të bëhen gjatë gjithë procesit.

Paraqitja 5

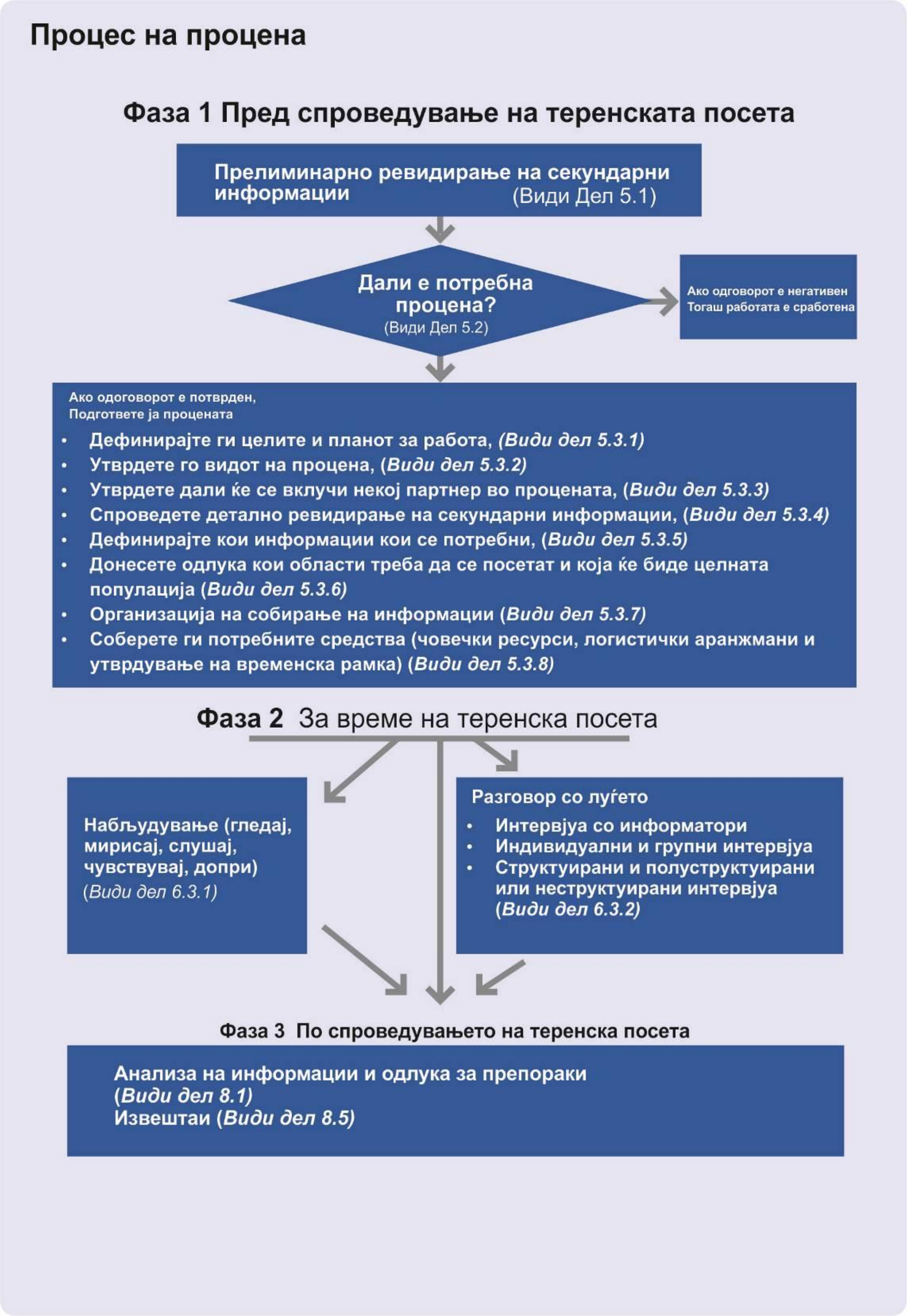
Процес на процена
Фаза 1 Пред спроведување на теренската посета
Прелиминарно ревидирање на секундарни информации (Види Дел 5.1)
Дали е потребна процена? (Види Дел 5.2)
Ако одговорот е негативен Тогаш работата е сработена
Ако одговорот е потврден, Подгответе ја процената
• Дефинирајте ги целите и планот за работа, (Види дел 5.3.1)
• Утврдете го видот на процена, (Види дел 5.3.2)
• Утврдете дали ќе се вклучи некој партнер во процената, (Види дел 5.3.3)
• Спроведете детално ревидирање на секундарни информации, (Види дел 5.3.4)
• Дефинирајте кои информации кои се потребни, (Види дел 5.3.5)
• Донесете одлука кои области треба да се посетат и која ќе биде целната популација (Види дел 5.3.6)
• Организација на собирање на информации (Види дел 5.3.7)
• Соберете ги потребните средства (човечки ресурси, логистички аранжмани и утврдување на временска рамка) (Види дел 5.3.8)
Фаза 2 За време на теренска посета
Набљудување (гледај, мирисај, слушај, чувствувај, допри) (Види дел 6.3.1)
Разговор со луѓето
• Интервјуа со информатори
• Индивидуални и групни интервјуа
• Структуирани и полуструктуирани или неструктуирани интервјуа (Види дел 6.3.2)
Фаза 3 По спроведувањето на теренска посета
Анализа на информации и одлука за препораки (Види дел 8.1)
Извештаи (Види дел 8.5)

5. Para zbatimit të vizitës në teren

Kjo pjesë do t'ju ndihmojë t'i sjellni vendimet fillestare:

- A ka nevojë për vlerësim?
- Cilat janë qëllimet e vlerësimit?
- Cili lloj i vlerësimit është adekuat?

5.1 Revidim preliminar i informacioneve sekondare

Informacione sekondare

Informacionet sekondare janë informacione të cilat tanimë janë të grumbulluara, ose nga ana e Lëvizjes ose nga organizata tjera. Informacionet sekondare mund të lidhen me ndonjë prej situatave të mëparshme apo me situatën momentale. Ato mund të jenë në formë të shkruar (raporte etj.) apo mund të jenë verbale sipas natyrës së vet (diskutime).

Bëni shqyrtim të shpejtë në informacionet sekondare që t'ju ndihmojë të vendosni se a nevojitet zbatim i vlerësimit. Kontrolloni raportet në media, kontaktoni përfaqësuesit e organizatave tjera humanitare dhe qeverisë; bisedoni me njerëz të cilët tani janë kthyer nga pjesa e goditur.

Definoni elementet në vijim:

- Natyrën e sinjaleve të cilat ju nxisin të mendoni se nevojitet vlerësim për zbatim;
- Situata urgjente;
- Informacione të cilat ju mungojnë.

5.2 A ka nevojë për vlerësim?

Mund të sjellni vendim për zbatimin e vlerësimit nga më shumë arsye, mes cilave janë:

- Ndodh shok i madh apo ndryshim i papritur (errupsion vullkanik, sulm i armatosur luftarak);
- Mendoni se në të ardhme të afërt mund të ndodhë situatë urgjente (jostabilitet i rrutr politik, thatësirë);
- Ju nevojiten më shumë informacione për situatën urgjente ekzistuese;
- Ju nevojiten më shumë informacione ta plotësoni udhëzimin;
- Arsye tjera.

Megjithatë mund të vini në përfundim se vlerësimi nuk është zgjedhje më adekuate për shkak se:

- Nuk është e mundshme qasje në pjesën e goditur;
- Informacionet ekzistuese (raporte të agjencive tjera etj.) janë të mjaftueshme;
- Shumë agjenci tanimë zbatojnë vlerësime në fushë të goditur, dhe mendoni se jeni në gjendje t'i mbulojnë nevojat adekuate dhe në mënyrë në kohë (pa u nxitur pritje të gabueshme bile as të zbatohen vlerësime të pa nevojshme;
- Është sjellë vendim të mos intervenohet.

Ngopje nga vlerësime

Mund të vjen deri në paraqitjen e ngopjes nga vlerësimet kur në fushë zbatohen shumë vlerësime nga agjenci të ndryshme. Njerëzit janë të frustruar për shkak se prej tyre kërkohet të përgjigjen në pyetje të njëjta përsëri dhe përsëri, shpesh herë pa rezultate të dukshme. Ato humbin durimin nga vlerësimet humanitare. Në rrethana të tilla mundësi është shumë e vogël që vlerësimi do të sigurojë informacione të dobishme.

5.3 Përgatitja e vlerësimit

Pasi të sillet vendim që të zbatohet vlerësim, ka gjëra të caktuara të cilat duhet të merren parasysh para se të bëhet vizita në teren.

5.3.1 Definimi i qëllimeve dhe planit për punë

Shqyrtoni shkaqet për të cilat do të zbatohej vlerësimi. Definoni qëllimet e vlerësimit, pyetjet të cilat duhet të përgjigjen dhe aktivitetet të cilat duhet të përbëhet. Caktoni, sa më shumë që ka mundësi në detaje, çfarë kontributi të sigurojë ekipe për vlerësim. Jeni real. Caktoni vëllimin e informacioneve të cilat do të jenë të nevojshme për realizimin e qëllimeve të dëshiruara. Mendoni se kush do t'i përdorë informacionet dhe çfarë do të jenë nevojat e tyre. Njerëzit të cilët do t'i përdorin informacionet mund të jenë disa apo të gjithë që përmenden më poshtë:

- Të punësuarit në delegacionin e Federatës ndërkombëtare, në Sekretariatin e Federatës ndërkombëtare në Gjenevë apo të punësuar në qendrën e Komitetit ndërkomëbtarë të Kryqit të kuq;
- Donatorë;
- Përfaqësues të mediave apo persona të njësisë për komunikime;
- Lobues.

Nëse ka nevojël, përgatitni rregulla me të cilat do ta vërtetoni qartë se çka pritet nga ekipi i cili do ta zbatojë vlerësimin.

5.3.2. Vërtetim të llojit të vlerësimit

Vërtetoni se cilin lloj të vlerësimit do ta zbatoni: vlerësim të shpejtë, vlerësim detal apo vlerësim të vazhdueshëm (shiko Pjesa 2.3).

5.3.3 vërtetim se a do të kyçet ndonjë partner në vlerësim

Sillni vendim se a do ta zbatoni vetë vlerësimin apo në koordinim me partnerë të Lëvizjes së Kryqit të kuq / Gjysmëhënës së kuqe apo partnerë të jashtëm (vlerësim të përbashkët).

Partnerë të brendshëm

Përdorni të gjitha resurset e mundshme të cilat janë të kapshme në kuadër të Lëvizjes. Nëse në vlerësim janë kyçur më shumë se një partner të Lëvizjes, shihni se çfarë kapacitete kanë dhe vërtetoni rolet e tyre. Rolet duhet të bazohen në:

- Mandatin specifik, specialitetet operative dhe rolet potenciale të secilit partner;
- Ligji dhe praktikat me të cilat rregullohet puna e shoqatës ancionale në vend;
- Kodi i sjelljes së Lëvizjes ndërkombëtare të Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe dhe OJQ gjatë sigurimit të përkrahjes humanitare në kushte të katastrofave;
- Resurset njerëzore dhe operative;
- Kufizimet e partnerëve.

Kujdes

Nëse shoqata nacionale nga vendi i cili është goditur nga situatat urgjente nuk merr pjesë në vlerësim, rekomandohet që të punasuarit e saj të jenë të informuar për këtë para dhe pas zbatimit të vlerësimit.

Partnerë të jashtëm

Ka mundësi që të zbatohet vlerësim i përbashkët edhe me organizata tjera (qeveritare dhe / apo joqeveritare). Vlerësimi i përbashkët mund të jetë i dobishëm nga arsyet në vijim:

- Mund të rezultojë në bashkëpunim dhe koordinim gjatë planifikimit dhe implementimit të projekteve.

- Përdorim efektiv të resurseve (shpërndarje të resurseve njerëzore dhe logjistikë, dhe etj.), gjatë vlerësimit.
- Ulet mundësia për zbatimin e shumë vlerësimeve të ndryshme.

Ka shumë mënyra për shpërndarjen e përgjegjësive gjatë zbatimit të vlerësimit të përbashkët. Dy skenare të mundshme në këtë plan janë:

- Detyrat ndahen në pajtueshmëri me specializimin e secilit agjencion. Për shembull, Ekipi për vlerësim dhe koordinim në teren të Federatës ndërkombëtare mund të bëjë vlerësimin e furnizimit me ujë dhe qasjen në shërbimet shëndetësore, përderisa UNICEF mund të bëjë vlerësimin e nevojave për shkollim të fëmijëve të shpërngulur.
- Agjencitë me interese të ngjajshme kryejnë detyra të njëjta por në pjesë të ndryshme gjeografike. Për shembull, Komiteti ndërkomëbtar i Kryqit të kuq dhe Programit botëror për ushqim mund të bëjnë vlerësime për sigurinë e ushqimit në pjesë të ndryshme gjeografike të definuara paraprakisht.

Vlerësimi i përbashkët është i mundshëm nëse:

- Agjencitë – pjesëmarrëse ndajnë vlera dhe parime operative.
- Agjencitë – pjesëmarrëse ndajnë metodologji të njëjta apo kompatibile për zbatimin e vlerësimit.

Në rrethana të caktuara, vlerësimet e përbashkëta nuk janë adekuate. Për shembull:

- Nëse vlerësimet janë specifike në mandatin (p.sh. Komiteti ndërkomëbtar i Kryqit të kuq – punë mbrojtëse).
- Kur vlerat dhe parimet operative nuk janë kompatibile.
- Kur bashkëpunimi mund t'i dëmtojë parimet e neutralitetit dhe paanshmërisë.
- Kur organizatat dhe/apo individët perceptohen si të anojnë.

Kur ka mundësi, gjatë zbatimit të vlerësimit, duhet të bëhen marrëveshje formale ku do të specifikohen rolet dhe përgjegjësitë e secilës organizatë. Nëse zbatimi i vlerësimit të përbashkët nuk është i mundshëm, prapë se prapë me rëndësi është që të dihet se cilat organizata tjera zbatojnë vlerësime.

Vlerësime të sërishme në rajon të njëjtë janë kontraproduktive dhe joqefikase dhe ndikojnë në saktësinë dhe sigurinë. Revidimi i raporteve nga vlerësimet e organizatave tjera është komponentë esenciale e revidimit të informacioneve sekondare.

5.3.4 zbatimi i revidimit detal të informacioneve sekondare

Një prej detyrave të para të ekipit për vlerësim është revidmi detal i informacioneve sekondare. Atë bëjeni nëpërmjet kërkimit të të dhënave në vijim:

- Informacione elementare për pjesën për të cilën bëhet fjalë;
- Informacione të lidhura drejtëpërsëdrejti me çësthjet e theksuara në planin për punë;
- Informacione lidhur me arsyet dhe natyrën e ndryshimeve të afërta.

Informacionet sekondare ndihmojnë në formimin e idesë iniciale në bazë të problemeve të mundshme dhe është e dobishme gjatë planifikimit të intervistave të para në teren. Për shembull, përderisa në pjesë bujqësore e caktuar është goditur nga thatësirat, duhet të diskutohet me bujqit, mes tjerash, edhe për mbjelljen.

Shembuj të informacioneve sekondare:

- Raporte në teren nga vlerësimet e zbatuara nga Kryqi i kuq / Gjysmëhëna e kuqe apo agjenci tjera.
- Raporte mediale.
- Studime sociale, ekonomike, politike dhe historike të bëra nga ana e qeverisë, universiteteve dhe grupeve vëzhguese.
- Anketa teknike nga ministritë qeveritare, universitetet, organizatat joqeveritare, agjencitë e Kombeve të bashkuara, vlerësimi i mjerueshmërisë dhe kapaciteteve të zbatuar nga Kryqi i kuq dhe Gjysmnëhëna e kuqe.
- Të dhëna nga regjisatrimi të zbatuar nga qeveria.
- Të dhëna nga enti hidrometeorologjik.
- Harta.
- Deklarata nga dëshmitarë (njerëz të cilët tash kanë ardhur nga vendet e goditura).
- Komunikime verbale me ekspertë për pjesët e goditura apo për çështjet teknike relevante.

Ka shumë burime tjera. Në çdo situatë, merrni parasysh se cilat informacione mund t'ju shërbejnë dhe ku mund të gjenden këto informacione.

Kritere për informacionet sekondare

Nëpërmjet pytjeve të parashtruara më poshtë mund të vërtetoni se sa janë të sakta dhe të dobishme informacionet sekondare:

- Në cilën mënyrë janë grumbulluar informacionet: cila metodologji është përdorur në proces?
- Sa janë të sigurta burimet e informacioneve?
- Në cilën mënyrë informacionet mund të jenë të dobishme? (merrni parasysh natyrën dhe qëllimin për çka janë grumbulluar informacionet).
- Kur janë grumbulluar informacionet (a janë të vjetra)?
- A janë të bazuara informacionet në fakte apo në mendime?

Çdoherë shkruani burimet e informacioneve sekondare në raportin për vlerësimin e zbatuar

Porosi kyçe

Jeni të gatshëm në mënyrë kontradiktore ndaj ideve iniciale, dhe çdoherë priteni atë që nuk e keni pritur.

5.3.5 Definimi i informacioneve të cilat janë të nevojshme

Informacionet e nevojshme do të varen nga informacionet e sigurta të kapshme dhe qëllimet e vlerësimit. Për shembull, mos pyetni për shkallën e papunësisë nëse Ministria e punës dhe politikës sociale tani më siguron të dhënat të mira statistikore për këtë aspekt dhe mos i pyetni njerëzit në mjediset urbane për atë se sa janë të ardhurat e njerëzve nga të mbjellurat në mjediset rurale.

5.3.6 Sjellja e vendimeve se cilat pjesë duhet të vizitohen dhe cila do të jetë popullata qëllimore

Shpesh herë nuk ka mundësi të vizitohet i gjithë rajoni që është me interes. Prandaj patjetër të zgjedhen lokacione qëllimore si reprezentues për të gjithë territorin. Metodat statistikore për këtë qëllim zakonisht nuk janë të mundshme si rezultat i kufizimeve kohore dhe qasjes.

Prandaj duhet të përdorni revidimin e informacioneve sekondare që të identifikoni pjesë dhe grupe qëllimore të popullatës të cilët do të plotësojnë kriterin e përmendur më poshtë.

Prioriteti 1: Pjesa dhe / apo popullata të cilat janë të goditura drejtpërsëdrejti	
■	Për shembull, zona ku ka ndodhur tërmeti, apo konflikti i armatosur, apo popullata e cila është shpërngulur me forcë nga vendbanimet e tyre.
Prioriteti 2: Pjesët dhe / apo popullata të cilat janë goditur në mënyrë indirekte	
■	Për shembull, pjesë të cilat janë goditur ekonomikisht nga konflikti i cili zhvillohet në rajonin fqinjë.
Prioriteti 3: Pjesa dhe . apo popullata të cilat nuk janë goditur apo janë goditur shumë pak	
■	Situata urgjente nuk ka ndikim të rëndësishëm në jetën dhe pasurinë e njerëzve (shumë e dobishme për krahasimin e pjesëve të goditura).

Paraqitja 6

Gjatë vlerësimit të shpejtë, zakonisht ka kohë për vizitë të lokacioneve dhe popullatës në kategorinë me “Prioriteti 1”. Tek detajet dhe vlerësimet e vazhdueshme, duhet të vizitohen pjesë të selektuara nga tre kategoritë. Ndonjëherë është e pamundur të sigurohet qasje në pjesë të kategorisaë me “Prioriteti 1”. Nëse është rasti i tillë, mundohuni që të bisedoni me njerëzit të cilët kanë ardhur nga këto pjesë.

Kujdes

Sqaroni arsyet për zgjedhjen tuaj të pjesëve në raportin për vlerësim. Lista e pjesëve të cilat duhet të vizitohen mund ndryshohet pas vizitës së parë në teren.

Nëse, pas fillimit të punës në teren, bëhet e qartë se keni parashikuar pjesë të caktuara të rëndësishme, ato në mënyrë plotësuese mund të shtohen. Megjithatë, nëse keni afat të caktuar kohor, kjo do të thotë se pjesët tjera duhet hiqen nga lista.

Metodat e zgjedhjes së shembullit për intervistim

Në mënyrë ideale, vendosni se cilën metodë të shembullit për intervistim do ta zgjedhni, para se të shkoni në teren. Përderisa ka nevojë, të njëjtën mund ta vendosni kur do të jeni në vendin e ngjarjes.

Nëse pjesët e zgjedhura janë të mëdha large, me shumë fshatra apo komuna (“lokacione”), ndoshta do të duhet të bëni nivel të dytë të selektimit. Keni dy opcione:

- **Zgjedhje e rastësishme e shembullit.** Këtë bëjeni kur lokacionet dhe pasuritë e shtëpive janë të ngjashme. Theksoni të gjitha lokacionet dhe në mënyrë të rastëisshme zgjedhni numrin të cilin do ta vizitoni.
- **Zgjedhje e shembullit.** Nëse lokacionet dhe/apo pasuria e amvisërive në mënyrë të rëndësishme dallohen, zgjedhni më shumë lokacione të ndryshme dhe/apo amvisëri të cilat do t’i paraqesin karakteristikat e ndryshme (etike, ekonomike, qytet / fashat etj.).

Në mënyrë gjenerale, më mirë është të vizitohen më shumë lokacione dhe të inrvistohen më pak njerëz në çdo lokacion se sa anasjelltas, të intervistohen më shumë njerëz në më pak lokacione.

Kujdes

Gjatë shumë situatave urgjente, formohen “qendra humanitare” rreth qyteteve kyçe. Organizatat fokusohen në këto lokacione dhe në mënyrë gjenerale mbulimi i nevojave për popullatën qëllimore janë të mira në këto rrethana. Megjithatë, shpesh herë ekzistojnë probleme dhe mungesa mes apo jashtë këtyre qendrave. Kur do të vendosni se cilat lokacione do t’i vizitoni, merrni parasysh se duhet të kyçni edhe disa nga këto pjesë.

Shembull i zgjedhjes së rastësishme të amvisërive

Hapi 1. Vendosni se sa amvisëri do të intervistoni

Numri i amvisërive të intervistuara do të mvaret nga koha e kapshme dhe madhësia e bashkësisë. Zbatoni së paku tre intervista në secilin lokacion, por numri mund të jetë edhe më i madh nëse keni më shumë kohë. Ndani një orë për secilën intervistë, si dhe 30 minuta pauzë mes secilës intervistë.

Hapi 2. Identifikimi i amvisërive të cilat do të intervistohen

Qëndroni në qendër të lokacionit. Rrotulloni ndonjë gjë apo hudhni stilograf në ajër që të shihni se në cilën anë do të bie. Shkoni në anën të cilën ua tregon sendi apo stilografi deri sa të arrni në fund të lokacionit, dhe gjatë udhës numëroni shtëpitë të cilat i kaloni. Ndajeni me numrin e amvisërive të cilat doni t'i intervistoni; në këtë mënyrë do të fitoni intervalin mes shtëpive (shiko Paraqitja 6):

- Dëshironi të intervistoni tre shtëpi.
- Shkoni në drejtimin i cili u paraqitet dhe numëroni 15 shtëpi gjatë rrugës.
- Intervali mes numrit të shtëpive del 15/2=5 (15 shtëpi të numëruara, 3 shtëpi të cilat do të jenë shembull për intervistim).
- Zgjedhni numër të rastësishëm mes një dhe pesë; kjo është amvisëria e parë të cilën do ta intervistoni.
- Pas kësaj shtëpie, shkoni në drejtimin e njëjtë dhe numëroni edhe pesë shtëpi; kjo është shtëpia e dytë të cilën do ta intervistoni.
- Krahasoni proceduraën e njëjtë që ta zgjedhni shtëpinë e tretë dhe të fundit.

Paraqitja 7

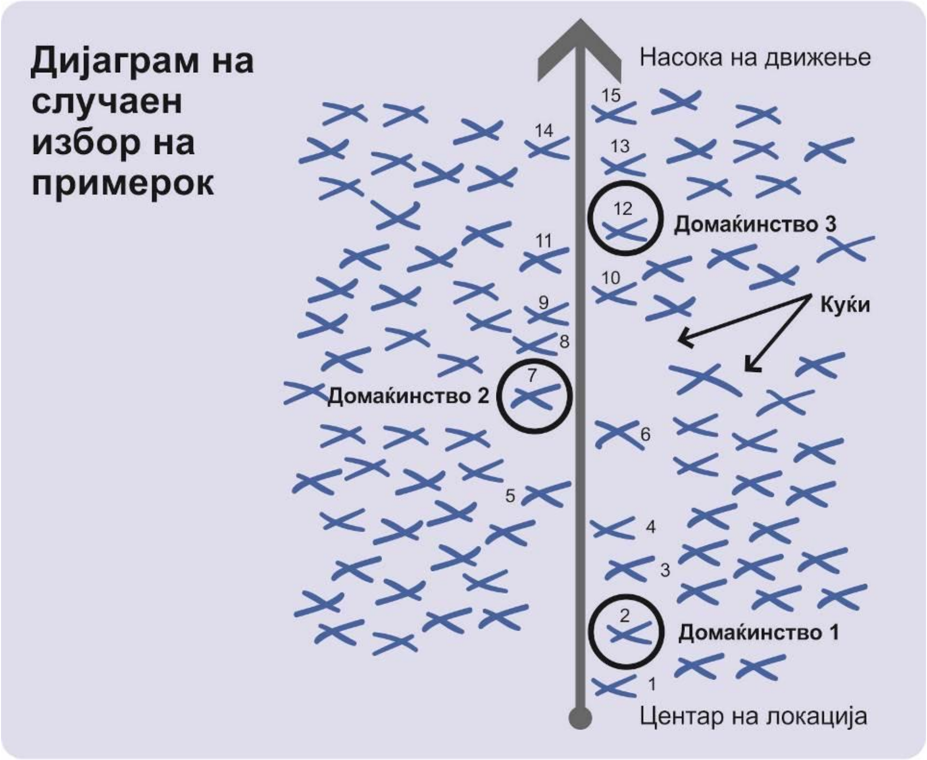

Qasje alternative gjatë marrjes së shembullit të rastësishëm
■ Nëse shtëpitë janë pozicionuar në rrugë, zgjedhni rrugën dhe përcjelleni të njëjtën procedurë të përshkruar në Hapi 2. ■ Nëse ekzistojnë të dhëna të sakta për popullatën amvisëritë mund të zgjedhen sipas zgjedhjes së rastësishme me emrat e amvisërive.

Shembull i zgjedhjes me qëllim të amvisërive

Përdoreni zgjedhjen me qëllim të shembullit nëse amvisëritë dallohen mjaft. Për shembull, ndoshta do të dëshironi të intervistoni amvisëri të caktuara për shkak se janë të margjinalizuara në mënyrë sociale apo kanë pasuri të cilat në mënyrë të posaçme dallohen nga të tjerat. Ka dy mënyra për marrjen e shembullit:

- Grupet janë të koncentruara në pjesë të caktuara të fshatit apo qytetit. Krahasoni zgjedhje të rastësishme të shembullit, siç është përshkruar më lartë, për secilën pjesë posaçërisht
- Amvisëritë janë të shpërndara nëpër të gjithë fshatin apo qytetin. Nëse mundeni t'i identifikoni amvisëritë për të cilat jeni të interesuar nga

regjistrimi i fshatit apo qytetit, zgjedhni numër adekuat sipas zgjedhjes së rastësishme nga regjistrimi. Nëse nuk ka të dhëna nga regjistrimi, kërkoni nga popullata lokale t'ju ndihmojë të identifikoni numër të duhur të amvisërive nga secili grup.

5.3.7 Organizim i grumbullimit të informacioneve

Lista iniciale për kontrollim

Ekipi për vlerësim e përpilon listën për kontrollim nga informacionet e duhura dhe burimet e mundshme para se të shkojë në teren. Kjo është pjesë e rëndësishme nga procesi i vlerësimit, për shkak se sigruon fikus për diskutim ekipor. Secilivlerësim obligon listë specifike për kontrollim.

Listat standarde për kontrollim nuk janë adekuate për shkak se:

- Secila situatëështëe ndryshme.
- Procesi i përpilimit të listës për kontrollim është me rëndsi esenciale.

Lista iniciale për kontrollim duhet t'i përmbajë elementet në vijim:

- Tema të cilat duhet të përfshihen:
- Metoda të cilat duhet të përdoren për grumbullimin e informacioneve;
- Njerëz me të cilat duhet të bisedohet dhe në cilën mënyrë të zbatohen intervistat;
- Lokacione të cilat duhet të vizitohen;
- Përgjegjësi për secilin anëtarë të ekipit.

Më shumë detaje në bazë të grumbullimit të informacioneve mund të gjeni në Pjesa 6.3.

Porosi kyçe

Listat për kontrollim nuk duhet të trajtohen si pyetësorë. Ato kanë për qëllim të ndihmojnë në memorimin. Gjatë intervistave, bëni listë për kontrollim që të shihni se a i keni mbuluar të gjitha.

Mbeteni të hapur për informacione të reja të cilat dalin nga intervistat. Sa më shumë përvojë që do të hasni, aq më pak do t'ju nevojitet lista për kontrollim.

5.3.8 Organizatë teknike të resurseve (resurse njerëzore, aranzhime logjistike dhe vërtetim të kornizës kohore)

Struktura e ekipit

Caktoni lider të ekipit (nëse nuk e keni bërë atë deri tani) dhe vendosni në bazë të strukturës së ekipit. Këtë mund ta bëni nëpërmjet njërës formë në vijim:

- **Personi(a) me dituri të përgjithshme:** një apo më shumë persona me përvojë **por pa njohuri të caktuara teknike**
- **Specialist (ë):** një apo më shumë persona të zgjedhur për shkak të përvojës apo aftësive të tyre;
- **Ekipë multi – diciplinues:** grupi i specialistëve dhe personave me njohuri të përgjithshme të cilët i prezantojnë të gjitha aspektet e punës së Kryqit të kuq / Gjysmëhënës së kuqe (inxhinjerë, punëtorë shëndetësor etj.).

Përparësitë dhe mangësitë të scilës veprimtari janë paraqitur në Tabela 2

Табела 2 Предностите и недостатоците на трите вида на структура на тим

Struktura ekipore	Përparësi	Mangësi
Person(a) me dituri të përgjithshme	Ekipi mundet shpejtë të mblidhet (për shkak se kërkohen specialistë me aftësi të posaçme). Kjo posaçërisht është e dobishme gjatë vlerësimeve të shpejta.	Mungesë e aftësive specifike do të thotë se nevojiten edhe vlerësime për përcjelljen e gjendjes kur do të identifikohen probleme teknike.
	Mund të sigurohe analizë e mirë gjithëpërfshirëse për situatën.	Problemet teknike mund të mos vërehen.
	Personeli i diciplinave të ndryshme mund ta zbatojë vlerësimin, prandaj përgjigjet për vlerësimin e vazhdueshëm.	Gjatë situatave ekstreme, ekipet për vlerësim suhet të sigurojnë përkrahje (p.sh. gjatë konfliktit).
Specialist(ë)	Mundet shpejtë të identifikojnë problemet në profesionin e tyre.	Mund të fokusohen shumë në profesionin e tyre dhe të gabojnë aspekte lidhur me kontekst më të gjërë.
Ekipë multi diciplinuese	Problemet teknike mund të kontrollohen në individë, e tejkalohet nevoja për vlerësim të	Janë të vështira për përshtatje me të gjithë profesionistët e duhur; prandaj vlerësimet nuk

	vazhdueshëm.	janë të shpeshta.
	Përvojat e ndryshme sigurojnë bazë të gjëtë për analizë.	Ndoshta nuk nevojiten të gjithë specialistët teknik.
		Ekipi është i vështirë për koordinim (metodologji jokompatibile, logjistikë e komplikuar).
		Ekipet e mëdha janë kërcënim sigurie dhe mund të veprojnë në mënyrë trishtuese në bashkësitë e vogla.

Zgjedheni strukturën adekuate të ekipit në bazë të rrethanave lokale me secilin vlerësim në mënyrë individuale, posaçërisht në bazë të llojit të informacioneve për të cilat keni vendosur t'i grumbulloni. Faktorë tjerë të cilat duhet të merren parasysh janë:

- **Gjuha:** Nëse ka mundësi, kyçni njerëz të cilët e flasin gjuhën lokale ku bëhet vlerësimi. Në seciliën ekipë le të ketë përkthyes aty ku ka nevojë.
- **Përfaqësimi gjinor:** Mundohuni që në ekipë të keni përafërsisht numër të njëjtë të meshkujve dhe femrave.
- **Përfaqësimi lokal:** Ndonjëherë është e dobishme që në ekipë të kyçni përfaqësues të popullatës lokale të cilët jetojnë në pjesën e goditur.
- **Anshmëri:** Të gjithë njerëzit në një farë mënyre janë që anojnë: perceptimet e tyre bazohen në prapavinë kulturore, përvojën trajnimin profesional dhe në shumë faktorë tjerë. Mundohuni të siguroni barazpeshë në bazë të pikëpamjes së anëtarëve individual të ekipit.

Kur ka mundësi, më mirë është të përdoret personeli i shoqatës nacionale apo i Federatës ndërkombëtare në pjesën ku do të bëhet vlerësimi në vend. Kjo do të thotë se vlerësimet mund të zbatohen shpesh, ulen shpenzimet rrugore dhe të tjera, dhe përforcohet lidhja mes vlerësimit, planifikimit projektues dhe implementimit.

Porosia kyçe

Kujdesuni që personeli të jetë dakord që t'i vizitoni lokacionet që keni zgjedhur. Për shembull, ndoshta ndonjëri prej njerëzve të grupit etnik nuk është i mirëseardhur në mjedisin e caktuar.

Organizimi i udhëtimit në teren

Para se të shkohet në teren, lideri i ekipit duhet të kujdeset që të gjithë anëtarët e ekipit të jenë të informuar për gjërat në vijim:

- Planin për zbatimin e misionit dhe cilat janë pritjet nga vlerësimi;
- Planin ër aksion, duke kyçur metodologjinë e cila do të përdoret dhe korniza kohore;
- Marrëdhënie pune: përgjegjësitë e secilit anëtarë të ekipit, mënyra e dorëzimit të raporteve etj;
- Aranzhime politike për vlerësimin (transporti, vendqëndrimi etj)
- Pyetje sigurie, t.s.t situata momentale dhe procedurat të cilat duhet të përcjellen gjatë zbatimit të vlerësimit;
- Pyetje tjera relevante për vlerësimin në fjalë.

Porosi kyçe

Është shumë me rëndësi që të gjithë njerëzit të cilët janë të kyçur në vlerësim (duke i kyçur edhe përkthyesit) të marrin pjesë në organizimin e udhëtimit në teren.

Para se të niseni në teren, kujdesuni për gjërat në vijim:

- Koha e cila është në disponim (epriudhë kohore efektive e kaluar në teren) është e mjaftueshme që të realizohen qëllimet e planifikuara të vlerësimit.
- Periudha në vit është adekuate për zbatimin e vlerësimit.
- Në mënyrë adekuate janë organizuar të gjitha pyetjet logjistike dhe administrative lidhur me zbatimin e vlerësimit në teren.

6. Gjatë vizitës në teren

6.1 Puna në teren: parime

Parimet që vijojnë duhet të zbatohen gjatë zbatimit të punës në teren:

- **Konsultim me popullatën e goditur.** Të nxitet popullata e goditur nga situata urgjente se si shikon në situatë. Bile edhe tek situatat urgjente të cilat ndodhin shpejtë duhet që të kërkohet mendim nga popullata lokale.
- **Të merren parasyh nevojat e posaçme të grupeve dhe individëve të ndryshëm** (meshkuj, femra, persona të moshuar etj) Situatat urgjente kanë ndikim të ndryshëm në popullatën e goditur dhe nevojat e tyre do të dallohen.
- **Merreni parasysh sigurinë e informacioneve.** Informacionet mund të jenë të bazuara në “argumente” (përfundimisht të vërteta), mund të jenë të bazuara në “mendime” (të varura nga pikëvështrimi i personit i cili e

jep informacionin) apo të jenë “thashethëme” (të bazuara në informacione të pa vërtetuara)

- **Merrni parasysh anshmërinë.** Secili në një farë mënyre anon. Analiza e informacioneve duhet të marrë parasysh anshmërinë potenciale të informatorëve dhe të personave të cilët e zbatojnë vlerësimin.
- **Merrni parasysh interesat e grupeve të margjinalizuara.** Shihni se kush e ka forcën dhe zëri i cilit nuk mund të dëgjohet. Margjinalizimi mund të bazohet në gjini, përkatësi etnike, status social dhe/apo në shumë karakteristika tjera.
- **Keni kujdes në ndryshime dhe trende të cilat kanë ndikim në vijimet shoqërore.** Mundohuni të kuptoni se çka i nxit këto ndryshime.
- **Keni parasysh se mund të ndodhë e papritura.** Jeni të gatshëm që të ndodhë që supozimet e juaja të mos realizohen. Në shumë pjesë të botës ka ndikim trishtues social dhe ekonomik.
- **Merrni parasyh ndikimin e çështjeve të caktuara të shoqërisë në përgjithësi.** Për shembull, HIV/SIDA nuk është vetëm çështje shëndetësore.
- **Gjatë gjithë vlerësimit, mendoni se në cilën mënyrë do të përdoren informacionet.** Pyetuni se cili lloj i programeve do të ishte adekuat që tÇi përfshijë sfidat për të cilat diskutoni. Mendohuni se cilat efekte potenciale të programit do të ishin pozitive dhe negative.
- **Me kujdes dhe në kohë planifikoni vizitat në teren.** Mundohuni të tejkaloni situata kur njerëzit janë të zënë apo kur kanë festa dhe ahengje. Disa njerëz nuk janë të pranishëm gjatë ndonjë pjese të vitit ndërsa aktivitetet dhe gjendjet e mjeruara janë të ndryshme nga një kohë vjetore në tjetrën.

6.2 Puna në teren: aktivitete

Secila ditë në teren është e ndryshme dhe patjetër të planifikohet në mënyrë adekuate. Megjithatë, ekzistojnë hapa elementare të cilat duhet t’i përcjellë ekipi për vlerësim.

Kujdes

Hapat të cilat janë të përshkruara më poshtë nuk është patjetër të ndërmerren sipas renditjes së paraqitur. Disa mund të ndërmerren njëkohësisht nëse ekipi për vlerësim është mjaft i madh. Shpesh herë është patjetër të përsëriten disa prej hapave nëse hasim në parregullsi kontradiktore.

Hapi 1. Çdo ditë planifikoeni me kujdes

Përgatituni për ditën tjetër (zakonisht bëjeni atë një natë më herët).

- Vendosni se cilat lokacione do t'i vizitoni;
- Bëni listën e informacioneve të cilat duhet t'i grumbulloni;
- Merruni vesh se si do t'i grumbulloni informacionet (këtëp mund ta ndryshoni gjatë ditës);
- Definoni përgjegjësitë (kush çka bën).

Hapi 2. Realizoni kontakte me pushtetet lokale

Realizoni kontakte me pushtete lokale (dhe persona tjerë të interesuar) kur të arrini në vendin e duhur. Sqaroni se kush jeni ju, arsyen për vizitën dhe në ciën mënyrë do t'i grumbulloni informacionet. Ndonjëherë është mirë të keni përgatitur një rezime të shkurtë për organizatën tuaj për qëllimet e vlerësimit. Me këtë rritet transparenca dhe llogaridhënia para opinionit.

Hapi 3. Përdorni teknikat për vëzhgim

Bëni një shëtitje joformale në pjesën së bashku me popullatën lokale. Në këtë mënyrë do të haseni me impresione fillestare për bashkësinë. Gjatë punës në teren, me kujdes vëzhgoni gjithëçka rreth jush (shiko Pjesa 6.3.1).

Hapi 4. Intervista e njerëzve

Identifikoni grupe apo individë me të cilët do të bisedoni që t'i grumbulloni informacionet e duhura (shiko Pjesa 6.3.2).

Hapi 5. Organizoni mbledhje me ekipin

Të gjithë anëtarët e ekipit për vlerësim duhet të mblidhen në periudha të caktuara kohore gjatë punës në teren. Kjo mund të jetë në mes dë ditës apo në fund të ditës. Në këtë mënyrë ato mund të japin ide dhe të meren vesh për ndryshime të caktuara nëse ka nevojë.

Hapi 6. Takim në bashkësi në fund të vlerësimit

Kur ka mundësi, duhet të mbahet takim me përfaqësuesit e bashkësisë pasi të mbarojë vlerësimi në teren. Sqaroni se çka është bërë, por mos premtoni asnjë ndihmë apo përkrahje.

6.3 Si grumbullohen informacionet

Informacionet grumbullohen nëpërmjet vëzhgimit dhe intervistave.

6.3.1. Vëzhgim

Shpesh herë vëzhgimi si burim informativ lihet pas dore. Një numër mjaft i madh i informacioneve mund të grumbullohet edhe atë në mënyrë të shpejtë nëpërmjet vëzhgimit. Ajo që është edhe më e rëndësishme vëzhgimi mundëson të ndjehet situata dhe të merren impresione vizuele. Para se gjithash është edhe esenca e punës në teren. Principet më të rëndësishme që kanë të bëjnë me vëzhgimin janë:

- Vlerësimi fillohet me shëtitje nëpër të gjithë lokacionin. Gjatë vlerësimit përdoreni mundësinë që të vëzhgoni sa më shumë që ka mundësi. Nëse diskutoni për ujë, kërkoni që t'i shihni burimet për furnizim me ujë. Nëse njerëzit ju flasin për ushqim të cilin nuk e njihni, provoni ta shihni dhe ta provoni. Mund të mësoni shumë nëse kaloni kohë në vende publike në bashkësi (kafiteri, çajtore etj.). Shikoni përreth dhe bisedoni me njerëz.
- Vëzhgimi është i dobishëm për kontrollim të thurrur të informacioneve. Për shembull, ju kanë treguar se shumë kafshë kanë pësuar gjatë thatësirave. Shumë shpejt pas kësaj shihni një kope me cjapë. Kjo nuk është patjetër të jetë në kontraditë me atë që ju kanë thënë – ekzistojnë shumë sqarime – por kjo mund të jetë bazë për pyetjet e juaja të tjera: "Të kujt janë këto kafshë?", e kështu me rradhë.
- Shëtitja nëpër këto pjesë e ndihmon edhe diskutimin me njerëzit. Atmosfera është joformale, dhe pyetjet dalin nga gjërat që punët të cilat i shihni. Kështu është më e natyrshme se sa të thirreni në listën e gjërave të cilat i keni shkruar në letër. Ajo që është shumë me rëndësi është që shkuarja dhe vëzhgimi janë mënyra të shkëlqyeshme që të arrihet në informacione të papritura.
- Vëzhgimi është mënyra më e mirë për vlerësimin e infrastrukturës dhe logjistikës. Me vozitje gjatë rrugës mund të shihni se a është rruga e kalueshme (por keni kujdes në pjesë në konflikt: minat dhe mjetet e pa shpërthyara nga konfliktet e luftës paraqesin problem serioz)
- Përfundimisht, një këshillë reale për të gjitha situatat: Thjeshtë bëhuni kureshtarë!

Porosi kyçe

Vëzhgimi nuk është vetëm shikim por gjithashtu edhe dëgjim, nuhatje, ndjenjë dhe prekje.

6.3.2 Intervista

Intervistat janë baza e vlerësimit në teren. Në secilën pjesë të informacionit të kërkuar duhet të shihen tre pika:

- Kush është (janë) person (a) më i (të) mirë me të cilin duhet të bisedohet në bazë të një informacioni të caktuar?
- A është mirë që me personin të bisedohet në mënyrë individuale apo në grupë?
- Cilat lloje dhe teknika të intervistimit duhet të përdoren?

Zgjedhni se me kë do të bissedoni.

Informatorët kyç janë njerëz të cilët kanë njohuri specifike për aspekte të caktuara në bashkësi. Ato janë burime të dobishme të informaccioneve në situata urgjente të cilat ndodhin menjëherë ku koha është e kufizuar. Shembuj tipik për këtë janë bujq, punëtorë shëndetësor, nëpunës qeveritar, anëtarë të shoqatave të grave, fëmijë dhe të rinjë, personeli i OJQ dhe tregtarë. Por secili me storje interesante mund të jetë i kyçur në listë. Keni kujdes me njerëz të tillë deri sa ta zbatoni vlerësimin.

Intervistat me informatorë kyç bazohen në dituritë dhe përvojat specifike të informatorit. Nëse personi i intervistuar është mjek, me siguri diskutimi do të jetë i forkusuar në çështjet shëndetësore. Megjithatë, keni kujdes në aspektet në vijim:

- Fakti që informatori është mjek (apo inxhinjer apo person me profesion tjetër) nuk do të thotë se ai/ajo i di të gjitha aspektet në temë; kirurgu i spitalit nuk është patjetër që të dijë shumë për çësthjet primare shëndetësore në pjesët rurale.
- Profesionistët, për shkak të pozitës së tyre së përgjithshme dhe kontaktet me profesionistë të tjerë, mund të kenë njohuri të mira për mjedisin politik dhe shoqëror dhe mund t'ju sigurojnë informacione të cilat janë jashtë punës së tyre.

Duhet të gjykoni me qëllim që të sjellni vendim se cilat informacione mund të jenë të dobishme nga informatorët. Filloni me intervistën me tema të përgjithshme, e pastaj vazhdoni kah temat specifike me interes.

Vendosni se a do të zbatoni intervista në grupe apo individuale.

Intervistat mund të zbatohen në grupe apo me individë.

Intervistat në grupe mundësojnë interaksion mes njerëzve. Nëpërmjet nxitjes së atmosferës në debatë konstruktive, mund t'i kontrolloni informacionet dhe të kontrolloni gjëra rreth çështjeve të caktuara. Për shembull, dikush mund të thotë se problemet më serioze janë të lidhura me kualitetin e kushteve shëndetësore, por të tjerë mund të mos dakordohen me këtë. Vet debati, bile edhe nëse nuk mund të sjellni konkluza, mund t'ju japë ide për problemet e ndryshme të cilat kanë ndikim në bashkësi.

Intervistat në grupe janë të dobishme për dy qëllime:

- Të grumbullohen informacione për spektër të gjërë të temave. Të mblidhet grupë të profileve të ndryshme të njerëzve të cilët, së bashku, mund të japin pasqyrë të situatës.
- Të fitojë njohje më të mirë për çështje të caktuara (rezultate nga të korrat etj.). Në këtë rast, e dobishme është që të mbahet diskutim me grupë të njerëzve të profilit të njëjtë. Ky lloj i intervistës quhet "intervistë në fikus grupë".

Gjatë zbatimit të intervistave në grupe, të keni parasysh se:

- Disa njerëz janë më të sigurt në grupe për shkak të statusit të tyre në bashkësinë lokale. Njerëzit e grupeve të margjinalizuara ndoshta nuk do të dëshirojnë t'i shprehin haptazi qëndrimet e tyre, posaçërisht nëse pikëpamjet e tyre janë kontraverze.
- Nxitni atmosferë të relaksuar, jo formale; kërkoni që tëshprehen edhe ata të cilët nuk dëshirojnë të flasin shumë. "Ballafaqohuni" me ata të cilët janë shumë të bindur që të mos dominojnë vazhdimisht në diskutim.

Kujdes

Nëse mjedisi lokal është shumë hierarkik, ka kufi në bazë të llojllojshmërisë të cilën mund ta realizoni në grupë. Nëse nuk ka mundësi që njerëzit të flasin haptazi, apo nëse pjesëmarrja e tyre e lirë mund të nxisë probleme apo të tjerëve, më mirë të thirren grupe të posaçme ku statusi do të jetë më i balancuar (apo le të intervistohen në mënyrë të ndarë).

Intervistat individuale janë të dobishme për shkak të tre qëllimeve:

- Të merren informacione teknike nga njerëz të cilët paraqesin profesione të caktuara, si për shembull punëtorë shëndetësor apo persona nga fusha e furnizimit me ujë.
- Të haset dituri për gjendjen me kafshët dhe pasurinë e amvisërive.

- Të iniciohet diskutim në tema specifike të cila nuk janë adekuate për diskutimin në grupe (p.sh. dhuna seksuale tek popullata që ikin).
- Të kursehet kohë, kur nuk ka mjaft kohë për organizimin e intervistës në grupe.

Kujdes

Para se të zbatohet intervista individuale, keni kujdes që personi të mos vijë në situatë të padëshirueshme. Kur ka mundësi, sqaroni bashkësisë tjetër për çka dëshironi me atë person dhe cila është tema.

Zgjidhni llojin e intervistës të cilën do ta realizoni.

Intervista mund të jetë gjysëm e strukturuar (me nënvizim të listës për kontrollim), e strukturuar (pyetësor) dhe jo e strukturuar (pa pika të përgatitura prej më herët). Rekomandohen intervistat gjysëm të strukturuara si mënyrë më e mirë për sigurimin e informacionit të mirë. Me ndihmën e pikave me nënvizim, do t'i mbuloni të gjitha pikat të cilat doni t'i pyetni, me mundësi që të jeni pak fleksibil që të lejoni diskutimi të zhvillohet në anë tjetër nëse ka nevojë për të.

Intervista gjysëm e strukturuar

Intervista gjysëm e strukturuar është intervistë ku personi i cili e zbaton intervistën zgjedh disa çështje kyçe të cilat duhet të përfshihen por ngelet e hapur për tema tjera relevante të cilat mund të dalin në diskutim.

Intervista e strukturuar

Intervistat e strukturuara dhe pyetësorët nuk janë të kyçur në këtë udhëzim për shkak se ato nuk janë shumë të dobishme për vlerësime të përgjithshme. Situatat shpesh herë janë të pa sigurta prandaj nevojitet proces fleksibil. Pyetësorët bazohen në pajisje fikse të definuara qysh para se të fillojë puna në teren: Ja edhe disa fakte në bazë të pyetësorëve:

- Përdorimi i pyetësorëve për kontrollimin e informacioneve komplekse dhe/apo të ndishme mund të rezultojë me informacione të cilat çojnë në drejtim të gabuar.
- Dizjanimi i pyetësorit të mirë obligon ekspertizë teknike, përvojë dhe kuptim të mirë të kontekstit.
- Pyetësorët mund t'i plotësojnë informacionet e fituara nga intervistat gjysëm të strukturuara dhe nga vëzhgimi (posaçërisht në pjesë teknike siç është uji dhe sanitacioni). Nëse ka nevojë të përdoret pyetësor ai duhet të përgatiet nga specialisti i sektorit relevant i cili e njeh mirë kontekstin specifik të situatës urgjente.

Zgjedhni teknikë adekuate për intervistim.

Shumica e intervistave (në grupe dhe individuale) bazohen në kuadër për mjerueshmëri dhe kapacitete. Qëllimi juaj është që të kuptohen problemet me të cilat janë të ballafaquar njerëzit dhe mënyrat për menaxhim me ato probleme. Disa probleme janë të lehta për identifikim, për shembull shtpi të shkatërruara nga vërshimet; apo, keqpërdorimi i popullatës civile gjatë luftës. Këto çështje, nëse i shihni më thellë do të shihni se janë edhe më të komplikuara se sa në shikim të parë.

Kur zbatohet intervistë gjysëm e strukturuar, mundohuni t'i lëshoni personat e intervistuar. Shikoeni listën tuaj për kontrollim dhe kërkoni informacione plotësuese. Kontrolloeni pyetjen nga një këndvështrim tjetër me qëllim që në mënyrë tërthore t'i merrni informacionet e fituara.

Filloni me bisedë të përgjithshme për jetën në këtë pjesë dhe gjërat që i shihni rreth jush. Mos shkoni drejtë pyetje të drejtëpërdrejta për gjërat për shkak se:

- Me këtë jepni ton të gabuar në intervistë. Dëshironi të dëgjoni për aspektet pozitive si dhe negative të jetës në bashkësi.
- Koncentrimi në probleme jep përshtypjen se qëllimi juaj është që të zbulohet "çka mund të jep Kryqi i kuq / Gjysmëhëna e kuqe". Kjo i nxit njerëzit ta prezantojnë "listën e dëshirave" në bazë të nevojave të tyre materiale.

Njerëzit patjetër do të fillojnë të flasin për problemet pa i obliguar ata. Kur do të ndodhë kjo, nxitni që t'ju sqarojnë problemet e tyre dhe si ballafaqohen me ato. Ndoshta nuk do të kenë dëshirë të flasin për të gjitha aspektet lidhur me mënyrën e tyre të ballafaqimit me probleme:

- Disa gjëra janë aq të integruara në mënyrën e vet të jetës sa që nuk e llogarisin për diçka shumë specifike për menaxhim me problemet. Për shembull, shpërndarja e resurseve mes familjeve të ndryshme.
- Komponente individuale për strategjitë e tyre për ballafaqim mund të japin kontribut të vogël prandaj njerëzit mendojnë se kjo nuk është aq me rëndësi të përmendet.
- Megjithatë, kut të gjitha komponentet e "vogla" do të shtohen së bashku, prapë se prapë japin kontribut të rëndësishëm në bazë të mirëqenies së familjes.
- Disa aktivitete mund të jenë jo legale, për shembull tregti e vogël pa leje apo grumbullim të hekurit të vjetër ku janë kyçur edhe mjete të pa eksploduara, dhe njerëzit nuk dëshirojnë t'ju flasin gjëra të tilla njerëzve të panjohur. As që do të shokjnë në detaje për aktivitete siç është prostitucioni, vjedhja apo shitja e gjërave të ndaluara.
- Njerëzit mundet edhe me qëllim të fshehin informacione me qëllim që situata e tyre të duket edhe më e keqe se sa është në realitet me qëllim që ta nxisin Kryqin e kuq / Gjysmëhënën e kuqe që t'ju ndihmojë.

Të gjitha këto probleme e theksojnë nevojën për qasje subtile. Pyetjet e drejtpërdrejta nuk janë adekuate. Në vend të kësaj, prekeni temën me kujdes me parashtrimin e pyetjeve në mënyra të ndryshme dhe keni kujdes në informacione të cilat mes veti vërtetohen apo janë kontradiktore.

Keni kujdes. Nëse njerëzve u vie keq të përgjigjen në ndonjë pyetje, mos insistoni.

7. Teknikat e vlerësimit

7.1 Mjete participuese

Në vazhdim janë paraqitur mjete apo teknika të cilat mund të zbatohen gjatë intervistimit që të nxitet interaksioni me personat të cilët sigurojnë informacione dhe të sqarohen informacionet të cilat ato i sigurojnë.

Kujdes

Këto mjete janë të dizajnuara që të përdoren me personat të cilët sigurojnë informacione që nuk janë mësuar në anketa analitike. Bëhuni diskret kur t'i përdorni këto mjete, ato nuk zbatohen në secilën situatë. Ngelet ekipi për vlerësim që të zgjedhë se cilat mjetedo t'i përdorë në situatën e dhënë.

7.1.1 Kalendari ditorë

Kalendarët ditorë sigurojnë shqyrtim në bazë të asaj se si anëtarë të ndryshëm të bashkësisë e kalojnë kohën e tyre dhe si ndryshohet ky raport. Ata gjithashtu mund të ndihmojnë në zgjedhjen dhe dizajnin e programeve. Për shembull, nëse njerëzit kalojnë pesë orë në ditë duke bartë ujë, është mirë të merret parasysh që të inicohet projekt për përmirësimin e furnizimit me ujë.

Zbatimi i orareve momentale ditore me ato të mëparshmet ndihmon që të shihet se çfarë janë trendet. Për shembull, nëse njerëzit hecin dy orë që të sigurojnë drunj për nxemje, e më herët këtë e kanë bërë për gjysmë ore, mund të vihet në përfundim se ka problem të mungesës së pyjeve apo në pyje ka mina apo mjete të paeksploduara luftarake. Në këtë rast, mund të promovohet përdorimi i shporteëve efikas në kombinim me aktivitete tjera relevante.

- Shpesh herë është interesante të bëhen trajnime individuale me anëtarë të ndryshëm të familjeve (p.sh. fëmijë, burra dhe gra).
- Kërkoni nga pjesëmarrësit të përshkruajnë një ditë tipike, me paraqitjen e sa më shumë detajeve për aktivitetet e tyre dhe kohën e cila nevojitet për secilin prej tyre (shiko Paraqitja 8)

Paraqitja 8

Shembull i kalendarit ditor i gruas në Afganistan

Lindja e diellit	Zgjim. Bartje të ujit. Kujdes për fëmijë
Në mëngjes	Чистење на куќата. Работа во кујната и дворот. Одење на пазар да се купи храна.
Në mesditë	Përgatitja e drekës. Burrat hanë drekë. Gratë hanë drekë.
Pasdite	Larja e enëve. Pastrimi i kuzhinës.
Në mbrëmje	Ndezja e zjarrit. Ruajtja e fëmijëve. Përgatitja e darkës.
Në mbrëmje	Shtrirja e fëmijëve. Shtruarja e darkës për burrin. Gratë hanë darkë. Pastrim.

7.1.2 Linja historike kohore

Qëllimi i linjës histroike kohore është që të kuptohet historia e tanishme në këtë fushë dhe banorët të cilët jetojnë në të në bazë të ngjarjeve kryesore që kanë pasur ndikime të caktuara pas mirëqenies së njerëzve.

Trajnimi mund të bëhet gjatë intervistës në grupe: sa është grupi i dallueshëm, aq do të jetë më i gjërë spektri i pikëpamjeve në bazë të historisë lokale.

- Tërhiqni një vijë dhe nënvizoni disa ngjarje që kanë ndodhur sipas tregimeve të njerëzve. Theksoni sipas renditjes kronologjike.
- Sqaroni se qëllimi është të plotësohen zbrazëtirat në këtë vijë me ngjarje tjera të tilla të cilat nuk janë të cekura.
- Kërkoni nga njerëzit të përkujtohen në ngjarje më të rëndësishme në të kaluarën (pozitive dhe negative) dhe kur kanë ndodhur ato në bazë të ngjarjeve tjera të cilat tani më janë të përmendura. Nxitni të sqarojnë arsyet dhe ndikimin e tyre.

7.1.3 Grumbullimi proporcional i informacioneve

Grumbullimi proporcional i informacioneve është ushtrim i dobishëm për llogaritjen e sasive dhe proporcioneve, posaçërisht kur punohet me njerëz të cilët nuk janë të mësuar të japin të dhëna kuantitative.

Për shembull, ndoshta do të duhet të dini raportin proporcional të bashkësisë sipas pesë grupeve të të hyrave të cilat i marrin familjet nga disa burime të ndryshme.

- Grumbulloni 100 kokrra groshe të thata (duhet të jenë me madhësi përafërsisht të njëjtë).
- Sqaroni qëllimin e trajnimit. Për shembull, kërkoni nga anëtarët e amvisërive ta përshkruajnë secilin burim të të hyrave.
- Kërkoni nga ata t'i ndajnë kokrrat sipas rëndësisë së burimit të të hyrave (shiko Paraqitja 10).

Përskaj asaj që është mjet për paraqitjen e të dhënave kuantitative, grumbullimi proporcional i informacioneve është mjet i mirë për facilitim. Gjatë punës në grupe, aktivitetet e tilla i shkatërron barrierat mes njerëzve. Kjo mund të shërbejë si mjet fokusimi për diskutim.

Zakonisht zhvillohet mjaft diskutim rreth madhësisë të secilit grumbull, dhe pastaj nxit pjesëmarrje dhe e rrit saktësinë gjatë llogaritjes së të dhënave dhe informacioneve.

Paraqitja 10

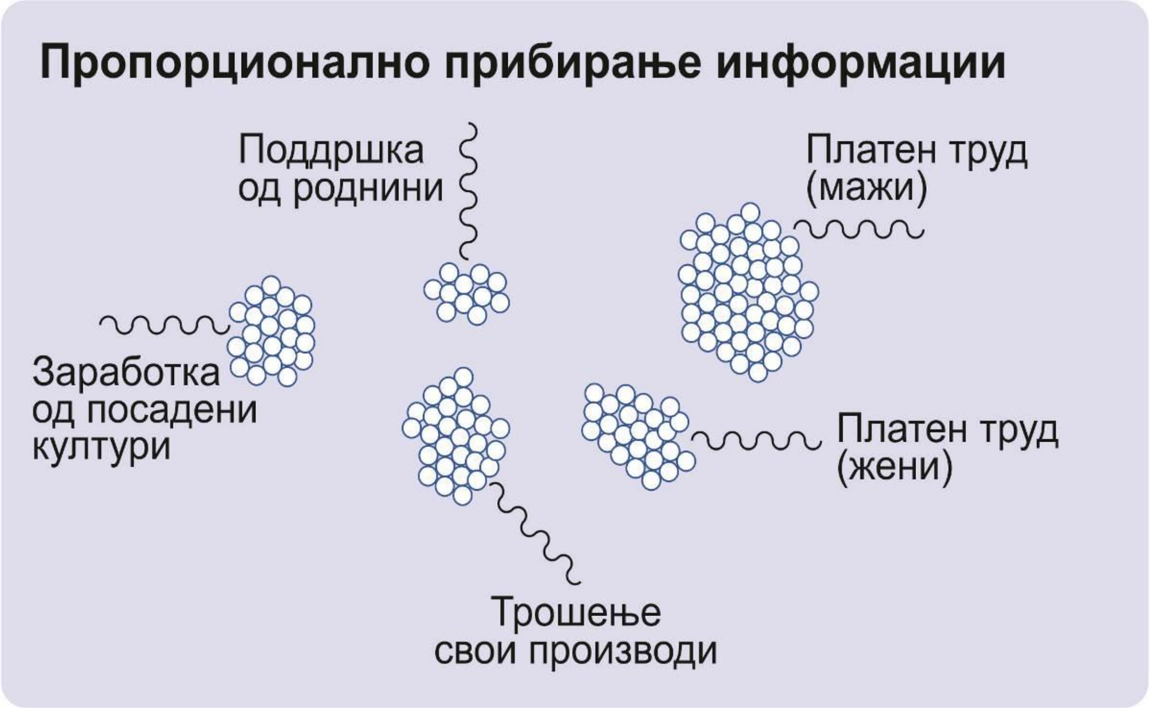

7.1.4 Kalendari sezonal

Kalendarët sezonal janë mjet i dobishëm për zbatimin në mjedise rurale ku prodhimtaria lëvizë gjatë vitit. Këto kalendarë mund t'i reflektojnë të gjitha ngjarjet më të rëndësishme që ndodhin gjatë vitit.

Kalendarët sezonal më së miri është që të definohen për periudhën prej tetëmbëdhjetë muajve, me qëllim që të paraqiten periudhat e kalimit prej një stine në stinë tjetër.

Dizajnimi i kalendarit zakonisht bazohet në bazë të vitit normal, me qëllim që të lehtësohen dhe ulen parregulsitë gjatë vlerësimit. Pa dallim se cila qasje do të zigjidhet në fund, kalendarët sezonal patjetër duhet të kenë vitin referues.

Më së mirë është që kalendarët sezonal të bëhen në atë mënyrë që do të fillojnë në ndonjë periudhë të rëndësishme të vitit (në vend të, për shembull, më

1 janar). Kalendari sezonal duhet të përmbajnë një kolonë për secilin prej këtyre dy elementeve:

- Muaj;
- Emra lokal të kohëve vjetore dhe rëndësia e tyre në bazë të aktiviteteve dhe prodhimtarisë;
- Pasqyrime klimatike (kryesisht të rreshurat);
- Praktika për ruajtjen e bagëtive;
  - Migracione të bagëtive sipas llojit;
  - Sezona të shumimit sipas llojit;
  - Sezona të lindjes sipas llojit;
- Prodhimi i kafshëve:
  - Prodhimi i qumshtit;
  - Prodhimi i mishit;
  - Prodhimi i prodhimeve të leshit;
  - Shitja e kafshëve;
- Prodhimi i bimëve dhe kulturave bujqësore (detalisht sipas llojit të prodhimit dhe përdorimit të tij, p.sh. shitja, ushqim për kafshë, ushqim për në shëtpi etj.):
  - Përgatitja e tokës dhe lëvrimi;
  - Mbjellja dhe korrja sipas kulturës bujqësore;
  - плевење;
  - kontrollimi nga parazitët dhe dëmtuesit;
  - shitja e tepricës së prodhimeve / blerja e ushqimit shtesë;
  - variacione sezonale të çmimeve në treg;
- kalendari i aktiviteteve për prodhim sekondar sipas: llojit, lokacionit, operatorit dhe kontributit të ekonomisë së amvisërisë;
- vëllimi i duhur i punës dhe shpërndarja e punës:
  - gra;
  - burra;
  - fëmijë;
- probleme:
  - sezona e urisë;
  - periudha e kalimit;
  - mungesë e ujit.

Paraqitja 11 paraqet shembull të kalendarit sezonal më të thjeshtë të kufizuar në 12 muaj që të lehtësohet ilustrimi.

Приказ 11 Пример на сезонски календар

Siguri	J	Sh	M	P	M	Q	K	G	Sh	T	N	Dh
Të hyra të ulta	X		X				X	X		X		
Të hyra të larta												
Emigrim dhe migrim		X	X	X				X	X			
Vjedhje												
Sezona e mbjelljes së kulturave bujqësore			X	X				X	X	X		
Tregti me drogë			X			X	X				X	
Aksidente trafiku					X					X		
Dhunë familjare	X	X	X	X					X	X	X	X
Sezoni i korrjes						X						
Sezoni i shiut		X	X			X				X	X	
Shëndet	**J**	**Sh**	**M**	**P**	**M**	**Q**	**K**	**G**	**Sh**	**T**	**N**	**Dh**
Grip, ftohje	X	X	X								X	X
Sëmundje të barkut, vjellje, diare		X				X	X	X				
Konjuktivis	X	X								X		X
Sëmundje të cilat barten me ujë				X	X	X	X	X	X			
Morra	X	X									X	X
Rreziqe	**J**	**Sh**	**M**	**P**	**M**	**Q**	**K**	**G**	**Sh**	**T**	**N**	**Dh**
Uragane	X					X	X					
Zjarre në pyell						X	X	X	X			
Zjarre të kulturave bujqësore						X	X	X	X			
Vërshime	X	X	X	X						X	X	
Thatësira												
Temperatura të ulta / të larta	X				X	X	X				X	X

7.1.5 Rangimi në çifte

Rangimi në çifte është metodë participative që përdoret për definimin e prioriteteve që të përcaktohet rëndësi e caktuar relative. Për shembull, nga disa sigurues të informacioneve mund të kërkohet t'i tregojnë problemet apo nevojat e veta sipas rëndësisë prioritare e pastaj ekipi për vlerësim mund t'i kontrollojë përgjigjet.

Gjithashtu, mund të definohen dhe përshkruhen kategoritë ekonomike statusore në bazë të mjeteve dhe profesionit dhe mund të vërtetohen dallimet mes familjeve të varfëra, të mesme dhe të pasura. Pastaj rangimi në çifte në çifte mund të përdoret për vërtetimin e përkatësisë proporcionale sipas mirëqenies së grupeve popullore.

Rangimi në çifte gjithashtu është metodë shumë e dobishme për definimin e preferencës sipas renditjes së rëndësisë. Për shembull, që të vërtetohet rëndësia e burimeve të ushqimit, nga informatorët kërkohet t'i theksojnë burimet e ndryshme të ushqimit në të cilat ato mbështeten.

Pastaj, këto çështje të ndryshme, futen në rradhë dhe kolona: titulli në kolonën 1 është i njëjtë me atë të rendit 1, në kolonën 2 është e njëjtë me rendin 2 e kështu me rradhë. Pastaj gjërat një herë krahasohen me tjetrën, dhe nga informatorët kërkohet të përmenden; për shembull, "A preferoni punën 1 apo punën 2" apo " Cila është më me rëndësi: burimi 1 apo burimi 2?". Pastaj përgjigjet futen në katrorin adekuat. Puna, apo burimi i cili është zgjedhur më shpesh është më i rëndësishëm (gjegjësisht me prioritetin më të lartë); në këtë mënyrë rangohen të gjitha pyetjet apo burimet sipas renditjes së rëndësisë / domethënies (shiko Paraqitja 12).

Paraqitja 12 Rangimi në çifte – shembull i burimit të ushqimit

Burimi i ushqimit	Prodhimi	Blerje	Grumbullim	Dhuratë
Prodhimi		Prodhimi	Prodhimi	Prodhimi
Blerje			Grumbullim	Blerje
Grumbullim				Grumbullim
Dhuratë				

Në shembullin në Paraqitjen 12, rezultatet janë:

- prodhimi theksohet si i rëndësishëm tre herë: 3.
- Grumbillimi theksohet si i rëndësishëm dy herë: 2.
- Blerja theksohet si e rëndësishme një herë: 1.
- Dhurimi asnjëherë nuk theksohet si burim më i rëndësishëm nga tjetri.

Me fjalë tjera, burimi më i rëndësishëm i ushqimit sipas mendimit të grupit është qartë prodhimi personal i njerëzve, përcjellur nga grumbullimi apo blerja e ushqimit. Ky grup duket se shumë pak mbështetet në fitimin e dhuratave.

7.1.6 Analiza e participuesve

Metoda në vijim është adaptuar sipas Serge Ghinet,1997.

Aksioni humanitar evolvon në kontekste të ndryshme në bazë të mjerueshmërisë në kriza, dimensionet sociale dhe funksionale, dhe interesat dhe punët e ndryshme që janë në fjalë. Nëpërmjet shqyrtimit të këtyre faktorëve të ndryshëm, ka mundësi të identifikohen participues të ndryshëm në mjedis të caktuar.

Qëllimi i përgjithshëm i analizës së participuesve është të sigurojë se operacioni zhvillohet në kushte sa më mirë që mundet. Prandaj, duhet të identifikohen interesat, aktivitetet dhe nevojat e participuesve në dialog me ata, me qëllim që të arrihet marrëveshje reciproke e pranueshme.

Në nivel praktik, këtu nënkuptojmë:

- Identifikim i njerëzve dhe grupeve të goditura në mjedis specifik;
- Definim në bazë të asaj, kush, çka, ku, kur, si dhe pse bën;
- Identifikim i interesave individuale;
- Kuptim të marëdhënies së fuqive
- Definim të nevojave për ndihmë;
- Kuptim të anëve dhe mundësive operative të fuqishme.

Participuesit mund të jenë:

- Individë;
- Grupet e interesuara;
- Pushtetet lokale;
- Shërbimet.

Participuesit identifikohen sipas kritereve të ndryshme:

- Karakteristikat e tyre:
    - Status social (pozita e tyre në strukturën shoqërore);

- Identitet (imazhi i tyre në sistemin për komunikim dhe këmbim);
- Projekt (qëllimi i determinuar nga rrethanat dhe resurset e kapshme);
- Fuqi (aftësia e tyre të ndikojnë në participuesit tjerë);

- Funksioni dhe roli i në sistemin shoqëror;
- Interesat e tyre;
- Gjërat që janë në fjalë që dalin nga ngjarjet specifike, posaçërisht aktivitetet në planin humanitar.

Analiza e participuesve zbatohet për secilin parametër të lartëpërmendur, sipas analizës. Participuesit janë të rregulluara në kolona ndërsa pyetjet në rradhë. Paraqitja 13 tregon shembull të analizës së participuesve lidhur me shpërndarje të përgjithshme të ushqimit.

Paraqitja 13 Matricë për analizë të participientëve – shembull për shpërndarjen e përgjithshme të ushqimit (SHPU)

Pyetje	Persona të shpërngulur	Shitore për bujqësi	Tregtarë	Pushtete	Sigurim
Kyçje në SHPU	Po (janë të uritur)	Jo	Po (të kontrollohet)	Po (që të tregohet vullnet i mirë)	Po (që të shiten)
Sigurim të SHPU	Po	Varet nga periudha dhe korrja	Jo (nëse nuk mund ta kontrollojnë)	Po	Po
Ndalim të SHPU	Jo	Varet nga periudha dhe korrja	Po (nëse nuk munden ta kontrollojnë)	Po (nëse tregtarët i paguajnë mirë)	Po (nëse tregtarët i paguajnë mirë)
Shmangie të efekteve negative anësore	Po (nëse kjo siguron vazhdimësi të SHPU	Po	Po (SHPU mund të nxisë ulje të çmimit të prodhimeve elementare	Po (që të tejkalohen çrregullime dhe shtypje)	Varet se si efektet anësore ndikojnë në rolin dhe ndikimin e tyre

Matrica e lartëpërmendur e thjeshtësuar nuk përmban participientë të rradhës së organizatave humanitare që janë kyçur në shpërndarjen e përgjithshme të ushqimit, por as donatorë, dhe palë të treta që e përkahin luftën.

Participientët patjetër të analizohen në këtë shembull në pajtueshmëri me mënyrën e tyre relevante në bazë të shpërndarjes së përgjithshme të ushqimit: patjetër të ndërmerren bisedime të patjetërsueshme me qëllim që të sigurohet shpërndarje pa pengesë të ndihmës së planifikuar në ushqim, gjegjësisht, pranueshmëria nga ana e participientëve në proces. Këtu përsëri, dialogu participues është qasje e vetme e mundshme.

7.1.7 Dru "pse – pse"

Dru "pse – pse" mundëson debatë participative në bazë të detektimit të arsyeve për problem të caktuar. Gjithashtu mundëson vërtetimin e prioriteteve në bazë të shkaktraëve të problemeve. Thjeshtë i ilustron marrëdhëniet mes shkakut dhe efektit. Nëpërmjet hyrjes në thelbin e çështjes, ky mjet mundëson definim më të mirë të qëllimeve dhe zgjedhje të strategjive adekuate intervenuese.

Paraqitja 14 paraqet shembull të drurit "pse – pse" në kontekst ku problemi kryesor është mungesa e ushqimit. Nëpërmjet përcjelljes së arsyeve të vërteta për mungesën e ushqimit, është e qartë se, shpërndarja e farës, për shembull, do të ishte zgjedhje adekuate, pa dallim se çfarë mendime tjera ka pasur për këtë çështje më parë.

Paraqitja 14

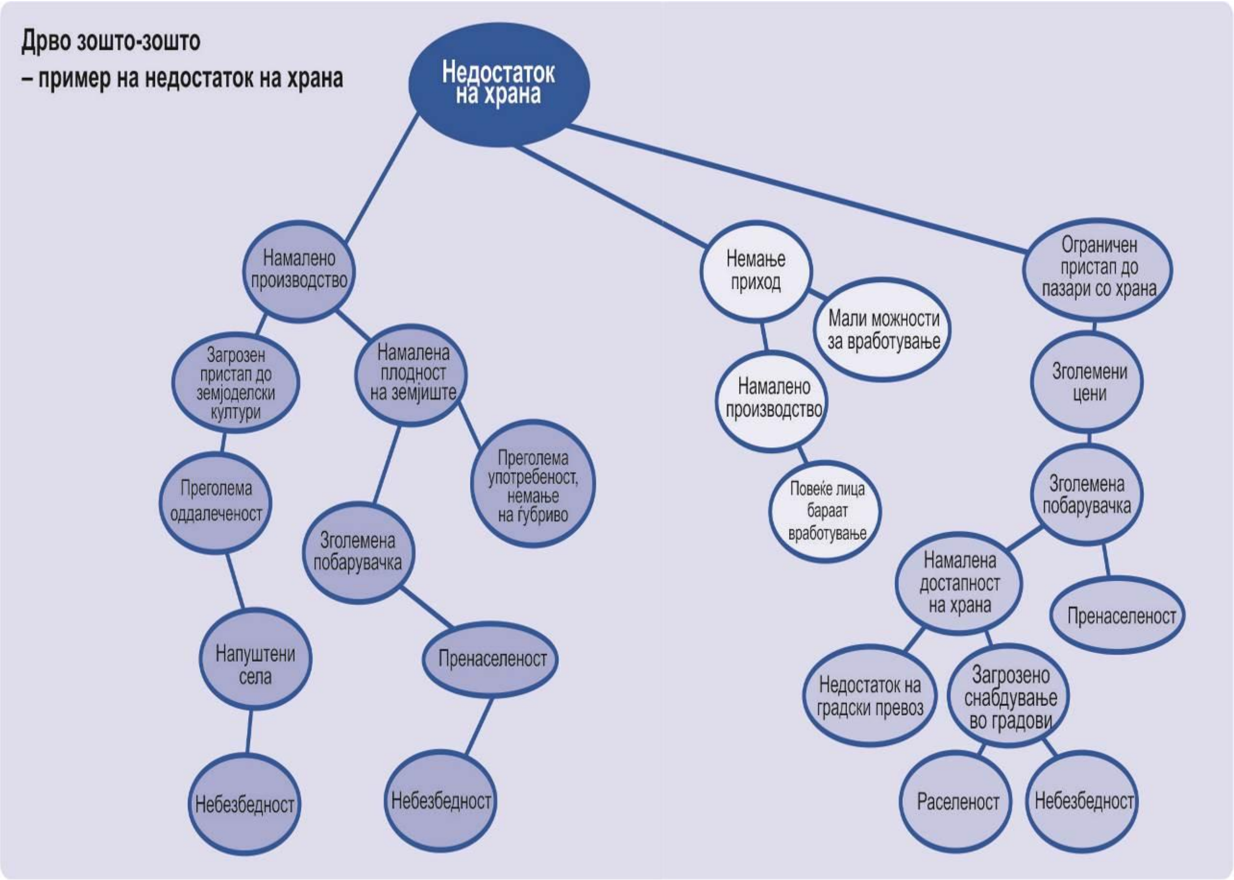

7.1.8 Kapacitetet e organizatave qytetare

Ky është mjet për analizë organizative. Mund të ndihmojë që bashkësia t'i identifikojë organizatat qytetare që janë të rëndësishme në bazë të funksionimit të tij. Organizatat qytetare mund të jenë nga rradhët e institucioneve fetare, shkollave, komiteteve financiare, spitaleve, trupave koordinues dhe pushteteve lokale.

Është e dobishme të:

- Identifikohen lloje të ndryshme të përkrahjes të kapshme për njerëzit, të cilat gradualisht mund të ndihmojnë të mbindërtohen kapacitetet lokale;
- Vërtetojë llojin e përkrahjes organizative e cila u duhet organizatave qytetare me qëllim që të adresohen problemet dhe rreziqet dhe të mbindërtohen kapacitetet menaxhuese.

Zbatoni intervista gjysëm strukturore. Temat për diskutim le të jenë si në vijim:

- Historia e organizatës qytetare.
- Kur dhe pse është formuar.
- Numri i anëtarëve aktiv dhe pasiv.
- Trende në bazë të anëtarësisë (numri rritet apo ulet?).
- Prezantim në mbledhje.
- Procese të sjelljes së vendimeve.
- Funksionim të komisioneve?
- A ka organizata plan zhvillimor për bashkësinë?
- Si është kontributi i grupit ndaj bashkësisë deri tani?

8. Pas zbatimit të vizitës në teren

8.1 Analizë

Analiza është proces i sintetizimit të informacioneve nga burime të ndryshme që ju mundëson të jepni përgjigje në pyetjet që vijojnë:

- Cilat janë problemet kryesore?
- Kë e godasin këto probleme?
- Cilat janë kapacitetet e popullatës së goditur? Sa mirë mund të ballafaqohen me këto probleme?
- A ka për momentin ndonjë ndihmë për popullatën e goditur?
- A ka nevojë për intervenimin e Lëvizjes së Kryqit të kuq / Gjysmëhënës së kuqe? Nëse është ashtu, cili lloj i intervenimit nevojitet?

Analizoni informacionet vazhdimisht gjatë vlerësimit. Mos e leni analizën deri në fund të vlerësimit. Përjashtimi i thjeshtë nga kjo rregull ka të bëjë me analizën e informacioneve sektoriale. Nëse në ekipë nuk ka specialistë, informacionet lidhur me sektor të caktuar specifik duhet të analizohen kur kjo do të jetë e mundshme nga ana specialistit relevant pasi që vlerësimi të jetë gati.

Kur të arrijë tek dizajnimi i projektit në fushë të caktuar specifike, nevojiten konsultime me specialistë nga kjo pjesë.

Në këtë pjesë janë paraqitur këshilla në bazë të:

- Zgjedhje të mangësive që paraqiten në informacionet e grumbulluara;
- Mbledhja e informacioneve;
- Sintetizimi i informacioneve nga burime të ndryshme me qëllim që të arrihen konkluza;
- Përgatitja e rekomandimeve për në të ardhmen;
- Përgatitja e raportit nga vlerësimi.

8.1.1 Informacione të ndryshueshme

Tek secili vlerësim, do të ballafaqoheni me informacione të ndryshueshme. Kjo ndodh si rezultat i asaj që informatorët sigurojnë marrëveshje të ndryshme në pyetje të njëjta.

Për shembull:

- Një njeri thotë se burimi i ujit është i thatë dy muaj gjatë vitit përderisa tjetri thotë se burimi asnjëherë nuk shterret.
- Një njeri thotë se kafshët e fshatit kanë ngordhur e tjetri thotë se janë gjallë dhe kullosin në vende tjera.

Ekzistojnë masa të caktuara të cilat mund t'i ndërmerrni që t'i ulni apo zgjidhni këto mangësi. E para është mendoni për informacionet përderisa i grumbulloni. Kjo do t'ju ndihmojë të vëreni mangësi. Parashtroni pyetjet në vijim:

- A i prkrahin informacionet e reja apo janë në kundërshtim me informacionet sekondare?
- A janë të ngjajshme informacionet e grumbulluara nga një informator apo janë në kundërshtim me informacionet e informatorit tjetër?
- A janë të besueshme informacionet e grumbulluara nga anëtarët e ndryshëm të ekipit?
- Ka "kanë kuptim" informacionet? Për shembull, nëse dikush thotë se kontributi ka qenë zero, e ju shihni misër të freskët të mbledhur në fshat, këtu ekziston mosbesim.

Nëse i parashtroni këto pyetje do t'ju ndihmojë gjatë parashtrimit të pyetjeve të reja tek anëtarët e bashkësisë apo do të kërkoni burime alternative informative që ta qartësoni situatën. Vëzhgimi shpesh herë është i dobishëm gjatë situatave të tilla.

Kujdes

Si rregull e përgjithshme, mundohuni t'i verifikoni informacionet e rëndësishme nëpërmjet zbatimit të informacioneve të marrura nga dy deri në tre burime. Këto burime duhet të jenë të ndryshme sa më shumë që ka mundësi. Nëse disa

informacione të ndryshme u japin informacion të njëjtë, ai me siguri është i saktë. Ky proces quhet triangulacion.

Masa e dytë është të diskutohen udhëzimet në bazë të rregullsisë me anëtarët tjerë të ekipit.

- **Gjatë kohës së punës në teren.** Takohuni së paku një herë gjatë ditës që keni kaluar në teren (zakonisht diku rreth pasditës). Krahasoni informacionet, diskutoni rreth parregullsive dhe merruni vesh se a nevojiten modifikime të caktuara në bazë të orarit të intervistave.
- **Në fund të secilës ditë.** Pas secilës ditë të kaluar, diskutoni rreth informacioneve të grumbulluara dhe rreth konkluzave që keni nxjerrë.
- **Pas punës në teren.** Në fund të punës në teren, ekipi patjetër të mblidhet që të bisedojnë rreth konkluzave përfundimtare.

Masa e tretë është që të shqyrtohen arsyet për paraqitjen e mangësive. Ka tre mundësi kryesore në këtë plan:

- **Perceptimi.** Nuk ekziston gjithmonë përgjigje e “saktë”. Interpretimi i ngjarjeve nga ana e njerëzve varet nga rrethanat e tyre individuale.
- **Qasje në informacione.** Disa njerëz janë më mirë të informuar për temë të caktuar nga njerëz të tjerë.
- **Prezantim i gabuar.** Ndonjëherë njerëzit me qëllim japin informacione të gabuara.

Vendosni se a do të ndikojnë në konkluzat e vlerësimit dhe propozimet për programe të duhura në të ardhmen. Nëse luajnë rol të rëndësishëm në bazë të planifikimeve vijuese, mundohuni t’i zgjidhni por mos humbni shumë kohë në të. Nëse nuk mund t’i zgjidhni, shkruani vërejtje me sqarim në raportin përfundimtarë.

Nëse nuk ndikojnë në mënyrë të rëndësishme në konkluzat përfundimtare, mundohuni t’i zgjidhni nëpërmjet:

- Vendosni se cila prej tre arsyeve të lartëpërmendura (apo kombinime të arsyeve) është relevante;
- Mendohuni pse informacionet dallohen;
- Shihni se në cilin burim mund të besoni (secili prej burimeve është më i besueshëm se tjetri);
- Kontrolloni informacionet – apo bisedoni përsëri me informatorët apo gjeni persona të ri të cilët mund t’ua sqarojnë informacionet.

Nëse këto masa nuk i zgjedhin parregullsitë, ju vetë duhet të vendosni. Në këtë rast, lideri i ekipit vendos se cila do të jetë konlkuza, në bazë të diskutimeve në ekipë edhe pas shqyrtimit të informacioneve të kapshme. Me rënëdësi është:

- Konkluzat të cilat bazohen në vendosje të theksohen qartë si në raportin për vlerësim, së bashku me detaje për propozimet e bëra që të nxjerren konkluzat konkrete.
- Të jepen rekomandime për procedurën e konkluzave.

8.2 Mbledhja e informacioneve

Informacionet do të mblidhen nga burime të ndryshme. Që të shfrytëzhen, ato duhet të mblidhen. Në këtë pjesë jepen kahje për mbledhjen e informacioneve nga intervistat e shumëllojshme.
Informacionet patjetër duhet të mblidhen në drejtim të informacioneve gjenerale kah informacionet specifike. Mund të përcillet klasifikimi si në vijim:

1. Informacionet sekondare do të përdoren që të përshkruhet situata/problemi/arsya globale se pse është bërë vlerësimi. Në raport kyçni të gjitha informacionet relevante të cilat janë të kontrolluara.
2. Intervistat në grupe dhe ato individuale me informatorë kyç do të sigurojnë informacione të përgjithshme për mirëqenien dhe situatën e përgjithshme në pjesën e vizituar. Mblidhni informacionet në formë sa më të shkrutë që mundet.
3. Intervistat në shtëpi do t'ju sigurojnë informacione më specifike për mirëqenien e njerëzve dh identifikimit të njerëzve sipas situatës së tyre të pasurisë (të varfër, të mesëm dhe të pasur). Për çdo lokacion të vizituar, mblidhni gjendjet nëpër shtëpitë të cilat do t'i vizitoni. Notoni ndryshimet dhe trendet. Nëse ka dallime të mëdhames familjeve në kuadër të lokacionit të njëjtë, siguroni informacione të posaçmepër secilin lloj të familjeve.

Shembuj të aspkteve të cilat duhet të kyçen në rezime

Që gjërat të kuptohen më gjërësisht

Lokacioni	
Numri aproksimativ i individëve apo familjeve (theksoni)	
A është viti i keq, i mirë apo normal?	
Nëse viti është i keq, cilat janë shkaqet kryesore?	
Burime kryesore të të hyrave në vitin normal	
Efekti i situatës urgjente të burimeve të të hyrave për vlerësim të shpejtë dhe detal apo për efektin nga intervenimi i burimeve të të hyrave për vlerësim të vazhdueshëm.	
Detaje për strategji për menaxhim	
Strategjitë për menaxhim a kanë efekte negative afatshkurte apo afatgjate?	
A janë të mjaftueshme të hyrat momentale për të mbuluar të gjitha nevojat?	
Gjëra tjera të rëndësishme	

Që gjërat të kuptohen më mirë

Lokacioni	
Numri i familjeve të vizituara	
Numri aproksimativ i familjeve të këtij tipi të lokacionit	
Gjendja e shtëpive (e kënaqshme, e pakënaqshme, e papranumeshme). Jepni detaje të shkurta nëse gjendja është e pakënaqshme apo e papranueshme.	
Dieta (burimi kryesor i ushqimit dhe ndryshime në normalen).	
Përdorimi i ujit (sasi adekuate, renditje etj).	
Gjendja shëndetësore (sëmundje dhe qasje në kujdes shëndetësor).	
Shitja e pasurisë. A e shesin njerëzit pasurinë? Nëse përgjigja është e vërtetuar, kush shet?	
Role dhe përgjegjësi të grave Si ndryshohen?	
Jeta, stili i fëmijëve? Si ndryshohen?	
Madhësia dhe përbërja e familjeve (numri mesatar i burrave, grave dhe fëmijëve).	
Gjëra tjera të rëndësishme.	

8.3 Mbledhja e informacioneve

Kjo pjesë e përshkruan procesin tre-hapësh për mbledhjen e informacioneve të burimeve të ndryshme dhe prezantimin e konkluzave në formatin i cili ëështgtë i dobishëm për planifikuesite programit. Secili hap është i paraqitur në tabelë me shënime të cilat sqarojnë se si të plotësohen tabelat. Ky proces bazohet në kuadër të mjerueshmërisë dhe kapaciteteve.

8.3.1 Hapi 1

Problem	Normal apo i ri?	Nëse është normal, sa shpesh paraqitet problemi	Nëse është i ri, kur ka filluar problemi

Rangimi i problemeve: A dakordohen të gjithë informatorët në bazë të rangimit të problemeve? Nëse jo, jepni detaje (cilat probleme paraqiten si më serioze nga secili grup i informatorëve).

Shënime tjera në bazë të informacioneve në tabelë:

Vëerejtje:

Numëroni të gjitha problemet e identifikuara gjatë vlerësimit. Bëhuni specifik. Mos thuani vetëm se problemi janë “vërshimet”. Thuani se problemet të cilat janë të shkaktuara nga vërshimet janë, për shembull:

- Jetë të humbura;
- Lëndime;
- Shtëpi të rrënuara;
- Kontaminimi i ujit për pije;
- Tjera.

Numëroni të gjithë këto gjëra si probleme më vete në tabelë. Rangoni problemet me renditje adekuate të rëndësisë (fillimisht të paraqitet problemi më i madh me pasoja më të mëdha). Shihni çdo problem a është “normal” apo “i ri”. Problemi normal është ai problem që ndodh për çdo vit (p.sh. “periudha e mungesës së ushqimit” para korrjes). Problem i ri mund të jetë problem i cili paraqitet si rezultat i situatës urgjente momentale (p.sh. kontaminimi i sistemit për furnizim me ujë pas vërshimeve në rajon).

Për probleme “normale”, shihni se sa shpesh ndodhin (p.sh. një herë në vit apo në herë në tre vjet). Për probleme “të reja”, shihni se kur kanë filluar problemet (sipas mundësisë me datë).

8.3.2 Hapi 2

Problemi	Popullata e goditur (përshkrim)	Nevoja	Strategji për menaxhim	Ndihmë e fituar nga të tjerët

Lokacioni i popullatës së goditur.

A është ky vend i zakonshëm i tyre për jetesë? Nëse jo, pse janë shpërngulur? Kur ka ndodhur shpërngulja e tyre?

Si është qasja në lokacione? Jepni të dhëna në bazë të sfidave lidhur me stinët e vitit, infrastrukturën (rrugë, aeroporte etj.), gjendja e sigurisë dhe faktorët politik.

Ndonjëra prej strategjive për menaxhim a ka pasoja negative të mirëqenies momentale dhe/apo mirëqenies afatgjate të njerëzve?

A ka ndonjë njeri që nuk ka qasje në ndihma? Nëse është ashtu, pse?

Vërejtje

Identifikoeni grupin e popullatës së goditur nga secili nga problemet e paraqitura në Hapi 1. Përshkruani secilin grup të popullatës. Për shembull: “njerëzit të cilët jetojnë afër lumit”; “banorët e fshatit x”; “anëtarët e klanit Y”; apo “fëmijë në fshatin Z”.

Llogaritni numrin e njerëzve në secilin grup të popullatës së goditur, në bazë të informacioneve të cilat janë të grumbulluara gjatë vlerësimit.

Shpesh herë është vështirë të llogariten numra, për shkak se informacionet e burimeve dallohen.

- Nëse llogaritjet e informatorëve të ndryshëm janë afër njëra me tjetrën, llogariteni mesataren. Për shembull, informatori A thotë se numri i njerëzve është rreth 500, informatori B thotë se numri i njerëzve është 550 dhe informatori C thotë se numri i njerëzve është 575. Numrin të cilin do ta përdorni në raportin përfundimtar është mesatarja e nxjerrur nga këto numra: (500 + 550 + 575)/3=540.
- Nëse llogaritjet e burimeve të ndryshme dallohen shumë, duhet të vendosni se cili burim është më i besueshëm. Për shembull, informatori X jep llogaritjen se numri i njerëzve është 500, informatori Z mendon se numri i njerëzve është 1.500 ndërsa informatori Z mendon se numri i njerëzve është 1.600. ju e dini se informatori X është më i besueshëm krahasuar me dy të tjerët. Prandaj, mund ta përdorni numrin 700 (apo 800 apo 900 apo mesatare tjetër varësisht nga supozimi juaj).

Llogaritjet janë mirë në kuadër të vlerësimit. Por nëse duhet të zbatohet intervenim, atëherë duhet të bëhen llogaritje më detale.

Sqaroni nevojat të cilat rezultojnë nga secili problem. Për shembull:

- Problemi 1: Pusi është shterrur. Njerëzit kanë nevojë për burim i cili do të sigurojë së paku 15 litra ujë për njeri në ditë në radius prej 500 metra nga shtëpia e tyre.
- Problemi 2: Njerëzit nuk kanë ushqim të mjaftueshëm. Kanë nevojë për 50% ushqim për tre muajt e ardhshëm.

Kur ka mundësi, kuantifikoni nevojat. Për shembull, secila familje ka nevojë për ndihmë për 75 kg drithëra plotësuese në bazë mujore.

Përshkruani strategjitë ekzistuese për menaxhim lidhur me secilin problem të popullatës së goditur.

Për shembull:

- Problemi: pusi është shterrur.
- Popullata e goditur: fshati X.
- Strategjia për menaxhim 1: gratë dhe fëmijët hecin në këmbë nga tre orë deri tek burimi alternativ për ujë.
- Strategjia për menaxhim 2: njerëzit të lahen më rrallë.
- Strategji tjera për menaxhim.

Përshkruani ndihmën të cilën njerëzit e marrin për momentin. Ndihma mund të vjen nga vetë bashkësia apo nga jashtë. Mund të vjen nga sistemet tradicionale apo nga sistemet e zbatuara posaçërisht për këtë problem.

Për shembul:

- Sisteme tradicionale: grupet fetare në bashkësi zakonisht sigurojnë ndihmë për të varfërit.
- Sisteme specifike: ndihmë siguron agjencioni ndërkomëbtarë i cili është i pranishëm të përgjigjet në gjendjen momentale urgjente.

8.3.3 Hapi 3

Popullata e goditur (përshkrim)	Nevoja	A i mbulojnë nevojat strategjitë për menaxhim dhe ndihmat	Përqindja e nevojave të mbuluara me strategji për menaxhim (A)	Përqindje të nevojave të mbuluara me ndihmë (B)	Mungesë në përqindje në mbulimin e nevojave (100-A-B)

Sqaroni se si është llogaritur përqindja.

Vërejtje

Për secilin grup të popullatës së goditur, numëroni nevojat të cilat janë të identifikuara në Hapin 2.

Theksoni se strategjitë ekzistuese dhe ndihma momentale a janë të mjafuteshme për mbulimin e nevojave (po ose jo).

Kur ka mundësi llogariteni shkallën e mbulimit të nevojave nëpërmjet strategjive për menaxhim dhendihmën. Për shembull:

- **Problem.** Shtëpi janë të rrënuara nga vërshimet.
- **Strategji për menaxhim.** Njerëzit blejnë material ndërtimor, përdorin material nga shtëpitë e rrënuara dhe marrin gjithashtu materiale nga farefisi apo nga miqtë. Nëpërmjet ushtrimit për grumbullim proporcional të informacioneve (shiko Pjesa 7.1.3), llogaritni se këto strategji mbulojnë rreth 65 përqind të nevojave. (A)
- **Ndihma.** Komuna ndan material të cakuar ndërtimor. Me këtë mbulohen 10 përqind e nevojave. (B)
- Nëpërmjet kombinimit të strategjive personale për menaxhim dhe përkrahja e komunës, njerëzit janë në gjendje të mbulojnë rreth 65+10=75 përqind të nevojave të tyre lidhur me materialin ndërtimor.
- here is a "gap" in needs coverage of 100–75 = 25 per cent of needs (100-A-B). This might be covered by the Red Cross Red Crescent.

8.4 Raporti i vlerësimit

Për çdo vlerësim, përgatitni raport të strukturuar sipas udhëzimeve të marrura nga shoqata nacionale / delegacioni. Vëllimin e posaçëm që do ta vendosni në çdo kaptinë të raportit do të varet nga rrethanat e secilit vlerësim.

Është shumë me rëndësi që konkluzat e vlerësimit të prezantohen në mënyrë sa më të qartë që mundet. Përdorimi i formateve standarde u ndihmon lexuesve që shpejtë të vijnë në informacionet e duhura.

Vërejtje

Raporti i vlerësimit duhet të jetë sa më i shkurtë, por keni kujdes të mos lëshoni informacione të rëndësishme.

Nga ekipi për vlerësim nuk pritet që të përgatisë propozim projekti. Megjithatë, idetë e ekipit janë shumë të dobishme për planifikuesit e programeve. Ka tre konkluza të mundshme nga vlerësimi (shiko Kornizën për mjerueshmëri dhe kapacitete, Pjesa 3);

- Nuk ka nevojë për intervenim (kapaciteti i popullatës së goditur është i mjaftueshëm që të ballafaqohet me problemin).
- Ka nevojë për intervenim, por Kryqi i kuq / Gjysmëhëna e kuqe nuk është agjenci adekuate për zbatimin e këtij intervenimi.
- Ka nevojë për intervenim, dhe Kryqi i kuq / Gjysmëhëna e kuqe është agjenci adekuate për zbatimin e këtij intervenimi.

Nëse vendosni se Kryqi i kuq / Gjysmëhëna e kuqe duhet të intervenojë, jepni një rezime të shkurtë në formën në të cilën do të ishte intervenimi.

Vërejtje

Vlerësimi duhet të çojë kah përgatitja e propozim projektit konkret apo të mund të mbesë në formë të rekomandimit. Në rastin e dytë, do të duhet të grumbullohen informacione më të gjërësishme që të mund të përgatitet projekti.

8.4.1 Analiza dhe mjete për lajmërim

Ka mjete të caktuara të cilat mund t'ju ndihmojnë në analizën dhe lajmërimin për informacione të rëndësishme. Këto përkrahës vizuel në përgjithësi janë të lehta për lexim dhe kuptim se sa sqarimet e gjata tekstuale.

8.4.1.1 Diagrami i interaksioneve

Diagrami i interaksioneve i tregon raportet (fuqinë dhe solidaritetin) mes një grupi të caktuar të njerëzve dhe participuesve të tjerë. Mundeni drejtëpërsëdrejti ta bëni diagramin me njerëzit të cilët i intervistoni apo fillimisht t'i grumbulloni informacionet dhe pastaj ta bëni diagramin. Kjo mund t'ju shërbejë si shtesë e shkëlqyeshme në raport.

Vendosni kategori të caktuar të njerëzve me interes në rreth në mjedis të diagramit. Pastaj shtoni rreth për secilin participient, të paraqitur dhe pozicionuar në madhësinë sipas rëndësisë/ndikimit të tij. Pastaj vizatoni shigjeta të cilat përgjigjen në llojin e raporteve. Paraqitja 15 jep shembull për diagramin e interaksioneve.

Приказ 15

8.4.1.2 Analiza SWOT

Ky mjet mundëson analizën e anëve të forta, dobësitë, mundësitë dhe kërcënimet e një programi të caktuar. Matrica është e përbërë prej katër katrorëve, për secilën kategori të lartëpërmendur. Paraqitja 16 jep shembullin për Analizën SWOT të shpërndarjes së përgjithshme të ushqimit.

Paraqitja 16 Matrica e analizës SWOT shembull për shpërndarje të përgjithshme të ushqimit

Anët e forta	Dobësitë
■ Shpërndarje të rregullta ■ Sasi të mjaftueshme ■ Metoda adekuate për shpërndarje ■ Freuentim adekuat për shpërndarje	■ Ushqimi monoton, ndikon në humbjen e oreksit tek fëmijët ■ Pasiguri të kohëpaskohshme ■ Grosha është e rëndë për ta përgatitur.
Mundësi	**Kërcënime**
■ Përcjellje të gjendjes shëndetësore të fëmijëve	■ Sjellja e grupeve të armatosura

■ Regjistrim për program terapeutik për të ushqyerit	■ Largësia e pikave për shpërndarje nga vendbanimet e njerëzve
■ Siguimi i vitaminës C si shtesë në ushqim	■ Peshë e rëndë të cilën njerëzit duhet patjetër ta bartin në krahë në shtëpitë e tyre.
■ Sesione lidhur me mundësi zhvillimore	

Analiza SWOT e përgatitur siguron bazë për përparimin dhe përforcimin e anëve të forta, mësim të mundësive, zgjedhje, kur ka mundësi në dobësitë dhe kërcënimet.

8.4.1.3 Grafikone

Grafikonet përdoren në rrethin humanitar; janë të dobishme për paraqitjen e shpërndarjeve, evoluimit të karakteristikave të caktuara (mos ushqim, çmimi i prodhimeve elementare ushqimore etj) apo raportet mes dy karakteristikave variabile. Ato zakonisht kanë shtyllë horizontale (x-shtyllë), që zakonisht e reflekton variabil e pavarur, si dhe shtyllë vertikale (y-shtyllë), që shpreh variblin e varur.

Grafikonet me dy shtylla mundtë paraqiten të mënyra të ndryshme; grafikonet mund të përdoren për shprehjen e proporcioneve, nëpërmjet ndarjes së brendshme të një fushe të caktuar (grafikone me petë, grafikone me kolona horizontale, vertikale apo përmbledhëse, etj. Paraqitja 17 e tregon evoluimin e çmimeve të drithërave në periudhë të caktuar kohore.

Paraqitja 17

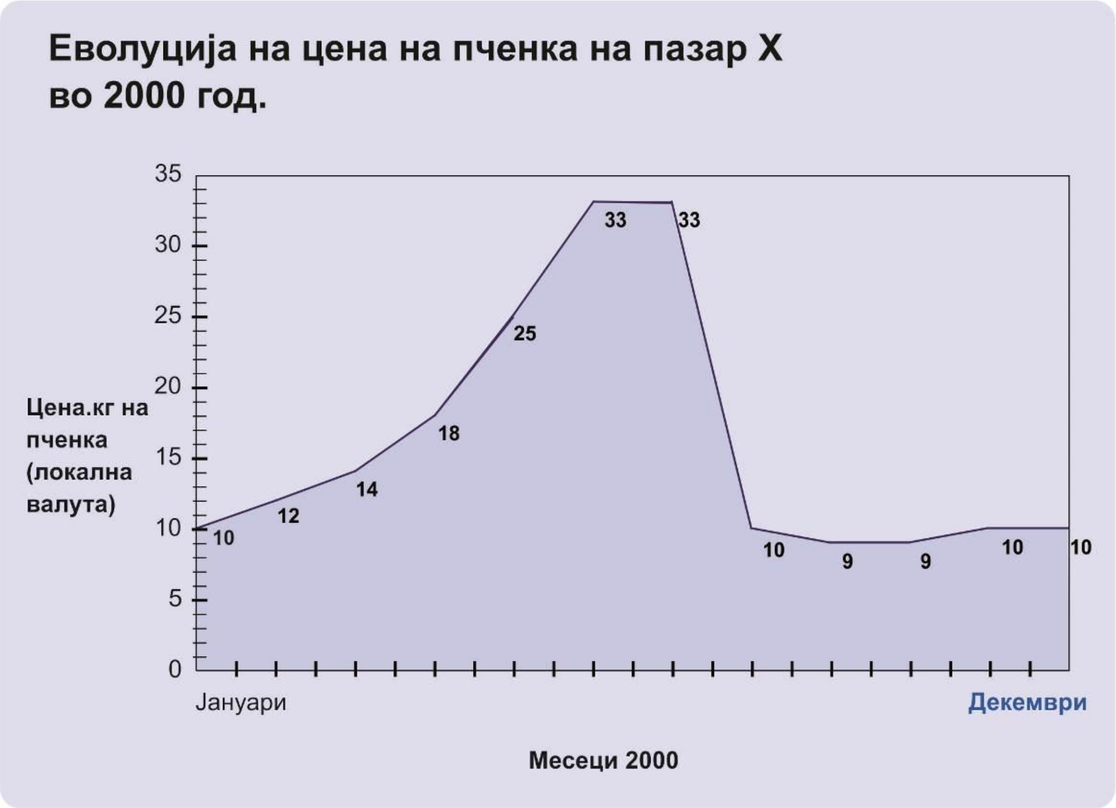

Paraqitja 17 tregon rritje të rëndësishme (më shumë se tre herë) dhe të përhershme t[çmimit të misrit në periudhën mes muajit njanar të vitit 2000 dhe muajit qershor të vitit 2000, me rënie të dukshme të çmimit në muajin gusht të vitit 2000. Këto lëvizje sigurojnë sqarime të bukura në raporte. Sot, shumica e kompjutorëve kanë softuer për përgatitjen e ilustrimeve grafike të shpejta dhe të lehta.

8.4.1.4 Harta

Hartat ndihmojnë në vizuelizimin e hapësirës dhe mënyrës ku hapësira është e plotësuar. Si dhe grafikonet, hartat janë mjeti i shpeshtë në aksionin humanitarë. Ato zakonisht tregojnë pasqyrat fizike siç janë rrugët, lagjet, kufinjtë administrativ, infrastruktura, të dhënat hidrografike dhe ndihma humanitare. Më së miri është që grafikonet të jenë të thjeshta për nevoja në teren dhe të kufizohen në përmbajtjet dhe elementet të cilat janë të patjetërsueshme për realizim të suksesshëm të detyrës së duhur.

Harta mund të përgatitet (apo për shka se hartë adekuate nuk ka apo ndoshta bëhet për shkak të një qëllimi të caktuar nëpërmjet përdorimit të bosullës dhe numëruesit të miljave, apo vetëm nëpërmjet shikimit. Paraqitjet 18, 19 , 20 dhe 21 janë lloje të ndryshme të hartave të cilat përdoren.

Paraqitja 18 Zona ekonomike të ushqimit

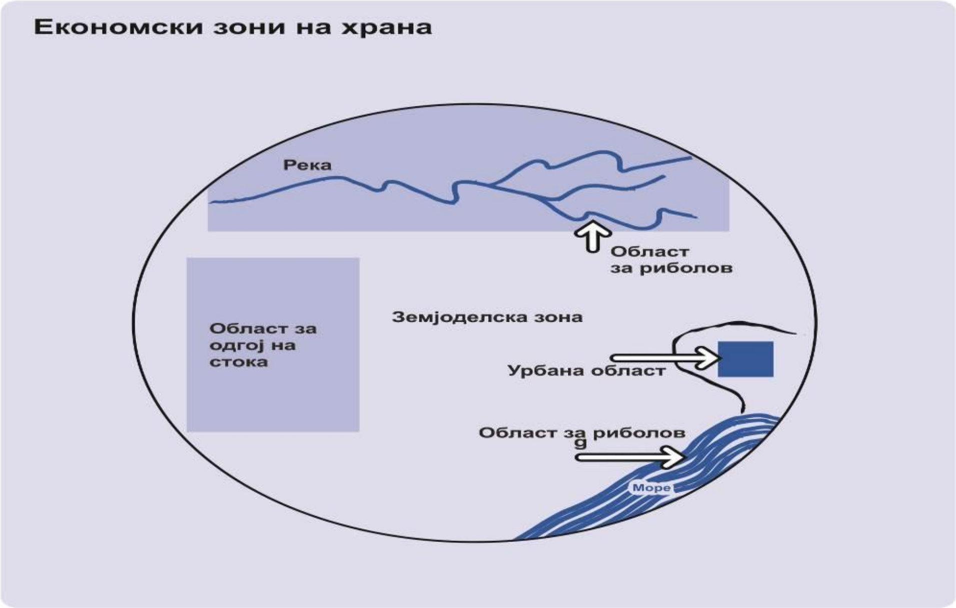

Paraqitja 19 Harta të rreziqeve

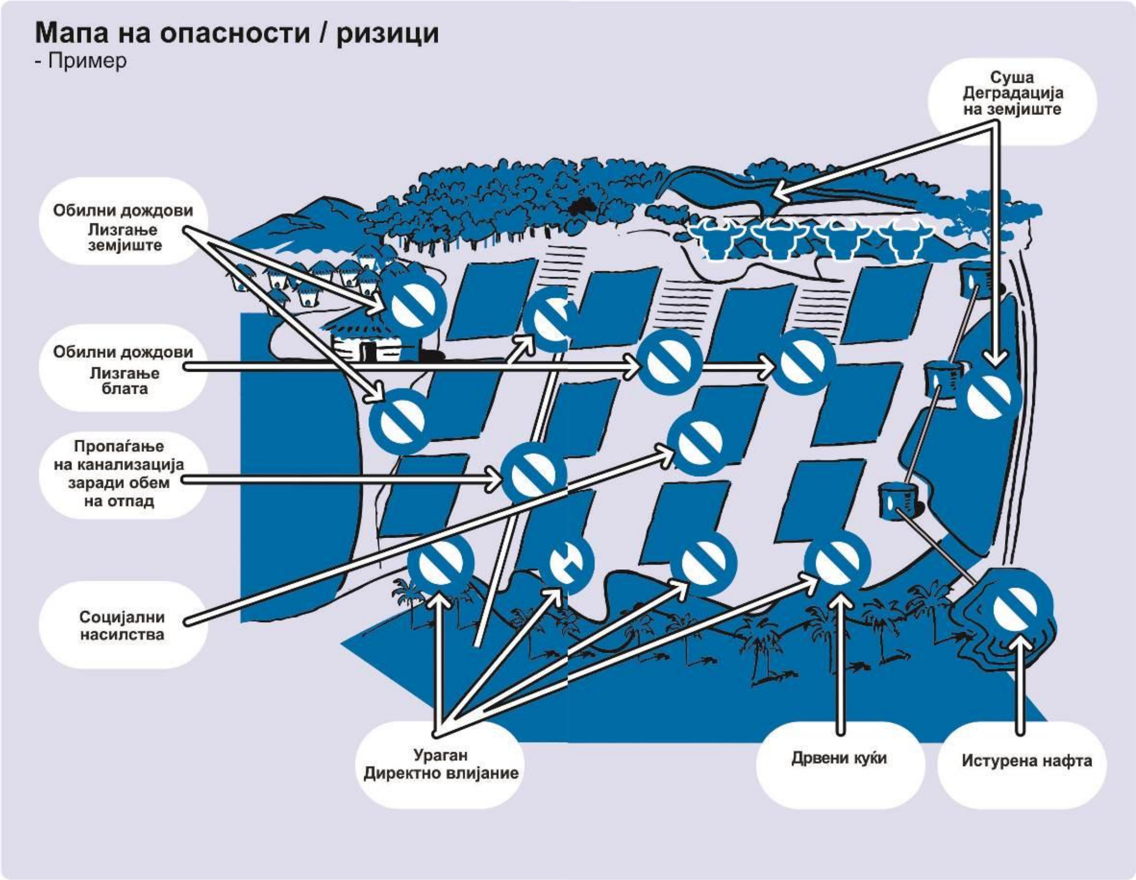

Paraqitja 20 Hartë hapësinore

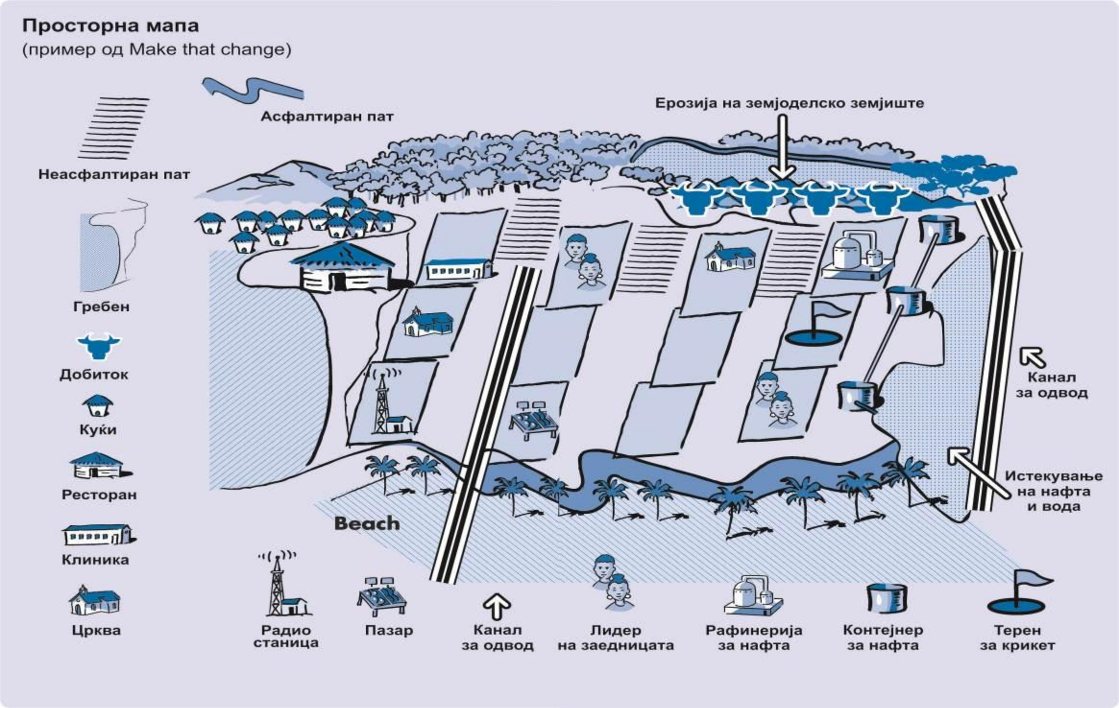

Paraqitja 21 **Hartë hapësinore**
Shembull (nga Kryqi i kuq i Indisë, Trajnim të trajnuesve për menaxhim me katastrofa në bashkësi lokale**)**

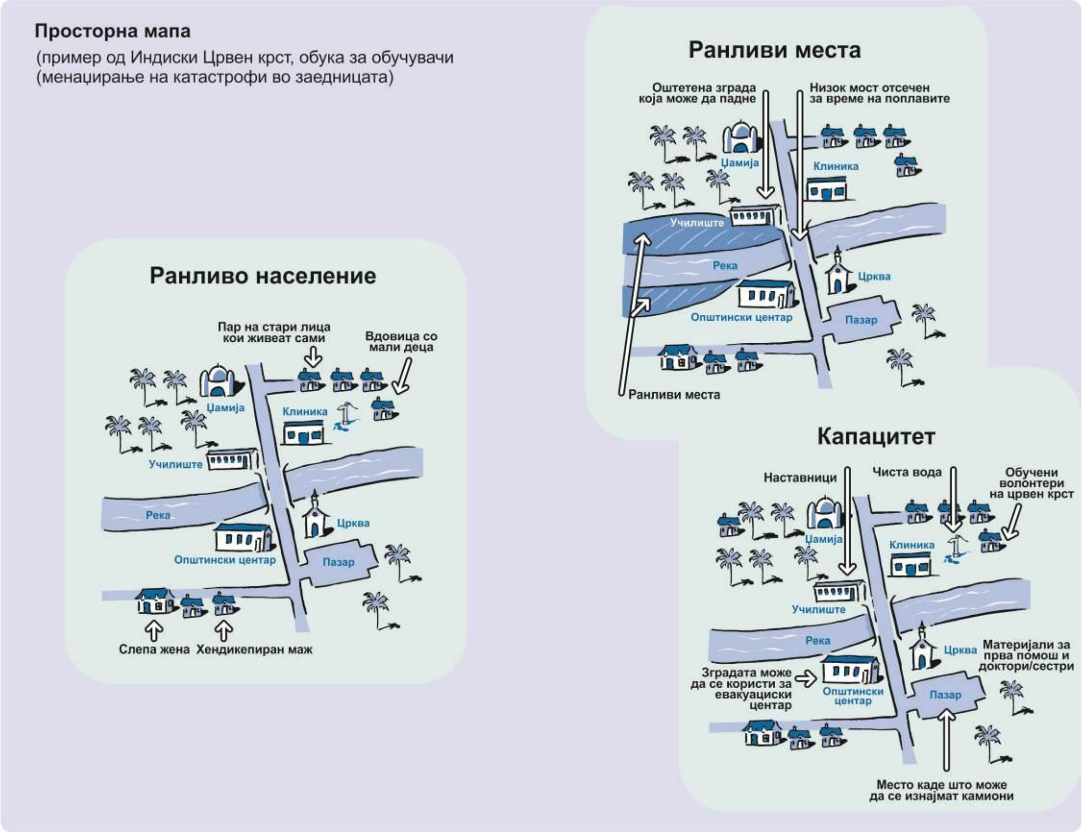

8.4.1.5 Shëtitje për definim

Shëtitja për definimnënkupton shëtitje nëpër bashkësi që të vëzhgohen njerëzit, rrethi dhe resurset. Përdoret për notimin e vendeve dhe topografim të fushës dhe të kuptohen raportet mes veti në mjedisin e tyre natyror.

Shëtitja për definim zakonisht bëhet që në fazën e hershme të procesin vëzhgues për shkak se jep mundësi që të haset me pasqyrë gjenerale për bashkësinë. Për këtë, mundëson vëzhgimin e gjërave të cilat ndoshta obligojnë studim të mëtutjeshëm më vonë gjatë intervistave.

Shënoni se çka shihni dhe dëgjoni deri sa lëvizni (shiko Paraqitja 22). Më vonë këtë mund ta fusni në diagramin e shëtitjes (shiko Paraqitja 23).

Paraqitja 22 Shëtitje për definim – informacione të futura

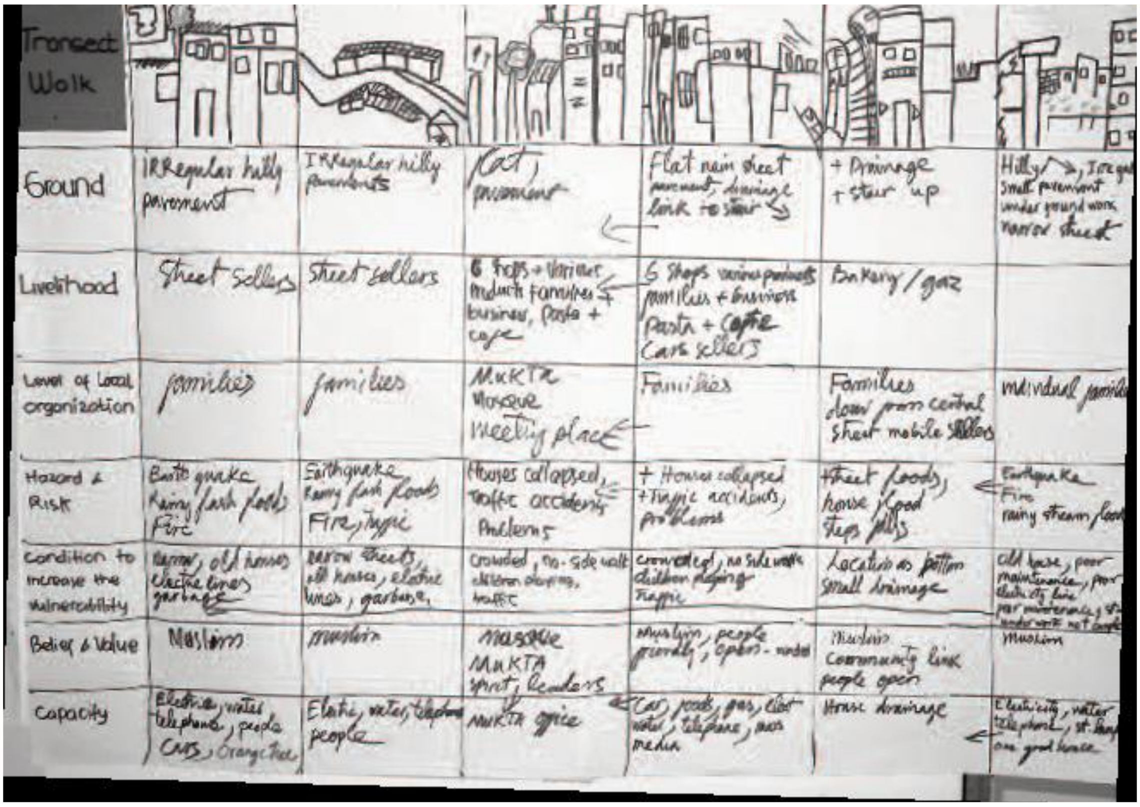

Paraqitja 23 Shëtitje për definim - diagram
Shembul (nga Make that change)

				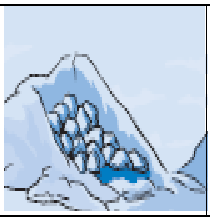	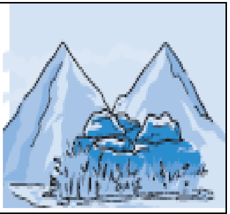
Shiko në teren	Lëndinë me kodra	Lëndinë me gurë, me kodra	Lëndinë me kodra	Lëndinë me kodra	Lëndinë me gurë, me kodra në rafsh
Pasuri	Ujitje, bujqësi, lagje, shëndetësi, shkolla, hambarë për drithëra, ujë	Lagje, bujqësi, kontrollë të erozionit të tokës, ujë	Ujitje, bujqësi, kullosa, burim të ujit, lagje, shëndetësi, shkolla, hambarë për drithëra, ujë	Bujqësi, kullosa, drunj për nxemje	Bujqësi, kullosa, aktivitete për konservim të tokës dhe ujit.
Rreziqe	Erozion të tokës, kontaminim të ujit, mushkonja	Erozion të tokës, mushkonja, pendë e pa mbrojtur	Erozion të tokës, gjendje e keqe sanitare rreth burimit, pus i hapur.	Erozion i tokës, kontaminim i ujit nëntokësor, mushkonja	Erozioni i tokës, kontanim i ujit nëntokësorë, nxjerrje të ujit nëntokësorë.
Gjendje të cilat e rrisin mjerueshmëri në	Uji nuk është i rrjedhshëm, teren i pjrët, nuk ka pyje, përdoren plehëra	Uji nuk është i rrjedhshëm, teren i pjerët	Burim i pa mbrojtur, nuk ka pyje, teren i pjerrët, përdoren plehëra	Nuk ka pyje, teren i pjerrët, mungesë e kullosave, përdoren plehëra	Nuk ka pyje, teren i pjerrët, mungesë e kullosave, përdoren plehëra
Besime dhe vlera	Kishë, aloe përdoret në mjekësinë tradicionale	Përdoret aloe në mjekësinë tradicionale	Kishë, aloe përdoret në mjekësinë tradicionale	Përdoret aloe dhe eukaliptus në mjekësinë tradicionale	
Kapacitete	Rajon me shkëmbinjë, prodhohet ushqim, pompë uji, ujë	Tendë, prodhim të ushiqmit	Rrugë kaluese, gurë për ndërtim, masa kontrolli të erozionit të tokës, prodhim të ushqimit	Rrugë kaluese, gurë për ndërtim, masa kontrolli të erozionit të tokës, prodhim të ushqimit	Rrugë kaluese, gurë për ndërtim, masa për konservimin e ujit, prodhim të ushqimit.
Mjedisi jetësor	Ujë, drunj aloe dhe eukaliptus	Aloe, ujë	Kullosa, puse me ujë, gurë	Ujë, drunj aloe dhe eukaliptus	

Pjesa 2: Përmbajtja e vlerësimit

Pjesa 2 fokusohet në përmbajtjen e vlerësimit. Siguron kahje në bazë të elementeve të cilat duhet të cilat duhet të ruhen me qëllim që më mirë të kuptohet situata urgjente.

Përmbajtja e vlerësimit ka të bëjë në bazë të asaj se si njerëzit ballafaqohen me krizë apo shok të caktuar. Kjo mund të vërtetohet nëpërmjet revidimit gjithëpërfshirës dhe integrues të kontekstit, krizës apo shokut, agjencive të kyçura, problemet me të cilat ballafaqohet popullata e cila është e goditur në mënyrë të drejtëpërdrejtë apo jo të drejtëpërdrejtë dhe strategjitë e zbatuara për përgjigje.

Nënkuptohet se pjesa më e madhe e informacioneve fitohen nëpërmjet bisedimeve me bashkësitë nëpërmjet përdorimit të qasjes participuese.

Në Pjesa 2 Komiteti ndërkomëbtarë i Kryqit të kuq e përdor qasjen vendore ekonomike, përderisa Federata ndërkombëtare i paraqet elementet në të cilat duhet të përkushtohet kujdes në 24 orët e para dhe në periudhën prej 48 – 72 orë pas katastrofës. Pjesa 1 (për procesin) merret me çështjet e interesit të përbashkët për të dy organizatat, në krahasim të informacioneve në Pjesa 2 (përmbajtja të cilat janë të lidhura me punën e secilës organizatë.

9 Qasje vendore ekonomike

9.1 Definicioni i ekonomise vendore

Ekonomia vendore është përmbledhje e modaliteteve të secilës familje nëpërmjet të cilës ka qasje, dhe siguron të ardhura në të holla dhe mallëra për të mbuluar nevojat e tyre esenciale (ushqim, të holla, dhe mjete, siç janë kursimet, pasuria, toka etj

9.2 Qasje ekonomike vendore

Qasja ekonomike vendore ka për qëllim të studiojë se në cilën mënyrë familjet arrijnë t'i mbulojnë nevojat e veta esenciale dhe jo esenciale. Në fund, tregon se a është një popullatë e caktuar ekonomikisht e pa siguruar dhe a ka nevojë për ndihmë. Kjo bëhet nëpërmjet krahasimit të vitit të caktuar mesatar (në rrethana të zakonshme kur popullata është në gjendje t'i mbulojë nevojat esenciale) me vitin e dhënë në fjalë posaçërisht pas një krize apo gjendje urgjente të caktuar. Krasimi mundëson të vërtetohet se a është popullata në gjendje më të keqe apo më të mirë nga ajo normalja.

9.3 Чекори при собирање на податоци

Nëpërmjet metodave për mbledhjen e të dhënave të përshkruara në Pjesa 1 (procesi), përcjellni hapat e paraqitura më poshtë që të merrni pasqyrë të qartë të situatës.

Hapi 1 Vlerësimi i ekonomisë vendore

Në përgjithësi ushqimi dhe të hyrat fitohen nga prodhimi personal i ushqimit, blerja e bagëtive, nga rrogat, gjuetia, mblellja e kulturave në oborrin e shtëpisë etj.

Mblidhni informacione në bazë të aktiviteteve, mjeteve për sigurimin e ushqimit dhe të hyrave, frekuenca e këtyre aktiviteteve dhe anëtarëve të familjes të cilët marrin pjesë në këto aktivitete.

Llogaritni se sa mjete financiare sjell secila nga aktivitetet e përfitimit në familje. Shihni se sa janë shpenzimet në familje.

Hapi 2 Identifikimi i zonave të jetesës

Zonat e jetesës janë fushat gjeografike ku pjesa më e madhe e familjeve e ndajnë dinamikën ekonomike. Këto zona ndonjëherë mund të përshtaten njëra me tjetrën (p.sh. të punësuar dhe vetë të punësuar në qytet apo në aktivitete bagëtie apo bujqësie në një fushë të caktuar rurale).

Identifikoni zonat e ndryshme relevante për jetesë në një pjesë të caktuar.

Hapi 3 Identifikimi i mirëq enies së grupeve sipas posedimit të pasurisë

Grupet e pasurisë janë grupe të familjeve të caktuara sipas posedimit të pasurisë (kapacitete dhe resurseve të ngjashme në zonë relevante të caktuar për jetesë. Identifikoni faktorët kyç të cilët e bëjnë dallimin mes grupeve (gruper të varfëra, mesatare të qëndrueshme dhe të qëndrueshme mirë).

Hapi 4 Kuptimi i lidhshmërisë në treg dhe përcjellja e ndryshimeve në treg

Duke ditur se cila janë lidhjet “normale” mes bashkësive dhe tregjeve të tyre të ndryshme, na ndihmon t’i tregojmë dhe parashikojmë opsionet e kapshme gjatë krizës.

Gjatë gjendjes në krizë, përcjellni ndryshimet në tregun e punës (a ka më pak apo më shumë mundësi për punë, a janë rrogat më të larta apo më të ulta etj) dhe çmimet e prodhimeve kyçe dhe/apo qasja në ato. Identifikoni shkaqet për

shkak të cilave ndodhin këto ndryshime (konflik dhe/apo dëmtim i infrastrukturës etj).

Hapi 5 Llogaritja e efekteve nga gjendja/rreziku urgjent

Pasojat nga gjendja urgjente/rreziku në familje në cilin do lokalitet do të varen nga kombinimi specifik i:

- Magnituda dhe natyra e fatkeqësisë/rrezikut (serioziteti, vëllimi, kohëzgjatja);
- Mirëqenja e familjes;
- Mundësi për kompensim të humbjes së pasurisë;
- Zgjedhja që përbëjnë familjet si rezultat i rrethanave të caktuara;
- Shkalla e varshmërisë në treg;
- Faktorë të jashtëm dhe të mesit.

Është shumë me rëndësi të analizohen pasojat të cilat i shkakton situata urgjente.rreziku i caktuar, si për shembull, situatë jo e sigurtë, shpërngulja, thatësira, vërshimet, etj., në qasjen e familjeve në nevojat esenciale. Për këtë qëllim është e nevojshme të shihen mekanizmat për menaxhim, niveli i mjerueshmërisë dhe/apo niveli i rrezistencës.

Mekanizmat për menaxhim janë strategjitë e adaptuara / t[pazakonshme të cilat i zgjedhin njerëzit si mënyrë e jetesës në kushte të vështira për jetesë.

Mekanizmat për menaxhim mund të klasifikohen si:

- Strategji të cilat nuk janë të dëmshme për pasurinë dhe mirëqenien (p.sh. dieta afatshkurte, mbledhja e pemëve të egra, shitja e gjërave, migrimi i individëve për punë, punësim plotësues, përdorim të aftësive, solidariteti etj.). Ato kompensohen lehtë.
- Strategji të cilat janë të dëmshme për pasurinë dhe mirëqenien (p.sh. shitja e patundshmërisë, shitja e mjeteve për prodhimtari, prerja e tepërt e pyjeve, puna e fëmijëve, prostitucioni, banditizmi). Këto kompensohen vështirë.

Mjerueshmëria definohet si: “Gjendje të përcaktuara nga faktorë apo procese fizike, sociale, ekonomike, mjedisore apo plotike të cilët e rrisin varshmërinë e bashkësisë në ndikimeve nga shok-u/rreziqet”. Të gjithë njerëzit janë të mjeruarnë diçka (për shembull, bujku është i mjeruar në mungesë të shiut për tokën që ndikon në pjellshmërinë e tokës).

Mjerueshmëria mund të ulet nëpërmjet rritjes dhe mbrojtjes së mirëqenies dhe uljes së shkallës së shfaqjes së rreziqeve. Është shumë me rëndësi të bëhet

dallim mes shok-ut/rreziqeve të cilat vijnë prej jashtë bashkësisë (të cilat ndikojnë tek të gjithë njerëzit në rrethinë) dhe shok/rreziqe që në mënyrë primare ndikojnë në familje të caktuara (për shembull HIV pozitivët, diskriminimi etj).

Rrezstimi është aftësi për uljen, përgatitjen dhe rimëkëmbjen nga shok-u/rreziqet. Familje e mjerueshme në përgjithësi do të thotë familje pa asnjë lloj rrezistence që të ballafaqohet me shok/rrezik të caktuar; familje e cila mund të absorbojë shok/rrezik të caktuar pa nivel adekuat të rrezistencës.

Sa më shumë që zgjatë shok-u/rreziku, aq më shumë janë në rrezik burimet e të hyrave dhe mekanizmat për menaxhim, deri në pikën ku ato në përgjithësi mund të jenë të humbur. Gjithçka që u mbetetatëherë janë kapacitetet e tyre të hasura prej më herët. Me dobësimin/humbjen e tyre ata i humbin mjetet elementare për jetë që sjell derinë uri dhe humbe të shëndetit.

Njerëzit të cilët janë të qëndrueshëm mirë mund të goditen nga shok-u/rreziku në masë të njejtë si ata të cilët nuk janë të qëndreushëm mirë. Prandaj mjerueshmëria e tyre është e ngjashme. Dallimi kryesor do të jenë kapacitetet e tyre për menaxhim.

Familje e pasur mund të jetë më pak në gjendje që të ballafaqohet me shok/rrezik (për shkak se nuk janë mësuar në varfëri).

Konstatoni se sa gjatë një familje e caktuar mund të qëndrojë me mekanizma të caktuara për ballfaqim.

- Cilat nga kapacitetet për ushim dhe të hyrat mund të zgjerohen në rrethanat momentale?
- Cilat mundësi tjera janë në dispozicion?

Hapi 6 Analiza e rrhitmit të jashtëm

Faktorët e jashtëm të mesëm ndikojnë në mjerueshmërinë dhe rrezistencën e familjeve. Këtu mendojmë në ligjet (të shkruara apo sipas traditave), infrastruktura ekzistuese (rrugë etj) dhe kushte (kredite, shkolla etj.). Ato janë të prezantuara nga institucione të ndryshme.

Institucione

Institucionet mund të jenë organizata anëtare apo të paraqesin “rregulla të lojës” të padukshme”. Ato mund të jenë:

- **Organizata formale për anëtarësim,** siç janë shitoret dhe grupet e regjistruara;
- **Organizata joformale,** siç janë grupet për këmbimin e punëtorive apo grupeve për kursim rrotullues;
- **Institucione politike,** siç janë ministritë, ligjet dhe rregulloret;
- **Institucione ekonomike,** siç janë tregjet, kompanitë private, bankat apo sistemet tatimore;
- **Institucione shoqërore – kulturore,** siç janë martesa, trashëgimia, religjioni etj.

Ekzistimi i mjedisit të mirë legjislativ/institucional njerëzve u mundëson të mbledhin dhe mbrojnë pasurinë, përderisa mjedisi i keq legjislativ/institucional mund të keqësojë mjerueshmërinë e popullatës.

Institucionet lokale ndikojnë në qasjen ekonomike vendore, nëpërmjet vërtetimit se cilat aktivitete janë ligjore/joligjore dhe adekuate/joadekuate për femra dhe meshkuj, nëpërmjet stimulimit të aktiviteteve dhe zgjedhjeve të caktuara dhe nëpërmjet ndikimit të percepcioneve për efektivitet të strategjivetë caktuara për realizimin e qëllimeve të dëshiruara. Institucionet lokale gjithashtu në mënyrë indirekte ndikojnë në strategjitë për mirëqenien e njerëzve nëpërmjet ndikimit të tyre në bazë të qasjes dhe kontrollit të mjeteve në familje.

Udhëheqja është diçka më shumë se qeveria dhe nënkupton fuqi në kuptimin e gjërë, se e gëzojnë të gjithë përbërësit dhe participuesit në situatën e dhënë, duke kyçur edhe sektorin privat, shoqërinë qytetare dhe organizatat ndërkomëbtare. Ky “sistem i fuqisë” më i gjërë gjithashtu ndikon në kapacitetet e njerëzve që të ndërmarrin masat e kujdesit në bazë të rreziqeve si dhe e drejta e tyre të shprehin nevojat e tyre dhe të kenë qasje në diturinë dhe masat relevante teknike për përgatitje të cilat mund të ulin mjerueshmërinë e tyre.

Hapi 7 Analiza e kapacitetit të popullatës dhe opcioneve intervenuese

Analiza e gjërave të lartëpërmendura na mundëson ta vlerësojmë kapacitetin e popullatës të ndalojë dhe tejkalojë sho/rreziqe.

Rezultati nga anaiza do të tregojë se a ka nevojë për intervenim dhe, përderisa ka nevojë, do të potencojë se për çfarë lloj intervenimi ka nevojë.

Paraqitja 24 Procesi analitik

9.4 Lista për kontrollimin e vlerësimit

Listat për kontrollim në vijim ju prezantojnë disa nga elementet kyçenë të cilat duhet të keni kujdes kur të zbatoni vlerësim me qëllim që ta definoni ekonominë vendore dhe mjedisin e jashtëm. Nuk është patjetër që gjithmonë t'i kyçni të gjitha elementet; zgjedhja do të varet nga qëllimi i vlerësimit dhe situata momentale. Por kjo gjithashtu do të thotë se mund të kyçni edhe gjëra tjera të cilat nuk janë përmendur këtu.

Mirëqenia

- Bagëti, dhe fitimi nga bagëtia (mish, qumësht, lëkurë);
- Përfitimi nga toka e punuar;
- Mjete (mjete dore dhe mjete bujqësie);
- Mjete për prodhimin e aktiviteteve zejtare dhe aktivitete tregtare (pajisje, objekte, resurse tjera);
- Mjete për prodhimtari (farë, plehëra, hemikale për prodhimin e kulturave, ushqim për kafshë, dru për zdrukthtari, pjesë rezervë për mekanikë);
- Kapacitete për skladim;
- Qasje në mallëra (mallëra/tregti për amvisëri si input për prodhimtari);
- Qasje në tregje.

Strehim dhe vendbanim

- Gjëra esenciale për vendbanim;
- Qasje në shërbime.

Transport

- Mjete për transport;
- Qasje në transport.

Komunikime

- Resurse për komunikim (telefon, radio, televizion, kompjutorë);
- Qasje në shërbime komuikimi dhe media.

Resurse natyrore

- Të drejtë në qasje dhe shfrytëzim i tokës;
- Qasje në resurse për peshkim;
- Qasje në ujë (për pije, për kafshë, për ujitje nga burimet, puse, liqenj etj);
- Qasje në energji natyrore (dru, qymyr etj);
- Vende rekreative;
- Mjedis jetësor të mbrojtur dhe të pastër.

Resurse njerëzore

- Qasje në punë dore (në amvisëri);
- Aftësi;
- Dituri;
- Mësim dhe trajnim;
- Përvojë.

Mjete financiare

- Qasje në rroga (ditore, javore, mujore, periodike etj);
- Vetë – punësim;
- Çmimi i kafshëve (për shfrytëzim në amvisëri apo për prodhim);
- Qasje në kredi;
- Kompensime;
- Borxhe/kursime;
- Rrjete për siguri publike (kompensime, pensione);
- Sigurim.

Dinamikë sociale

- Sistem edukativ;
- Servise dhe shërbime shtetërore dhe private (shëndetësore, sanitare dhe servise tjera për përkrahjen e prodhimit dhe kultivimin e kulturave, biblioteka, rekreacion);
- Media;
- Rrjete sociale (familje, kishë, sindikat dhe asociacione tjera lokale);
- Mekanizma shoqërore – sociale për menaxhim;
- Asociacione lokale qytetare (organizata joqeveritare, organizata lokale).

Mjedis politik

- Përshtatje dhe zbatim të të drejtës ligjore dhe traditës;
- Siguri dhe stabilitet;
- Qasje në institucione ku sjellen vendime si dhe procese politike (formale dhe joformale, nëpërmjet udhëheqjes së mirë, transparencë, forume, parti politike etj);
- Qasje në përkrahje juridike.

10 Elemente kyçe në të cilat duhet të kemi kujdes pas ndodhjes së shpejtë të katastrofës

Listat në vijim për kontrollim kanë për qëllim të ndihmojnë në identifikimin e informacioneve të cilat duhet të mblidhen si prioritet kur zbatohet vlerësimi i shpejtë në 24 orët e para 72 orë pasi të ndodhë katastrofa, siç është për shembull vërshimi apo tërmeti i madh. Listat për kontrollim sigurojnëinformacione relevante për kryerjen e vlerësimit për rimëkëmbje të hershme dhe përgatitje të terenit për vazhdimin e procesit të vlerësimit në mënyrë sa më detale në periudhën prej 1 deri 30 ditë pasi të ndodhë katastrofa.

Gjatë vlerësimit të shpejtë, me rëndësi është fokusohemi në ndryshimet mes situatës e cila ka qenë para katastrofës dhe situatës pasi ka ndodhur katastrofa. Prandaj, vlerësimet gjatë situatave urgjente i fusin njerëzit dhe pasurinë e tyre në qendrën e vëmendjes me qëllim që të shihet se çfarë ndikimi kanë apo më shumë se pesë komponentat të cilat gjenerojnë mjerueshmëri.

Analiza e informacioneve të grumbulluara duhet të ndihmojë që më mirë ta kuptojmë:

- Shkallën e rrezistimit të popullatës, që u mundëson të mbijetojnë dhe në mënyrë adekuate të kënaqin apo plotësojnë nevojat e veta elementare. Kjo do të ndihmojë të kuptohet dhe vërtetohet statusi i tyre i mirëqenies dhe të hyrave.

- Nivelin ekzistues të mirëqenies në bazë të gjendjes shëndetësore (kyçur edhe shëndetin mendor), të ushqyerit, ujit dhe sanitacionit, punësimit, vendit për jetesë etj.
- Nivelin e vet – mbrojtjes, që është lidhur me mjete adekuate për sigurimin e mbrojtjes së njerëzve, shtëpinë, pasurinë dhe mjetet për prodhimtari, si dhe aftësitë dhe teknikat të cilat kontribuojnë për mbrojtjen e tillë.
- Kushtet për mbrojtje sociale, e cila në mënyrë gjenerale sigurohet nga institucionet lokale dhe që kyç masa të kujdesit të cilat njerëzit nuk munden vetë t'i sigurojnë.
- Menaxhimin, në bazë të mënyrës në të cilën menaxhohen resurset financiare, sociale dhe nacionale për përgjigje në situatën e dhënë.

Pasi të zbatohen vlerësimet e shpejta, ata të cilët sjellin vendime kanë mundësi më të mira t'i organizojnë operacionet për mbrojtjen e jetës së njeriut, mbrojtje të nevojave të tyre vitale, sigurim të përkrahjes së shërbimeve themelore sociale dhe mbrojtje të pasurisë së njerëzve.

Gjatë vlerësimit për rimëkëmbje të hershme, qëllimi kryesor është që të zbulohet se si katastrofa ka pasur ndikim në:

- Mjetet për fitimin financiar të njerëzve, duke kyçur edhe mjetet elementare për jetën dhe pasurinë të cilën e posedojnë;
- Aftësinë e njerëzvenë mënyrë të sigurtë dhe adekuate që të strehoen (në periudhë më të gjatë kohore);
- Gjendjen shëndetësore, duke kyçur efektin e traumës mbi aftësinë e njerëzve për rimëkëmbje;
- Qasjen në shërbime kyçe siç janë shëndetësia, uji dhe sanitacioni, rryma, transporti, arsimimi etj.;
- Mjerueshmërinë e njerëzve dhe strategjive për menaxhim me katstrofa.

Vlerësimi gjithashtu duhet të mundësojë kuptim më të mirë të:

- Raportit mes mirëqenies, strehimit, gjendjes shëndetësore dhe qasjes në shërbime kyçe në bazë të uljes apo rritjes së mjerueshmërisë së njerëzve dhe aftësisë për menaxhim me situatën urgjente;
- Vlerësimit personal të njerëzve në bazë të nevojave kyçe dhe prioriteteve më të rëndësishme;
- Kapacitetit dhe interesit të anëtarëve të Federatës ndërkombëtare për përgjigje në situatën urgjente, posaçërisht të shoqatës nacionale në vendin e goditur;
- Të shihet se a ka participues të tjerë, politika apo procese të cilat mund të kenë efekt pozitiv apo negativ të aftësisë që të sigurohet përgjigje adekuate në nevojat prioritare të identifikuara nga ana e bashkësive të goditura;

- Çka punojnë organizatat tjera, që të mos dyfishohen programet apo aktivitetet.

Formatet në vijim për vlerësim 24 orësh dhe për vlerësim 72 orësh janë ndarë në dy kategori kryesore:

- Gjendjet institucionale për përgjigje pas katastrofës;
- Gjendjet në bashkësi dhe kapacitetet për menaxhim me katastrofën.

Брзо настапување на катастрофа 0-24 часа
Само-процена на капацитети за одговор на национално друштво
Вид и опсег на катастрофа
Дали централата или ООЦК се погодени од катастрофата?
Дали националното друштво има капацитети и ресурси да одговори брзо?
Дали националното друштво има искуство со координирање на меѓународна помош?
Навратете се на формуларот А за процена на капацитети за одговор на националното друштво
Теренска процена во првите 24 часа
Направено планирање на процена.
Тим А ги разгледува секундарните податоци.
Тим В спроведува теренски процени
Погледнете го формулар Б за итна теренска процена
Координација
Претставник назначен во координативнио тело на агенцијата за кризен менаџмент
Оперативни тимови за одговор при катастрофи на националното друштво
Претставници на партнерски национални друштва и Меѓународната Федерација вклучени во Центарот за одговор при катастрофи
Комуникациски и информативни протоколи
Следете ги стандардните оперативни процедури на националното друштво
Анализа и носење одлуки
Анализа на информации
Одлуките го потпомогнуваат одговорот.
Следете ги стандардните оперативни процедури на националното друштво
Иницијален План за акција

Паралелни акции поврзани со одговор на катастрофа до започнување на процес на процена

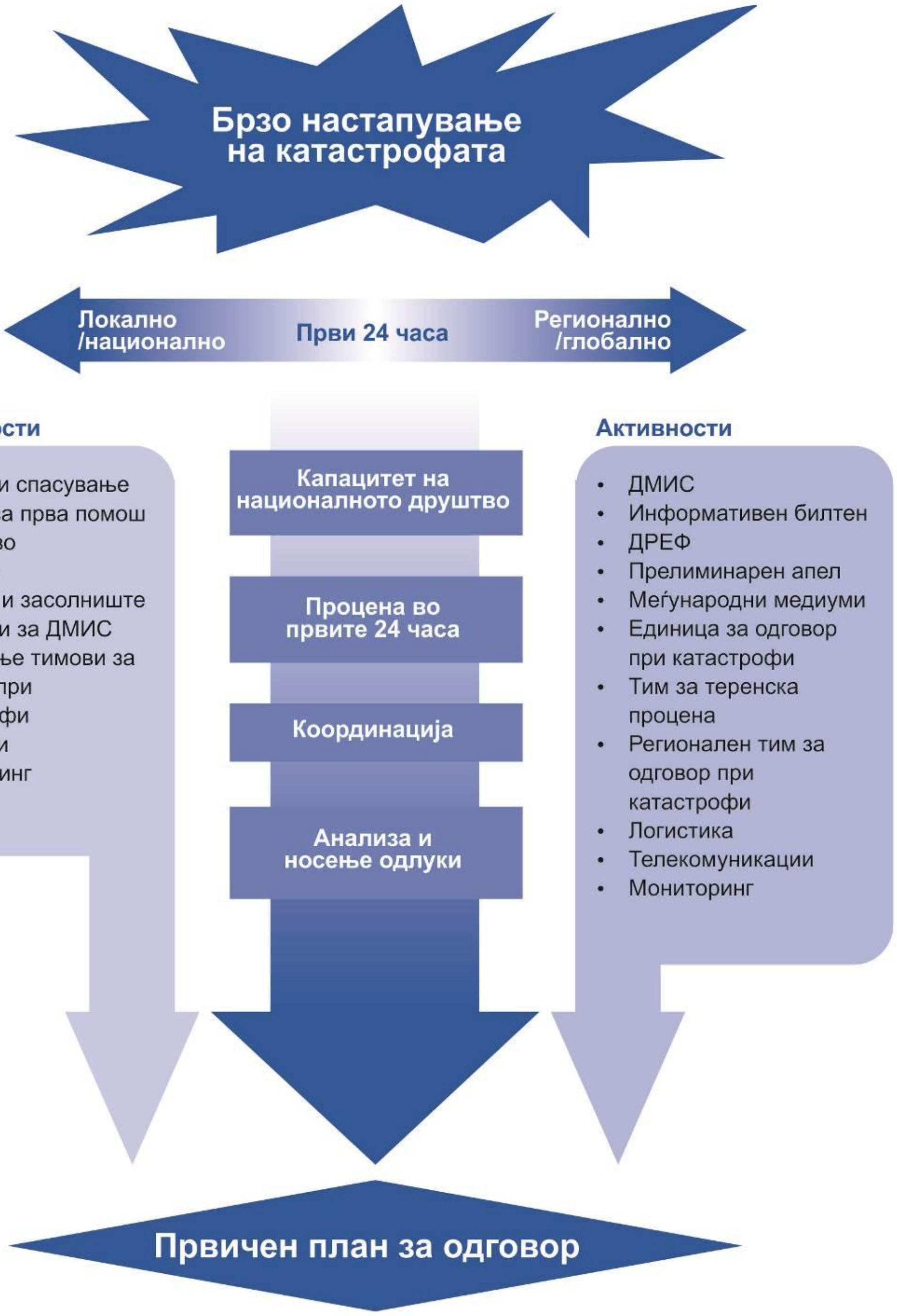

24 orët e para **Koordinata të SHN apo OKKK** ____________________

Formular për kapacitete të shoqatës nacionale për përgjigje në situata urgjente (A)

<table>
<tr><td>1. Shoqata nacionale</td><td colspan="5">Vëllim i pritur i katastrofës?
A ka përvojë shoqata nacionale në menaxhimin me katastrofa me vëllim të tillë të njëjtë apo serioz/
☐ po
☐ jo</td></tr>
<tr><td>2. Qendra

Përshkruani gjendjet:
☐ Nuk ka dëme
☐ Dëm i vogël
☐ Dëm mesatar
☐ Shkatërrim</td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td>3. OKKK

Përshkruani gjendjet:
☐ Nuk ka dëme
☐ Dëm i vogël
☐ Dëm mesatar
☐ Shkatërrim</td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td>4. Resurse njerëzore

Sqaroni se sa njerëz janë aktiv në qendrën dhe OKKK pasi ka ndodhur katastrofa</td><td colspan="2">Të punësuar</td><td colspan="2">Vullnetarë</td><td>Tjerë</td></tr>
<tr><td>5. Mundësi që të financohet operacioni për përgjigje</td><td colspan="2">Orë/ditë</td><td colspan="2">Java(ë)</td><td>Muaj(i)</td></tr>
<tr><td>6. telekomunikacione

Përshkruani gjendjet</td><td>Linjë fikse</td><td>Linjë celulari</td><td>HF/VH FSMS</td><td colspan="2" rowspan="4">Vërejtje</td></tr>
<tr><td>☐ Në përgjithësi operative</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>☐ Pjesërisht operative</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>☐ Nuk janë operative</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="5"></td></tr>
</table>

7. Depo dhe ndihmë humanitare ☐ Në përgjithësi operative ☐ Pjesërisht operative ☐ Nuk janë operative	**A ekzistojnë rezerva për kënaqjen e nevojave momentale të përdoruesve?**		**Nëse ka, për sa njerëz dhe për cilën periudhë?**
8. Koordinim me të tjerë dhe aktivitete të të tjerëve	Me pushtete lokale dhe OJQ tjera	Me pushtete nacionale dhe agjenci të KB	Me Lëvizjen (shoqata nacionale Fedrata ndërkombëtare, KNKK)
Përshkruani gjendjet			
9. A ekzistojnë çështje të caktuara sigurie të cilat duhet të potencohen?	Në mënyrë gjenerale para katastrofës		Gjatë katastrofës dhe pas katakstrofës
10. Tjeër			

Dëm i vogël — Objektet mundet në mënyrë të sigurt të banohen me njerëz por nevojiten riparime të mëdha.

Dëm i mesëm — Objektet nuk mund të banohen me njerëz në mënyrë të sigurt dhe nevojiten riparime të mëdha.

Objekte të shkatërruara — Objektet plotësisht janë të shkatërruara dhe nevojitet ndërtim prej në fillim.

Vërejtje: — Nëse është patjetër, vizatoni hartë që t'i paraqitni lokacionet.

24 orët e para — **Lloji i katastrofës** ________________________

Koordinata të SHA apo OKKK ________________________

Formular për vlerësim të shpejtë në teren (B)

1. Pjesa gjeografike		Numër i përafërt i banorëve:	
2. Bashkësi ku bëhet vlerësimi		Numër i përafërt i banorëve:	
3. Emri i liderit të ekipit për vlerësim:		**4. Personi për kontakt në bashkësi me info kontakte:**	
5. Data	**6. Koha**		
7. Persona	# të lënduar	# të vdekur	# të zhdukur
8. Shtëpi të goditura	# dëm i vogël	# dëm mesatarë	# të shkatërruara
9. # të familjeve (siguroni % nëse nuk ka mundësi të siguroni numër në afat prej 4 orëve	**Për momentin numër i njohur për personat e shpërngulur**	**Numri i parashikuar i personave të shpërngulur**	
10. Si strehoen njerëzit Strehim në familje nikoqirë në kampe etj	Përshkruani gjendjen		
Përshkrim i dëmit dhe qasjes			
11. Status i rrugëve / mënyrë sa më e mirë që mundet për qasje në pjesën e goditur			
12. Gjendje e qasjes		**Gjëra të cilat duhet të merren parasysh:**	
☐ Hekurudhë ☐ Ura ☐ Ujësjellës ☐ Kanalizim ☐ Shkolla ☐ Institucione		☐ Materiale të rrezikshme ☐ Materie helmuese të derdhura ☐ Mina	

shëndetësore ☐ Rrymë ☐ Telefona ☐ Aeroport ☐ Portë			☐ Tjetër
(Vëzhgim (përshkrim i pasurisë së humbur)			
13.Efekte të mjedisit urban (nëse është e ndryshueshme)	Ndërtesa komerciale	Kompani Fabrika	Ndërtesa të institucioneve shtetërore
14.Përshkrim i shkurtë i grupeve të pasurive të njerëzve dhe në cilën mënyrë janë goditur (informacione sekondare)			
15.Cilat janë humbjet fizike specifike në bujqësi? (nëse është e ndryshueshme)	Kullosa / oborre	Kafshë	Pajisje dhe maqina
16. Cilat janë humbjet fizike në peshkim? (nëse është e ndryshueshme)	Anije	Rrjete	Pajisje
17.Përgjigjuni në pyetjet që vijojnë: (duke rrethuar) **A është aktive vetqeverisja lokale në planin e përgjigjes gjatë katastrofave?** PO JO NUK DI **A ka marrë bashkësia përgjegjësi për katastrofën?** PO JO NUK DI **A marrin organizatat joqeveritare përgjergjësi për katastrofën?** PO JO NUK DI			

Dëm i vogël	Objektet mundet në mënyrë të sigurt të banohen me njerëz por nevojiten riparime të mëdha.
Dëm i mesëm	Objektet nuk mund të banohen me njerëz në mënyrë të sigurt dhe nevojiten riparime të mëdha.
Objekte të shkatërruara	Objektet plotësisht janë të shkatërruara dhe nevojitet ndërtim prej në fillim.
Vërejtje:	Nëse është patjetër, vizatoni hartë që t'i paraqitni lokacionet.

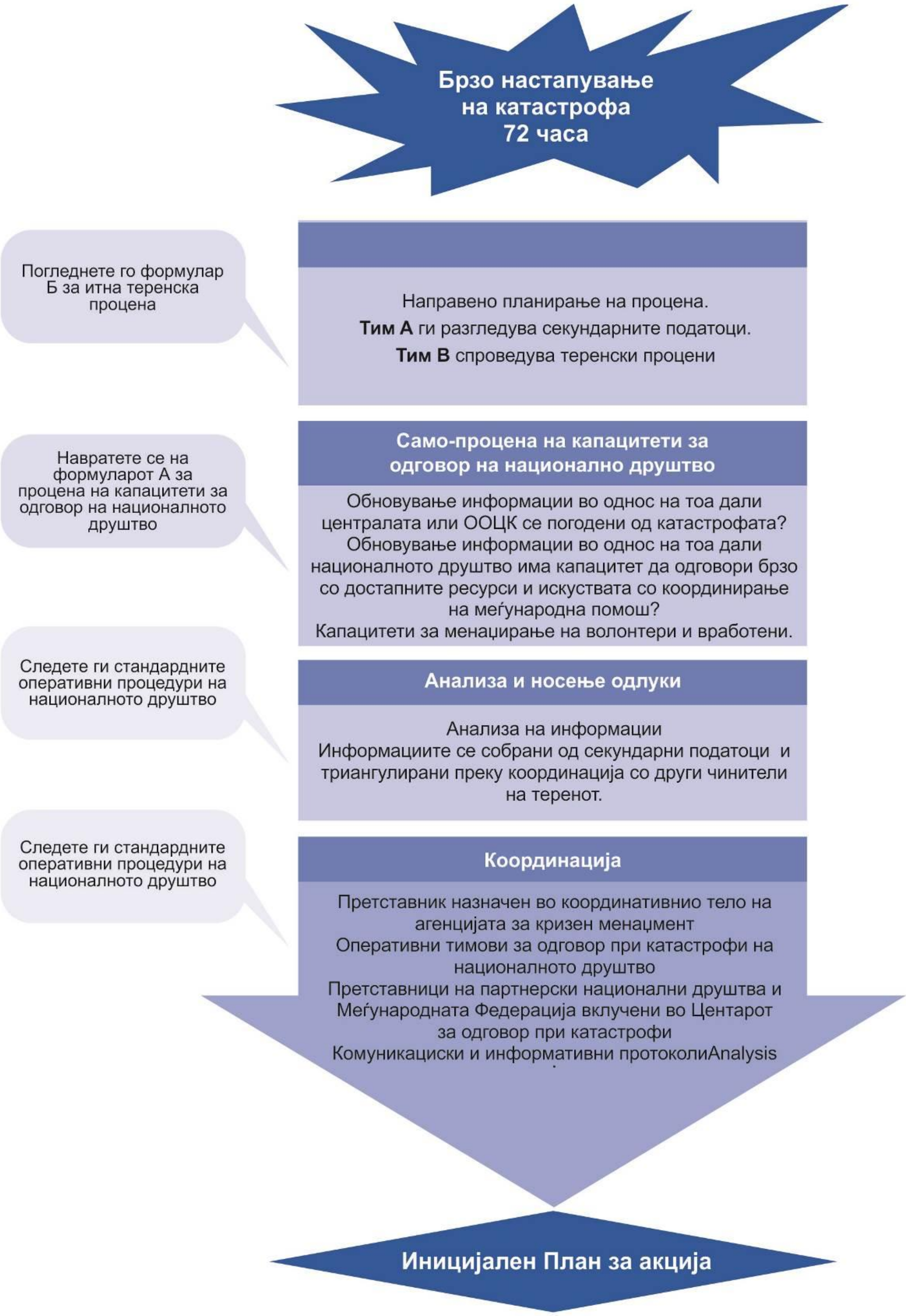
Брзо настапување
на катастрофа
72 часа
Погледнете го формулар Б за итна теренска процена
Направено планирање на процена.
Тим А ги разгледува секундарните податоци.
Тим В спроведува теренски процени
Навратете се на формуларот А за процена на капацитети за одговор на националното друштво
Само-процена на капацитети за одговор на национално друштво
Обновување информации во однос на тоа дали централата или ООЦК се погодени од катастрофата?
Обновување информации во однос на тоа дали националното друштво има капацитет да одговори брзо со достапните ресурси и искуствата со координирање на меѓународна помош?
Капацитети за менаџирање на волонтери и вработени.
Следете ги стандардните оперативни процедури на националното друштво
Анализа и носење одлуки
Анализа на информации
Информациите се собрани од секундарни податоци и триангулирани преку координација со други чинители на теренот.
Следете ги стандардните оперативни процедури на националното друштво
Координација
Претставник назначен во координативнио тело на агенцијата за кризен менаџмент
Оперативни тимови за одговор при катастрофи на националното друштво
Претставници на партнерски национални друштва и Меѓународната Федерација вклучени во Центарот за одговор при катастрофи
Комуникациски и информативни протоколиAnalysis
Иницијален План за акција

Паралелни акции поврзани со одговор на катастрофа до започнување на процес на процена

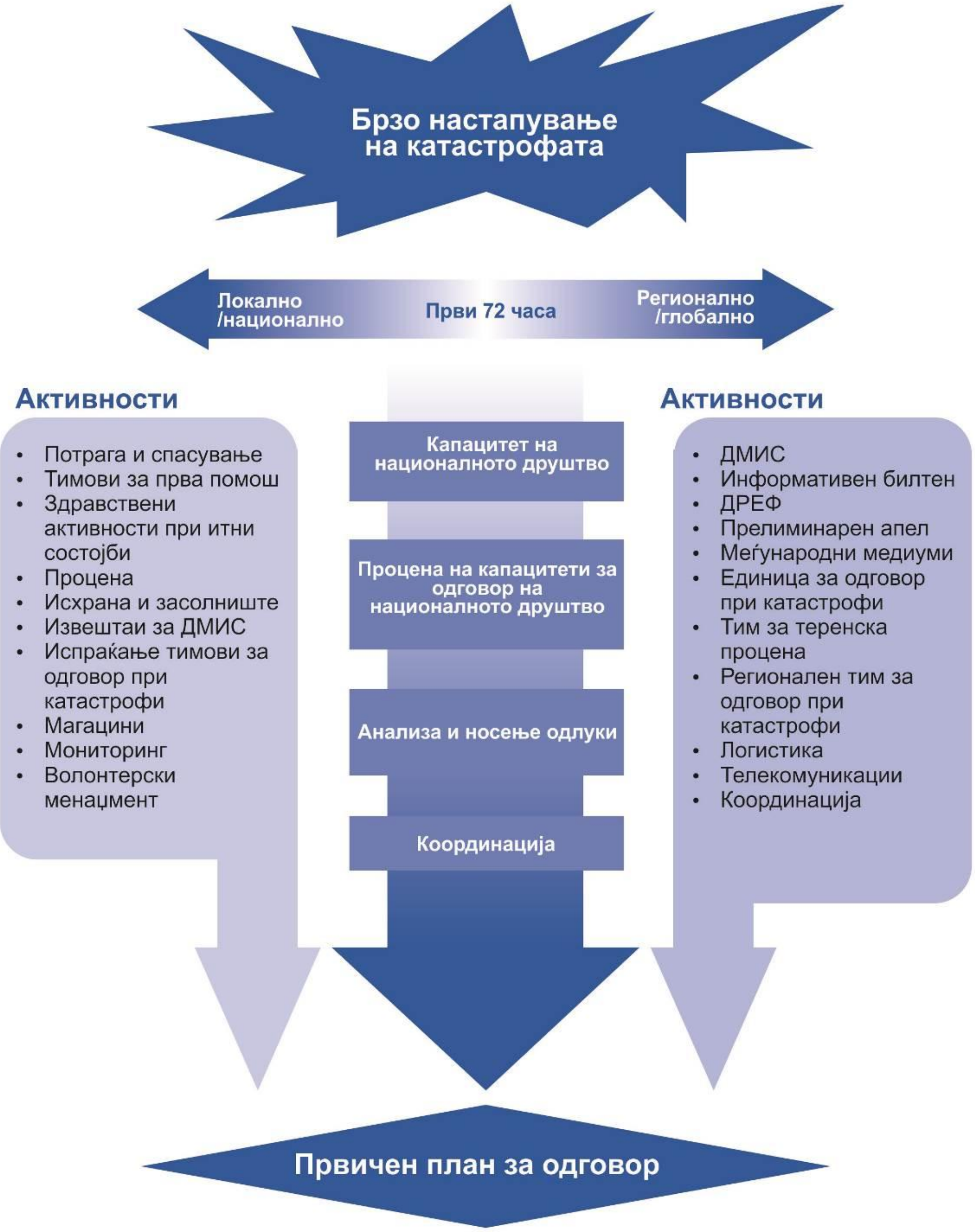

72 orët e para **Koordinata të SHA apo OKKK**__________________________

Formular për vetvlerësimin e kapaciteteve të shoqatës nacionale për përgjigje në situata urgjente (A)

1. Shoqata nacionale	Çfarë është vëllimi i katastrofës krahasuar me 24 orët e para? ☐ Më i vogël se sa pritej ☐ Sikur që pritej ☐ Më i madh se sa pritej Vërejtje:		
2. Përshkruani se çka është ndryshuar në krahasim me raportin pas 24 orëve të para në nivel të shoqatës nacionale apo OKKK në bazë të gjendjeve dhe kapaciteteve: ☐ Nuk ka dëm ☐ Dëm i vogël ☐ Dëm mesatar ☐ Shkatërrim	**Në nivel të shoqatës nacionale** Strukturale / infrasterukturale, vullnetarë të punësuar, tjetër **Në nivel të organizatës komunale të Kryqit të kuq** Strukturale / infrasterukturale, vullnetarë të punësuar, tjetër **Kapacitet që të financohet operacioni?** Sa gjatë dhe për sa njerëz?		
3. Telekomunikacione Përshkruani se çka është ndryshuar	**Gjenerale**		
	Linjë fikse		
	Linjë celulare		
	HF/VHF/SMS		
4. Depo dhe ndihmë humanitare	Çfarë ndihmë humanitare apo shërbime (specifikacion) do t'ju nevojiten në katër javët e para nga përgjigja?		
☐ Në përgjithësi operative	Cilat mallëra janë primare, një nga një apo të paketuara?		
☐ Pjesërisht operative	Çfarë sasie nevojitet dhe a do të mund ta bëni shpërndarjen?		
☐ Nuk janë operative	Ku do të nevojiten mallërat?		
	Cilat janë nevojat prioritare për në fshatëra / fusha?		

<table>
<tr><td>5. Koordinim me të tjerë dhe aktivitete të të tjerëve</td><td>Me pushtete lokale dhe OJQ tjera</td><td colspan="2">Me pushtete nacionale dhe agjenci të KB</td><td>Me Lëvizjen (shoqata nacionale, Federata ndërkombëtare, KNKK)</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td>6. Përshkruani se çka është ndryshuar në bazë të sigurisë?</td><td colspan="2">Në mënyrë gjenerale para katastrofës</td><td colspan="2">Gjatë dhe pas katastrofës</td></tr>
<tr><td>7. Cilat resurse janë të nevojshme?
A ka kërkuar shoqata nacionale ndonjë prej këtyre gjërave dhe a është dakorduar?</td><td colspan="2">☐ Ekipi për Vlerësim TIM
☐ Ekipi rajonal për përgjigje gjatë katastrofave
☐ Njësia për përgjigje gjatë katastrofave
☐ DREF</td><td colspan="2">Mjete të gatshme
☐ Po
☐ Jo

Logjistika
☐ Po
☐ Jo</td></tr>
</table>

Dëm i vogël	Objektet mundet në mënyrë të sigurt të banohen me njerëz por nevojiten riparime të mëdha.
Dëm i mesëm	Objektet nuk mund të banohen me njerëz në mënyrë të sigurt dhe nevojiten riparime të mëdha.
Objekte të shkatërruara	Objektet plotësisht janë të shkatërruara dhe nevojitet ndërtim prej në fillim.
Vërejtje:	Nëse është patjetër, vizatoni hartë që t'i paraqitni lokacionet.

72 orët e para

Lloji i katastrofës ___________________________
Koordinata të SHA apo OKKK ___________________________

Formular për vlerësim të shpejtë në teren (B)

1. Pjesa gjeografike		Numër i përafërt i banorëve:	
2. Bashkësi ku bëhet vlerësimi		Numër i përafërt i banorëve:	
3. Emri i liderit të ekipit për vlerësim:		**4. Personi për kontakt në bashkësi me info për kontakt:**	
5. Data	**6. Koha**		
7. Persona	# të lënduar	# të vdekur	# të zhdukur
8. Shtëpi të goditura	# dëm i vogël	# dëm i mesëm	# të shkatërruara
9. # të familjeve (siguroni % nëse nuk ka mundësi të siguroni numër në afat prej 4 orëve	**Për momentin numri i ditur i personave tlë shpërngulur**	**Numër i paraparë i personave të shpërngulur**	
Vëzhgim (Përshkrim të gjendjeve)			
10. Si funksionojnë mjetet për komunikim Telefonia fikse, linjat celulare, VHF, HF radio valë	Përshkruani gjendjen		
11. Ndihma humanitare			
Si janë faktorët klimatik	A janë strehimoret momentale rrezistuese në shi, frymë, diell, ftohtë?		
Si është statusi fizik i faktorëve klimatik?	Për sa njerëz nevojitet strehim adekuat?		

Cilat janë rreziqet më të mëdha momentale për jetën e njeriut? Sa njerëz janë në rrezik? Cilat grupe sociale janë të shfaqura në rrezik më të madh?	Cilat janë nevojat e zakonshme për rroba, batanie dhe shtretër për femra, meshkuj, fëmijë dhe foshnje, gra shtatzëna dhe lehona dhe persona të moshuar?
Çfarë lloji të pasurisë zakonisht posedon një familje tipike?	
12.Ushqim dhe të ushqyerit	
A ka ushqim në fushën e cila është e goditur nga katastrofa? ☐ Po ☐ Jo Çfarë lloji?	A ka ushqim të mjaftueshëm për numrin potencial të njerëzve të goditur nga katastrofa? ☐ Po ☐ Jo Sqaroni?
A është ushqimi i kapshëm për të gjithë njerëzit e goditur apo është i kapshëm vetëm për disa prej njerëzve?	Sqaroni?
A kanë njerëzit qasje në mjetet për gatim? **Pajisje për ushqim** ☐ Disa njerëz ☐ Pak njerëz ☐ Shumë njerëz **Karburante** ☐ Disa njerëz ☐ Pak njerëz ☐ Shumë njerëz **Tenxhere** ☐ Disa njerëz ☐ Pak njerëz ☐ Shumë njerëz	A kanë njerëzit qasje në vend të sigurt për përgatitje dhe ngrënje të ushqimit? ☐ Po ☐ Jo Sqaroni?
Cilin lloj të ushqimit zakonisht e konsumojnë?	
A ka grupe të caktuara të cilat ballafaqohen me vështirësi të posaçme që të marrin ushqim në vend? Nëse ka, kush dhe pse?	
13.Shendeti	
Si ishte gjendja shëndetësore dhe gjendja me të	**A ekziston gjendje urgjente**

ushqyerit e popullatës para katastrofës? Sqaroni:	**shëndetësore?** Si mund të zhvillohet situata?
Sa njerëz janë të ballafaquar me traumë serioze apo me efekte tjera psikologjike pas katastrofës?	**Përshkruani se si është gjendja në bazë të qasjes në institucione shëndetësore:**
A kanë ndikim efekte të caktuara të katastrofës në kapacitetet shëndetësore? Pajisje: Medikamente: Material mjekësor të harxhuar: Vaksina: Personel:	
Çfarë aktivitete shëndetësore duhet të ndërmerr Kryqi i kuq me qëllim që të plotësohen nevojat / të sigurohen resurse?	Numri i popullatës së përgjithshme / popullatës së mjeruar:
14.Siguri dhe mbrojtje	
A ka familje të ndara? ☐ Po ☐ Jo Numër aproksimativ: A regjistrohet popullata e goditur? ☐ Po ☐ Jo	A ka pyetje sigurie të caktuara?
A ka familje të ndara? Numri: Lokacione: Të dhëna për procesin e regjistrimit: A ka fëmijë të pashoqëruar:	Sqaroni:
Bashkim të familjevetë ndara A ka nevojë për bashkim të familjeve të ndara? ☐ Po ☐ Jo	Sqaroni:
A janë të shfaqur njerëzit në: Dhunë fizike: Keqpërdorim seksual: Trishtim seksual apo psiqik: Pasiguri: Diskriminim:	Sqaroni:

A ndërmarrin njerëzit rrezik gjatë qasjes në nevojat elementare?	

15.Ujë dhe sanitacion

A është incidenca e rasteve të diaresë mbi normalen? A rritet apo ulet numri i rasteve?	
Furnizim me ujë A kanë njerëzit mjaft: **Ujë për pije** ☐ Po ☐ Jo **Ujë për tu larë** ☐ Po ☐ Jo **Ujë për pastrim** ☐ Po ☐ Jo	A përdorin njerëzit burim të pasigurt të ujit si alternativë? pse Si bartet dhe skladohet uji nëpër shtëpi? A e filtrojnë njerëzit ujin nëpër shtëpitë e tyre ☐ Po ☐ Jo E ziejnë ujin ☐ Po ☐ Jo E klorojnë ujin ☐ Po ☐ Jo
Largimi i plehrave Ku e kryejnë njerëzit nevojën për momentin?	
Larja e duarve A ka kapacitete adekuate për larjen e duarve/për larje në vende të caktuara dhe a përdoren ato? A ka sapun?	

16.Strehim

Ndikim në shtëpitë e njerëzve dhe shërbimeve kyçe: Shtëpi ☐ E vogël ☐ E mesme ☐ E madhe Ujë: ☐ E vogël	**Nëse shtëpitë seriozisht janë të dëmtuara apo të shkatërruara, ku jetojnë njerëzit?** Në pasurinë e dëmtuar / të shkatërruar ☐ Po ☐ Jo Numri aproksimativ:

☐ E mesme ☐ E madhe Sanitacion ☐ E vogël ☐ E mesme ☐ E madhe Rrymë: ☐ E vogël ☐ E mesme ☐ E madhe Shëndet: ☐ E vogël ☐ E mesme ☐ E madhe Qendra komunale: ☐ E vogël ☐ E mesme ☐ E madhe	Tek miq dhe farefis ☐ Po ☐ Jo Numri aproksimativ: Në kampe: ☐ Po ☐ Jo Numri aproksimativ:
A i përdorin njerëzit shtëpitë për aktivitete prodhuese? ☐ Po ☐ Jo A janë pamundësuar dhe nuk kanë qasje në hapësirën për prodhimtari? ☐ Po ☐ Jo	**A kanë përdorur njerëzit shtëpitë për skladim:** Mjete dhe pajisje ☐ Po ☐ Jo Për strehim apo për ruajtje të ushqimit për kafshë ☐ Po ☐ Jo
A janë në pamundësi të merren me bagëti? ☐ Po ☐ Jo A ka ndikim katastrofa në prodhimtarinë e njerëzve? ☐ Po ☐ Jo	Në cilën mënyrë katastrofa ndikon në këtë plan? Sqaroni:
Faktorë të cilët ndikojnë në strehimore Nevojë që të përballojnë shi të fuqishëm ☐ Po ☐ Jo Nevojë të përballojnë erë të fuqishme ☐ Po ☐ Jo Потреба да издржат жешко време ☐ Да ☐ Не	**Sqaroni statusin fizik dhe klimatik të strehimoreve**

Nevojë që të qëndrojnë në kohë të ftohtë ☐ Po ☐ Jo	
17.Pasuri	
Cilat janë llojet kryesore të aktiviteteve me të cilat merren familjet për mbijetesë? (p.sh. bujqësi, punë në zyre, punë të huazuar, kombinim të aktiviteteve etj).	Cilat kanë qenë burimet kryesore të të hyrave dhe ushqimit para katastrofës?
Cilat janlë aktivitetet kryesore bujqësore? Kush çka punon dhe kush e posedon tokën?	Si është gjendja e familjeve të cilat kanë shitore? Cilat janë burimet kryesore të të hyrave dhe ushqimit para katastrofës?
A i ka humbur popullata mjetet kryesore për punë (për shembull pajisje për peshkim, mjete për transport, mjete apo pajisje)? Sqaroni	
A janë dëmtuar mjete/kapacitete të rëndësishme në rrethin e njerëzve që mund të ndikojnë në jetën e njerëzve?	Jepni sqarim të shkurtë
Informacione të ripërtrira për dëme dhe qasje	
18.Statusi i rrugëve, Mënyra më e mirë për qasje në pjesën e goditur	

19. Kushte/qasje në: ☐ Hekurudhë ☐ Ura ☐ Ujësjellës ☐ Kanalizim ☐ Shkolla ☐ Ente shëndetësore ☐ Rrymë ☐ Telefon ☐ Aeroport ☐ Portë		Rrezik nga: ☐ Materie të rrezikshme ☐ Derdhje të helmeve ☐ Derdhje të naftës ☐ Mina ☐ Të tjera:
Përgjigjuni në pyetjet në vijim: A marrin pjesë në mënyrë aktive pushtetet lokale në sigurimin e përgjigjes në katastrofa? ☐ Po ☐ Jo A ballafaqohet bashkësia lokale me katastrofa? ☐ Po ☐ Jo A janë aktive organizatat joqeveritare në mënjanimin e pasojave nga katastrofat? ☐ Po ☐ Jo Kush:		

Dëm i vogël Objektet mundet në mënyrë të sigurt të banohen me njerëz por nevojiten riparime të mëdha.

Dëm i mesëm Objektet nuk mund të banohen me njerëz në mënyrë të sigurt dhe nevojiten riparime të mëdha.

Objekte të shkatërruara Objektet plotësisht janë të shkatërruara dhe nevojitet ndërtim prej në fillim.

Vërejtje: Nëse është patjetër, vizatoni hartë që t'i paraqitni lokacionet

PARIME THEMELORE TË LËVIZJES NDËRKOMBËTARE TË KRYQIT TË KUQ DHE GJYSMËHËNËS SË KUQE

HUMANITET

Lëvizja ndërkombëtare e Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe lindi si rezultat i dëshirës që të ndihmohen të plagosurit në fushëbetejë dhe atë pa asnjëfarë anshmërie, si dhe ta ndalojë dhe lehtësojë vuajtjen e njeriut dhe shëndetin dhe ta respektojë njeriun. Promovon kuptim të përbashkët, shoqërim, bashkëpunim dhe paqe të përhershme mes të gjithë njerëzve.

PAANSHMËRI

Nuk bën diskriminim në bazë të përkatësisë nacionale, rracore, fetare dhe klasore apo bindjes politike. Qëndron t'i lehtësojë vuajtjet e individëve, duke u udhëhequr vetëm nga nevojat e veta por, duke dhënë përparësi rasteve më urgjente.

NEUTRALITET

Me qëllim që të kënaqet besimi i të gjithëve, Lëvizja nuk guxon të merr anë Со цел да се ужива довербата на сите, Движењето не смее да завзема страни при конфликти или да учествува во контраверзни ситуации од политичка, расна, верска или идеолошка природа.

PAVARSI

Lëvizja është e pavarur. Shoqatat nacionale edhe pse veprojnë si plotësim i shërbimeve humanitare të qeverive dhe janë lëndë e rregullimit të legjislativës nacionale, patjetër duhet ta ruajnë autonominë që të mund të veprojnë në çdo kohë, në pajtueshmëri me parimet e Lëvizjes.

SHËRBIMI VULLNETAR

Është lëvizje për dhënien e ndihmës vullnetare që nuk është e inspiruar nga të mirat materiale.

BASHKIM

Në një shtet mund të ketë vetëm një shoqatë nacionale të Kryqit të kuq apo Gjysmëhënës së kuqe. Patjetër të jetë e hapur për të gjithë dhe ta kryejë punën e vet humanitare në të gjithë territorin në vend.

UNIVERSALITET

Lëvizja ndërkombëtare e Kryqit të kuq dhe Gjysmëhënës së kuqe, ku të gjitha shoqatat që e përbëjnë kanë status, përgjegjësi dhe obligime të njëjta që në mënyrë reciproke të ndihmohen, vepron në të gjithë botën.